ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం
మోహన్ పబ్లికేషన్స్
కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

కంసనాశనము

- కలబరిగి వెంకట రమణ కవి

శ్రీరాములు.

కంసనాశనము.

Kamsa nasanamu.

ఇది

కలభంగి వెంకటరమణారావుచే

Kalabhangi venkataramanrao

[illegible]

ఆనందముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.

1919.

పీఠిక.

నాచే విరచింపఁబడిన పరీక్షిజ్జననమను పురాణసంబంధ వచనగ్రంథము పండితపామరులచే మిక్కిలి కొనియాడఁబడి యుండుటంబట్టి నేనిప్పు డీకంసవినాశనమును రచియించితిని. ఇదియును బైదానివలె బాలికాబాలకులకును వయోవృద్ధులకును నత్యంతోపయుక్తముగ నుండఁగలదని దృఢముగ నమ్ముచున్నాను. చదువరుల కానందజనకముగ నుండునట్లుగఁ బటములను బెక్కులను జేర్పనెంచితిని గాని ప్రస్తుతము సాధ్యముగాక పోయెను. పునర్ముద్రణమునఁ జేర్చెదను. అచ్చటచ్చట భాగవతములోని హృదయంగమంబులగు పద్యముల నీపొత్తంబునఁ జేర్చితిని. భాషాభిమానులెల్లరు నాయందుదయయుంచి యీగ్రంథము నభివృద్ధికిం గొనివత్తురని నమ్ముచున్నాను. ఈగ్రంథమునకు వలయుద్రవ్యము నొసంగి తోడ్పడిన నామిత్రులు చిట్టూరు అమ్మయ్యగారి కెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను. తక్కుంగల పనుల నట్లులనే నిలిపి యీకృతినిఁ దమముద్రాక్షరశాలయందు యందు ముద్రించి సకాలమ్మునకు నాకందఁజేసిన యానందాముద్రాక్షరశాలాధిపతులు నాస్తోత్రమున కెంతయుఁ బాత్రులు.

ఇట్లు,

కలబరిగి వేంకటరమణకవి.

కంసుని వధించుట.

మొదటి ప్రకరణము.

భరతఖండంబున నార్యావర్తమను పుణ్యభూమి గలదు. అందు యాదవ భూమీశులకు మొదలిపురియై మధురాపురంబు చెన్నారుచుండెను. పూర్వకాలంబున శూరసేనుండను యాదవేశ్వరుం డాపురంబును దనకు రాజధానిగఁ జేసికొని మాధురంబులు శూరసేనంబులను దేశంబు లేలుచుండెను. ఆరాజేంద్రునకుఁ బదుగురు కొడుకులును నేవురు కూఁతుండ్రును గలరు. వారలలోఁ బెద్దవాఁడు వసుదేవుఁడు. అతఁడు రూపగుణసంపత్తులఁ దక్కుఁగల రాజేంద్రులఁ దిరస్కరించుచుండెను. అతని ప్రఖ్యాతి నెఱింగి దేవకుండను యాదవేశ్వరుండు నిజపుత్రికను దేవకిని నాతని కొసంగి వివాహ మొనరించెను. వివాహానంతరంబున నాతండు కూఁతునకు వస్త్రాభరణంబులను దాసదాసీజనంబులను జతురంగబలంబులను నరణంబులుగ నొసంగి యల్లునర్చించి సాదరంబుగ వీడుకొల్పెను. కంసుండు చెల్లెలిని మఱఁదిని గూర్చుండఁబెట్టుకొని రథముఁ దోలుకొని పోవుచుండెను. అట్లు మహానంద భరితుండై చను కంసునకు భయజనకంబుగ మింటనుండి యశరీరవాణి యిట్లని పలికెను.

ఏల యీత్రుళ్లిపాటులు ? ఏటికీ యభిమానములు ? కంసా ! నీగతి నీవుచూచుకొమ్ము. ఈతరుణి యష్టమగర్భము నీప్రాణముల హరించు. నమ్ముము. జాగరూకుఁడవుగమ్ము. ఆ

పలుకులాలించి కంసుండు సంచలదంనుండై యడిదంబు బెడిదంబుగ జళిపించి చెల్లెలికొప్పుఁబట్టికొని యీడ్చి తోఁబుట్టువని సైతము వెనుదీయక తెంపునఁ దెగవ్రేయ గమకించెను. ఆతని వదనంబు క్రోధంబునం జేసి తరుణార్కుం దిరస్కరించుచుండెను. ఆతని నయనములనుండి నిప్పులు రాలుచుండెను. అతఁడు పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచు మొగముఁ జిట్లించుకొనుచుండెను. దయయనునట్టిదో యాతనికడఁ గానరాదయ్యె.

అట్టిసమయంబున మిన్నకున్నఁ గార్యము దప్పునని యెంచి వసుదేవుం డతనిడగ్గఱి హితవాక్యంబుల 'బావా! యిదియేమి యాగడము? ఇట్టిది లోకంబున నెందైనఁ గలదే? నీవన్నవు. ఈపె నీకుఁ దోఁబుట్టువు. పుట్టినింటివారలాఁడుబిడ్డలకు సొమ్ములిత్తురు. చీరలిత్తురు. భూములిత్తురు. మంచిమాటల నాదరింతురు. మఱిమఱి మన్ననలు సేయుదురు. లోకంబున నట్టివి పెక్కులుగలవుగాని యిట్టి విపరీతపు గొంతుగోఁతయెందైననుఁ గలదే. నీ వెఱుఁగని ధర్మములు లేవు. మదోన్మత్తులగు వైరిరాజసింహుల రణంబున ననుకింపలేక తునుము నీకరవాల మీయబలకంఠంబుపై నెట్లెగఁగలదు? ఎవరియో యశరీరవాణి పలికెనని భ్రాంతిపడి నీవింతపనికిఁ దెగుట ధర్మమగునే? నీకుఁ నేఁజెప్పఁదగినంతటివాఁడఁ గాను. అయినను జెప్పవలసెఁగానఁ జెప్పెదను.

మృత్యువు దేహముతోడన పుట్టును. పుట్టినవాఁడు నేఁడు రేపుగాకున్న నూఱేండ్లకైనఁ గిట్టియు తీరవలయు. తన తొంటి కర్మము విడువక నీడవలెఁ దన్ననుసరించియ వచ్చుచుండును. 'బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ' యనుట యెఱుంగుదువు.

దేహము లనేకము లైనను గర్త చెడదు. నీటికుండల యందుఁ జంద్రసూర్యాదులు గానఁబడుచు గాలివలనఁ గదలునట్టు లాత్మ కర్త నిర్మితాంగంబుల యందు రాగకలితుఁడగుచుఁ బ్రాణిగద లుచుండును. కర్మములు మేలునిచ్చును. కర్మములు కీడు నాపా దించును. తనకైనను బ్రహ్మకైనను గర్మము లేక ర్తలు. కావున బుద్ధిమంతుఁడు సర్వము కర్మాధీనమని యెఱింగి యాత్మశుభము లకై పరులహింసింపఁదలంపఁడు. నీవు జ్ఞానవంతుఁడవు. మహాత్ము లవ్వారలతోఁ బ్రవఁబోవుట నీకవశ్యము కర్తవ్యము. ఈమె సికుఁ బుత్రికవంటిని. సర్వోత్కృష్టురాలు. ప్రాణభయమున వడవడవ డుంకుచున్నయది. అయ్యో! భీరువులఁ జంపఁదగునే? మహాత్మా! నీకు మ్రొక్కెదను. ఈ నూత్నవివాహను వదలుము. నాయం దు దయఁదలంపుము. చిరయశము సంపాదింపుము’ని యనేక విధంబుల నీనుఁగై వేడుకొనెను.

ఎంత వేడుకొన్నను నాతనికి లవంబును గిరుణగలుగ దయ్యెను. వసుదేవుఁ డాతని దృఢనిశ్చయంబెఱంగి విచారంబు నొంది ‘యక్కటా! యీతఁడు దనకార్యమును మానఁడయ్యె ను. నాపల్కినహితవాక్యంబు లెల్ల బూదియందు హోమం బుచేసినయాజ్యంబుభంగి వ్యర్థములయ్యెను. ఏమిచేయు దును? వీనిని సన్మార్గంబునకుఁ ద్రిప్పునుపాయ మొద్దియుం దోఁపదు. వీఁడు మూర్ఖుఁడు. ఎవ్విధంబునను సంతోషింపఁడు. ఇనుమునందుఁ బ్రయత్నించినచోఁ దైలంబుఁ దీయవచ్చును. ఎండమావులయం దెవ్విధంబున నైనను నీరమును ద్రావ వచ్చును. తిరిగి తిరిగి చెవులపిల్లికొమ్మును సాధింపవచ్చును. డాఁపునఁజేరి యెంత తెలిపియును మూర్ఖులమనసు రంజింప

రాదు. మాకు దుష్టకాలము సంప్రాప్తించినది. అందులకై మనోవ్యథ నొందిన నేమిగలదు? ధైర్యము నవలంబింప వలయు. ధైర్యము సర్వసాధనము. కావున ధైర్యము నొంది చరియింతును. ఈమెకు జనియించిన పుత్రులనెల్లఁ దప్పక యిచ్చెదనని యిప్పుడీతనితో నందును. అంతటితో నీతని కోపము చల్లారును. ఇప్పటి మామువ్వదప్పును. కొడుకులు పుట్టినపిమ్మటఁ జూచుకొందము. కాలమెన్నటికి నొక్కరీతిగ నుండదుగదా? అప్పటికేమైన నడ్డమురాకుండునే? దైవమా! నిన్ను నమ్మితిని. నాయందు దయఁదలంపుము'ని తనలోఁ బలుగ తుల వితర్కింపఁ దొడంగెను. అంత నాతని కధిక ధైర్యము గలిగెను. అప్పుడాతఁడు కంసుంజూచి 'యయ్యా! నీకేటికిఁ గోపము? ఈ లలనవలన నీకేహానియులేదు. ఈమె యెనిమి దవచూలుగదా నీకుమరణకారణము. అట్లగుటంజేసి యీ మె గర్భంబున జనించినపుత్రులనెల్ల నీకర్పింతును. వారిని నీయిచ్చవచ్చినట్లు వధింపుము. పిమ్మట నీకేరివలనను ప్రాణ భయంబు గలుగదు. నీవు కలకాలంబు సుఖంబుగ రాజ్యంబు సేయవచ్చు న'ని తిన్ననిపలుకుల నమ్మకముపుట్టఁ బలికెను. అందులకలరి కంసుండు 'వసుదేవా! నీచెప్పినవిధము మంచిది. నేనవశ్య మట్లు చేయుదును. నీవు మాటదప్పక పుట్టినబిడ్డల నెల్లఁ గ్రమముగ నాకర్పింపుము. దానంజేసి నాకుఁ బ్రాణ భయంబు గలుగనేరదు. నీకును మేలగున'ని పలికి గుణగ్రా హిత్వంబుఁగైకొని కొండలమందు చెలియలి మందలవిడిచి చనియెను. వసుదేవుండును డెందంబున నానందంబు నొంది యుండెను.

ఇట్లు గొంత కాలంబు సనిన యనంతరంబున దేవకి గర్భముధరించెను. క్రమము క్రమముగ నవమాసంబులు పూర్ణములయ్యెను. అంత నొక్కనాఁడు శుభలగ్నంబున నామెకొక చక్కని పుత్రుఁడుపుట్టెను. కొడుకు పుట్టుటెఱింగి వసుదేవుండు దానుమున్నుఁ గంసునకిచ్చినమాటఁ దలంచుకొని కొంతచింతించి బిడ్డను గొని చని యాతని యెదుటఁబెట్టెను. ఆతని సత్యవాక్య పరిపాలనమునకు మిగులనచ్చెరువంది కంసుండు ప్రహృష్టహృదయుఁడై 'బావా! కొనియాడఁదగిన వాఁడవుగదా? మేలు మేలు. నీసత్యవర్తనమునకు మెచ్చితి. సత్యపాలనమునకై పుత్రవాత్సల్యంబు సైతముఁ దెగఁగోసిన వాని నిన్నుఁ దక్క నుఱియెవ్వరింగానము. బిడ్డనివలన నాకెద్దియు భయములేదు. వీనినిఁ గొని పొమ్ము. నీయష్టమపుత్రుండు నాకుమృత్యువఁట. వానిఁబట్టి వధించెద' నని సాదరంబుగఁ బలికెను. అందులకు సంతసమ్ము నొంది కంసుంగీర్తించుచు వసుదేవుండింటికిఁ జనియెను. మృత్యుగృహమునుండి నిరపాయంబుగ వెలువడ్డ సుతుంగాంచి దేవకీదేవిపట్టరాని సంతోషంబున నెత్తుకొని యక్కునఁగదియించి శిరముమూర్కొని 'నాచిన్నియన్నా! నేనెంతపుణ్యమొనర్చితినిరా! పులినోటికండ జాఱిపడ్డగతి నిన్ను మరలఁగాంచితి' నని ముచ్చటదీర ముద్దులాడుచుండెను. వసుదేవుఁ డామెంజూచి 'తన్వీ! యేలసంతసమొందెదవు? ఇల్లలుకఁగనే పండుగగునే? ఈకంసునితోడి చెలిమి పాముతోడి చెఱలాఁటము. వీనిని నమ్మఁదగదు. ఎయ్యదితలంచుకొని యెప్పుడుపైకొని వచ్చునో యెఱుంగరాద'ని వైరివలని భయం

బునంజేసి పలికెను. అందుల కాతఁడు నిరుత్సాహంబున మొగ
ముఁజిన్నవుచ్చుకొని యొద్దియుఁ దోఁపకమిన్నకుండెను.

రెండవ ప్రకరణము.

కంసుఁడు దేవకుసోదరుఁడగు నుగ్రసేనునకుఁ బుత్రుఁడు. శౌర్యమున నద్వితీయుఁడు. ఆతనికి దోర్గర్వంబునఁ దీసిపోవని బాణాదినిశాచరులు ముఖ్యమంత్రులు. కంసుఁడు వారిలం గూడుకొని యాదవుల నెల్లఁ గదనంబున మదంబులడంచి పురంబులు విడిచివెడలఁదోలుచుండెను. ఆతని ధాటికాగఁ జాలక సదనంబులు విడిచి యదవలై యదువులు వదసంబులు వంచికొని నిలువక పరువులిడిరి. నిషధకోసలాదిబహువిషయ పతులు వారికి శరణులొసంగిరి. కొందఱు మచ్చరంబులు విడిచి యాతనిఁగొలిచి నిలిచియుండిరి.

కంసుఁడు వసుదేవునకు మగుడ నాతనిపుత్రునొసంగి వీడ్కొలిపి దేవకి యష్టమగర్భంబునకై తఱివేచియుండెను. ఇట్లుండఁ గలహాభోజనుండు నారదుం డొకనాఁడు మింటినుండి డిగి కంసునింటికరుదెంచెను. కంసుఁడమ్మునీంద్రున కెదురేగి లోనికిఁగొనివచ్చి యర్ఘ్యపాద్యాదులర్పించి పూజించి యంజలి ఘటియించి యిట్లనియె. 'మహాత్మా! మీపావనంపుఁ బాదర జంబుసోకుటంజేసి నేఁడుమాగృహంబు పావనంబయ్యె. నేను ధన్యుండైతిని. ఎందుండియెందులకేగుచు నిందులకు వచ్చితిరి? మహాత్ములు కారణములేక రారు. మీరు తిరుగనిదేశంబులు లేవు. ఏయేదేశంబుల నేయేయద్భుతంబులు సూచితిరి?' నావు

డాతండు పిన్ననవ్వునగి 'కంసా! నాతిరుగని దేశంబులు లేవు. నా చూడనివారు లేరు. నాయెఱుంగనివిషయంబులు లేవు. ఎవ్వియును నాకద్భుతరబులుగఁగానరావు. ఈపట్టణంబున నీకడ నొక్కవిశేషంబుఁగంటి. అంతటినుండియు నాకు వచియింప నలవిగాని యాశ్చర్యము గలుగుచున్నయది. అది యెద్దియని యడుగుము. అడుగకున్ననేమి? చెప్పెదవినుము.

అశరీరవాక్కు నాలకించియు మూఢుఁడవై నీవు దేవకీ తనయునిఁద్రుంపక కరుణించితివి. ఇంతకంటె నాశ్చర్యమెద్ది గలదు? దేవకి యష్టమగర్భంబుగదా నాకుఁబ్రాణాంతకంబని యెంతువుగానోపు. బాంధవులనియెంచి నీవు సంతసంబునొందుచున్న యీ దేవకీవసుదేవాదులెల్లరు నీకుబంధువులుగారు. శత్రువులు. విషసర్పంబులమధ్య సంచరించుచున్నావు. నీవు రాక్షసుఁడవు. వీరలెల్లరు దేవతలు. నీచావునకై యెదురుచూచుచున్నారు. నారాయణుండు దేవకీదేవకిఁ బుత్రుఁడై జనించును. అతఁడు నిన్నువధించును.. దీనికిఁ బ్రతిక్రియయోచించుకొమ్ము. చెప్పవలసినదంతయుఁజెప్పితి. పోయివచ్చెద న'ని వీణమీటుచు నారాయణకీర్తనలు పాడుచు మింటికేగెను. పిడుగువతువున వినఁబడిన నుడువునాలించి కంసుండు క్రోధఘూర్ణితమానసుండై కన్నులనిప్పులురాలఁ బండ్లుపటపటఁగొఱుకుచు 'ఏమి'కిల వాశనునిపలుకులు? వీరెల్లరు సురలా? నేనసురుఁడనా? దేవకికి హరిజన్మించుటయు నన్నువధించుటయునా? కానిమ్ము. చూతము. నన్నెవ్వఁడు చంపఁగలఁడో కనుఁగొంద మ'ని మండిపడుచుఁ గరవాలంబును జేఁబూని దేవకీవసుదేవులున్నయెడ కరిగి వారినిరువురఁ బట్టియీడ్చి కారాగారంబునఁ ద్రోయిం

చెను. తక్కుంగలయాదవులెల్లరుఁ దమకుఁ బ్రళయము సంభ
వించినట్టులడలి యెందరుగుటకు నందుఁగానక తల్లడిల్లుచుండిరి.
మౌనులు దమయజ్ఞముల కాతనివలన విఘ్నములగుటెఱింగి
దైవమును బ్రార్థింపఁదొడంగిరి. లోకములన్నియు నల్లకల్లో
లములుగనుండెను. దేవకితనయులాఱుగురుననుకంపలేక చంపఁ
బడిరి. కొంతకాలంబునకు దేవకీదేవి యేడవగర్భంబుఁదాల్చె
ను. ఆగర్భంబునందు హరికాంతి చెన్నొందుచుండెను. అయ్యె
ది యెఱింగి హరితన్నునమ్మినయాదవులకుఁ గంసునివలని భయం
బుఁ బోకార్పువాఁడై యోగమాయంజూచి యిట్లనియె.
'భద్రా! నీవు గోపికాగోపకులుగల పసులమందకు శీఘ్రముగఁ
బొమ్ము. అందు వసుదేవుభార్యలుకంసుచే నాఁకలఁబడియుం
దురు. వారిముట్టకుము. నందగోకులమందు రోహిణియను తర
ళాక్షిగలదు. ఆమెసుగుణాఢ్య. ఆమెగర్భంబున దేవకికడుపున
వెలుంగు తేజమును జొనుపుము. పిమ్మట నీవు నందుభార్యకు
యశోదకు జన్మమొందుదువు. సర్వకామదాయినివగు నిన్ను
జనులు కానికలు బలులు నిచ్చి కొలుతురు. నీవు దుర్గాదిపదు
నాలుగునామంబులచే విలసిల్లుచుందువు'. నావుడు మహాప్ర
సాదం బని హరికిమ్రొక్కి నందగోకులమునకుఁ జనుదెంచి
యోగమాయ యామహాత్మునాజ్ఞఁ బరిపూర్తి గావించెను.
రోహిణికి గర్భముగలిగెనని జనులద్భుతమునొందఁజొచ్చిరి.
అంత శుభలగ్నంబున నామెకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించెను.

ఇట్లుండ దేవకి యష్టమగర్భంబుఁదాల్చెను. అందు నా
రాయణుండు బాలార్కభంగి నభివృద్ధినొందుచుండెను. దిన
దినాభివృద్ధినొందు దేవకిగర్భంబుఁగాంచి కంసుండు దఱచు

వెఱచుచు నేకాంతంబునఁ దనలోనిట్లని తలపోయఁజొచ్చెను. 'అక్కటా! యీయతివ యిప్పటిగర్భంబు గన్నులకుఁజూడ బరువై తోఁచుచున్నది. ఇంతకుము న్నిన్నఁడునిట్లుండుటెఱుంగను. ఆకాశవాణివాక్కులు నిజమ్ములుగానోపు. కాకున్న నాకేల యింతటివెఱపుగలుగవలయు? ఇఁక నేమితలంపఁగలను. కార్యమెయ్యదియగు? నానాఁటికిఁ గామినిచూలు పెంపెసఁగుచున్నయది. ఈమె నాకుఁజెల్లెలు. మీఁదు మిక్కిలిగర్భిణి ఇట్టియీమానవతి నేమనిచంపువాఁడ? తెగువజేసి చంపితినేని నన్నుఁగిరాతుఁడని లోకులుదూషింపరే. నాకీర్తి యడుగంటదే. ఆయువుక్షీణింపకుండునే. ధర్మము చెడిపోవదే. నేను జీవన్మృతుఁడనుగావలసివచ్చు. అయ్యో! పౌరుషజ్ఞానకీర్తులడుగంటఁ గేవల కుక్షింభరుఁడనై లోకంబున నెట్లు జీవింపఁగలను? ఈపతివ్రతను సంహరించితినేని నాకు నరకముదప్పదు. తెలిసితెలిసి యెట్లునరకకూపంబునఁ బడఁగలను? ఎన్నిగతులయోచించిచూచినను నీమెను జంపుటకు నామనంబొడంబడదు. కానిమ్ము. కానున్నది కాకమానదు. 'లలాటలేఖానపునఃప్రయాతి' యను పెద్దలనుడువులు మఱవఁదగవు.' కొంత తడవిట్లుచింతించి యతఁడు మగుడ ధైర్యమవలంబించి క్రౌర్యంబును ద్యజించి శౌర్యంబుఁ బ్రకటించి చెల్లెలిని జంపుతలంపునుమాని మానియై నిలిచెను. అయినను నాతనికి నానాఁటికిఁ దోఁబుట్టువు గర్భంబుపైఁ బగహెచ్చఁజొచ్చెను. ఏశబ్దము వినఁబడ్డను నతఁడది హరిపలుకని యులుకుచుండెను. ఏవస్తువుగానఁబడ్డను నయ్యది హరిమూర్తియని బెదరిచూచుచుండెను. దేహమున్నన కెయ్యదిసోకిన నదిహరికరాఘాతమని కదియుచుం

డెను. ఎట్టి గంధముగలిగిన నదిహరిమాలికాగంధమని యెఱ రుచుండెను. ఏదియైనను బలుకువలుకుచో బ్రమసి యతఁడు హరిపలుకుఁ బలుకుచుండెను. తలఁపులేవైనను గలిగిన నవి హరితలఁపులని యెలుగఁ దలఁచుచుండెను. అతనికి సర్వమును హరిమయమనితోఁచుచుండెను. హరిహరియనుచు నతఁడితె రమునంతయును మఱచి తన్మయుఁడై చరియింపఁ జొచ్చెను.

అయ్యవసరంబున నమరులును నారదాదిమునులునుం గొలిచి రాముక్కంటియును దమ్మిచూలియును నక్కడకువచ్చి దేవకిగర్భంబున నర్భకుండై యున్న పురుషోత్తము ననేకభంగులఁ బ్రస్తుతించి దేవకింగాంచి 'యవ్వా! నిపుణ్యంబేమని వచియింపఁగలము? తపములను దానములను యాగములను జిక్కనిభగవంతుఁడు చిన్నబిడ్డయై నీగర్భంబునఁ బొలిచియున్నాఁడు. ఎల్లిపుట్టఁగలఁడు. మీకేమాత్రమును గంసుచేభయ మింకఁగలుగ నేరదు. మాకందఱికిని భద్రమగును. నీకడుపె ప్పుడును జల్లఁగావలెను. యాదవులెల్లరు సంతసంబునం బొందుదుర'ని హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి తమనెలవుల కరిగిరి.

మూఁడవ ప్రకరణము.

జలదంబుల బృందంబులు కలఘోషణంబుల నుఱుము దొడంగెను. సప్తసముద్రంబులు పరిశుద్ధంబులై పొంగుచుండెను. మందమందమలయానిలంబులు మెల్లమెల్లన వీవఁ జొచ్చెను. హోమాగ్ని మిగులఁజెన్నొంది వెలింగెను. గ్రహనక్షత్రసహితంబై నభోభాగంబు విరాజిల్లుచుండెను. ఆశాభా

గంబు లెక్కుడు తెలివిందాల్చెను. నిర్మలజలపూరితంబులైన దులు ప్రవహించుచుండెను. విహంగమంబులతోడ వనంబులు సెలంగఁదొడంగెను. గంధర్వులు దమగానరసంబుల నెల్లరకును గర్ణరసాయనము గావించుచుండిరి. రంభాదియప్సరోగణంబు లాడందొడంగిరి. మింట దేవదుందుభులు మ్రోసెను. గ్రహనక్షత్రంబు లధికశుభస్థితిందాల్చియుండెను. అట్టిసమయంబున నర్ధరాత్రమున్నను దేవకీదేవికిఁ బుత్రుఁ డుదయమయ్యెను.

'సీ. స్వచ్ఛంబులై పొంగె జలరాసులేడును
గలఘోషణముల మేఘంబులుఱిమె
గ్రహతారకలతోడ గగనంబు రాజిల్లె
దిక్కులు మిక్కిలి తెలివిఁదాల్చెఁ
గమ్మని చల్లనిగాలి మెల్లనవీచె
హోమానలంబు సెన్నొంది వెలిగెఁ
గొలఁకులు కమలాళి కులములై సిరినొప్పెఁ।
బ్రవిమలతోయలై పాఱెనదులు।
తే॥ గీ॥ వరపురగ్రామ ఘోషమై వసుధయొప్పె
విహఁగనవపుష్ప ఫలముల వెలసెవనము
లలరుసోనలు గురిసిరయ్యమరవరులు
దేవదేవుని దేవకీదేవి గనఁగ॥

క॥ పాడిరి గంధర్వోత్తము
లాడిరి రంభాదికాంత లానందమునం
గూడిరి సిద్ధులు భయముల
వీడిరి చారణులు మొరసెవేల్పులభేరుల్॥'

చక్కఁదనంబుల కెల్ల నెల్లయగు నక్కొమరుం గాంచి వసుదేవుఁ డుత్సాహమొంది 'యాహా! యీపాపఁ డీపురుటింటికిఁ బెట్టని దీపంబువోలె వెలుంగుచున్నవాఁడు. నిజముగ నీతఁడు నలుమొగముల పాపనిఁ గన్న పాపండని తోఁచుచున్న'దనుచు సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లొనరించి యంజలి ఘటియించి 'దేవా!' నీవఖిలదర్శనుఁడవు. జ్ఞానానందస్వరూపుఁడవు. మాయాదూరుఁడవు. స్వయంజ్యోతివి. ఇట్టి నిన్ను మేము తనయునిఁగాఁ బడయుట మాపూర్వజన్మసుకృతము దక్క మఱియొండుగాదు. మింటిమ్రోతలు నమ్మి పాపియగు కంసుండు నీయన్నల నెల్ల సంహరించెను. నిన్నిప్పుడు వధియింప సన్నద్ధుండై యున్నవాఁడు. నీయభీష్టమే. మాభాగ్య మ'నిస్తుతియించెను. అంతట దేవకీదేవి ముకుళితకరకమలయై 'యీశా! నీవునాకుఁగొమరుండవై పుట్టుదువని కంసుండు పెద్దకాలంబునుండి వేచియున్నవాఁడు. మమ్ములఁ గారాగారస్థులనొనరించియున్నవాఁడు. వాని నేప్రకారముఁ దుదముట్టించి మమ్ముఁగాపాడెదవో యది నీభారము. మేము నోఁచిన నోములెల్ల ఫలియించెను. మాకుఁబరమముక్తిగలిగెన'ని భక్తితాత్పర్యంబులు ముప్పిరిగొన వేడుకొనియెను. అందులకుభగవంతుండు సాక్షాత్కరించి 'యమ్మా! నీవు తొల్లిఁబృశ్నియను పరమపతివ్రతవు. వసుదేవుండు సుతపుండను ప్రజాపతి. మీరిరువురును సృష్టికాలంబున నలువపంపునఁ బంచేంద్రియంబుల జయిచి శీతవాతాతపంబులసైరించి యాకలములుభక్షించి వేండ్రంబుగఁ బండ్రెండువేలదివ్యవర్షంబులు తపంబు సేసితిరి. అపుడేను నాదివ్యతేజంబుఁజూపి తిరంబులగువరంబులువేడుం

డంటిని. అందులకు మీరు పాయని మోహంబున బిడ్డలు లేని
యడ్డంబున దుర్గమంబగు నపవర్గంబుఁ గోరక నాయీడుఁ గొడుకు నడి
గితిరి. నేనద్దానికి మెచ్చి పృశ్నిగర్భుండనఁ బర్భకుండనైతిని. అదియునుం
గాక మీరలదితికశ్యపులరై యున్నయపుడు నేను మీకుఁ గుఱు
చవేషంబున వామనుండనై జన్మించితిని. ఇది మూఁడవభవము.
ఈజన్మంబునను నేనుమీకుఁ బుత్రుండనైతిని. కడచినదంత
యుం జెప్పితిని. ఇటమీఁద నాకు మీయందు జన్మంబు లేదు. నన్నుఁ
గొడుకని నమ్మికడపట నన్నుం జెందెదర'నుచు నారూపంబు విడి
చియెప్పటి యట్ల పసిబాలుండై తలిదండ్రులను జూచుచుఁ బ
రుండియుండెను. అంత వసుదేవుండోహో కాలమతిక్రమించుచు
న్నదే పుత్రజననంబు విన్నఁ గంసుండు మండిపడివచ్చును.
అంతఁ గార్యంబుదప్పును. ఇఁకఁ దడయంజనదని బిడ్డనిఁ గర
ముల ఱొమ్మున నడ్డంబుగఁ బట్టి తప్పటడుగులిడుచుఁ జప్పుడుగా
కుండ మెల్లన గొల్లపల్లియవంకకు బయల్వెడలెను. అంతకుము
న్న గొల్లపల్లెయందు నందుని సతికి యశోదకు యోగమాయ
కూఁతురై పుట్టెను. అవ్విధంబందలి వారలెవ్వరెఱుంగక యొడ
ళ్లుమఱచి నిదురించుచుండిరి. వసుదేవుఁడు నందునిమందం బ్ర
వేశించి యశోదశయ్యయందున నాచిన్నినల్లనయ్య నుంచి
యయ్యవ్వకూఁతు నెత్తుకొని మరల నింటికివచ్చి యచ్చిఱుతపా
పను దేవకిప్రక్కనఁ బరుండబెట్టి యొక్కెడనొదిగియుండెను.

నందుని మందయందు యశోద గాఢనిద్రం జెంది యుని
కిం జేసి వనజాక్షునిఁ దెచ్చుటయుఁ దనసుతను గొంపోవుటయు
నెఱుంగదయ్యెను. కొంతతడవునకుఁ గారాగారంబున దేవకి
శయ్యఁ బరుండియున్న బాలిక యూవురనియేడ్చెను. ఆచప్పుడు

నకుఁ గావలివారు మేల్కాని నలుగడలఁ జూచిరి. తలుపులతాళములు దొంటిచందంబున నుండెను. అదిచూచి యధికసంభ్రమమ్మునఁ గొందఱు పరుపులిడి చని కంసుతో దేవకి నీళ్లాడెనని చెప్పిరి. అతఁడు సిడిముడిపాటుతోఁ దల్పంబుపైఁ దత్తఱమ్మున లేచి పురటింటివంకకుఁ బరువిడెను. ఆతని శిగముడివీడెను. పైవస్త్రము వ్రేలాడుచుండెను. కన్నులనుండి యగ్నికణంబులు రాలజొచ్చెను. మొగమెఱ్ఱవారియుండెను. అతని కొడలు దెలియదయ్యెను. బాలఘాతుకుని రోషాతిరేకమ్ము నీక్షించి భయంబుగదుర దేవకితత్క్షణంబకూఁతునక్కునఁ జేర్చెను. కంసుండా బిడ్డఁబట్టి చంపఁగదియ దేవికి యడ్డంబువచ్చి 'యన్నా శాంతింపుము. శాంతింపుము. నాపలుకులాలింపుము. మింటిమ్రాతలు దలంపుము. ఈబిడ్డను వధింపకుము. పుత్రుఁడు నీప్రాణమునకు శత్రుఁడనివింటివి. ఆఱుగురుబిడ్డలఁ జంపితివి. పుత్రులకునోచుకొననైతిని. ఈబిడ్డయాడుబిడ్డ. నిరపాయురాలు. నీకెట్టిహానియుఁ జేయఁజాలదు. అక్కటా! యీపొత్తులకందుపును సైతిముఁ జంపవలయునే. ఈదుఃఖమును నేనుభరింపఁ జాలను. అన్నా! నీపాదములుపట్టివేడుకొందును. నన్ను క్షమింపుమా. యశమార్జింపుము. మహాత్ములుపోవుత్రోవ ననుగమింపుము. నీతోడఁబుట్టువును. ఇంతటి స్వాతంత్ర్యమును వహింపఁజాలనే.

ఉ. 'అన్నశమింపుమన్న తగదల్లుఁడుగాఁడిదిమేనగోడలా
మన్ననసేయుమన్న వినుమానినిఁజంపుట రాచపాడిగా
దన్ననుకీర్తివైమనఁగదన్న మహాత్ములుపోవుత్రోవఁబో
వన్నభవత్సహోదరిఁగదన్న నినున్ శరణంబువేడెదన్.'

యని జాలిఁబడ నేడ్చుచుఁ బయ్యెదఁ జక్కఁగ సవరించుకొనుచుఁ బలవరించుచు భ్రాంతిఁగొని కూఁతును నక్కునఁ జక్క హత్తుకొని యుత్తరీయాంచలంబుఁ గప్పి పలుగతుల వేడుకొనియెను. ఆమె బ్రతిమాలుకొలందిని వానికిఁ గోపము హెచ్చుచుండెను. అంతి వాఁడు నిలువక తోఁబుట్టువుం బట్టి యావలకు నెట్టి పొదిగిఁటనున్న చిన్నిపట్టి నొడిసిపట్టి బలిమికొలంది నేలపైఁ గొట్టెను. ఆబాల నేలపడియుండక మింటికెగసి తన మొదలి తనువును వదలి దివ్యరూపంబుధరించి కంసునీక్షించి పెద్దగొంతుకతోడ నిట్లని విలపించెను. 'ఓరీ కుటిలమానసా! దేవకి బిడ్డల నెల్లఁ జంపి యెంతటి పాపమార్జించితివిరా! అంతేఁబోక మేఁటిమగండవని నన్ను బాలనొప్పింపఁగడంగితివి. ఇదియు బీరమే. నీకు వినాశకాలము సంప్రాప్తమైనది. కావుననే యిట్టి విపరీతబుద్ధులు పుట్టినవి. కానిమ్ము. ఎంతకాలము నీయాటలు సాగఁగలవు? నిన్నుఁ జంపెడివీరుఁ డొక్కఁడుఁ బుట్టి వర్ధిల్లుచున్నాఁడు.

ములుకులఁ బోని యప్పలుకులకులికిపడి కంసుండు జళుకుగదిరిన మనంబున ఘనంబుగ వెఱఁగంది దేవకీవసుదేవులం జేరి యాదరంబున నిట్లని పలికెను. 'అయ్యో! నేనెట్టి పాపుఁడను! ఎంతటి బాలఘాతుకుఁడను! బయలిపలుకుల నమ్మితిని. మీబిడ్డల నెల్ల వధించితిని. బంధుగులకుఁ గష్టముఁ దెచ్చి పెట్టితిని. దుష్టచిత్తుఁడనై బ్రాహ్మణుల నాశముఁ గావించితిని. చేయరాని పనులెన్నెన్నియో చేసితిని సాధువుల హింసించినవారికిఁ బుణ్యము లెట్లుగలుగును? కర్మానుసారులై ప్రాణులు లోకమునకు రాకపోకలు సేయుచుఁ జిక్కులొందుచుందురు. ఎన్నాళ్లకును దుదలు సేరనేరరు. సంసారమును బాయఁజాలరు. నేను వట్టి భ్రాంతి

నొందితిని. నేనెక్కడివాఁడను? మీశిశువులెక్కడివాన్యులు? ఎఱుఁగక మిమ్ముదూఱితిని. నాతప్పులు క్షమించి నాకుఁ బ్రసన్నులుగండు.' ఇట్లనుచు నాతఁడు గన్నులనీరునించి వగచి దేవకీ వసుదేవుల పాదంబులు వట్టుకొని సంకెలియలువిప్పించెను. వారును బరితప్తుండైన కంసుంజూచి తమరోషంబులువాసిరి.

అంతఁ గంసుండు వారలయనుజ్ఞలువడసి గృహంబునకరుదెంచి యప్పుడ తనకుఁ బరతంత్రులగు మంత్రుల రావించి యోగమాయవలనఁ దానివిన్నవృత్తాంతమంతయుఁ దెలిపెను. అందులకు వారలద్భుతభయాక్రాంతచిత్తులై యిట్లనిరి. 'రాజేంద్రా! యిందులకై యింతచింత యేల? మున్ను నీచేనొచ్చిన శాత్రవులను దోలుదోల్తు శోధింతము. వారు నీబాహుబలంబునకు వెఱచి యెందుడాగిరో తెలియరాదు. ఒకవేళ శివునిఁజొచ్చియైన నుండవచ్చును. లేక బ్రహ్మఁజెందియైన నుండవచ్చును. అట్లుగాక విష్ణువును సేవించియైన నుండవచ్చును. కాకున్నచో మౌనులై వనాంతంబుల నిల్చియైననుండవచ్చును. వారింతకు మున్ను నొచ్చియుండిరని మన మప్రమత్తులమైయుండరాదు. అట్లున్నచోఁ దప్పక కీడువాటిల్లును. వారు మననాశనమునకై మార్గములు వెదకుచుందురు. ఋణశేషము శత్రుశేషముండఁ గూడనివని దేపరయెఱుంగనివిషయములుగావు. వారలెన్నెన్ని వేషములనైన మనల బేలుపుత్తురు. వారిని వృద్ధినొందనీయరాదు. రోగములను బుట్టినపుడ నిర్మూలింపవలెను. అట్లులొనరింపనిచో నవి వృద్ధినొంది దేహమును నాశనమొనర్చును. మొలకలై వంగనివి మ్రానులై వంగునే? దేవతలకెల్లముఖ్యుండుచక్రి. ఆచక్రిధర్మంబునందుండును. గోవులు యాగములు

తపములు దమములు దయాసత్యములు శ్రద్ధాశాంతులు వేయేల సకలచరాచరాదిభూతంబులు విష్ణుదేహంబులు. వాని నన్నింటిని నిర్మూలనంబొనర్చితిమేని నాహరి యంతంబొందును. కావున నాలస్యమొనర్పక నమ్మింపుము. నేము చని పట్టణంబులయందును, బల్లెలయందును, మందలయందును బుట్టి పెరిగెడి శిశువులఁబట్టి వధించెదము. నిలింపులం జంపుదము. తాపసుల యమునిపాలికంపుదుము. ఆవులను దూడలను ద్రుంతుము. బ్రాహ్మణుల వెడలఁద్రోలుదుము. నిగమంబులనెల్ల విదారింతుము. లోకములను నశింపఁజేయుదుము'; నావుడు కంసుండలరి వారలంజూచి 'యమాత్యులారా! మీయుత్సాహంబులకు నాకెంతయు సంతసము. ఇది మొదలు మీరు మీ యిచ్చవచ్చినయట్లు సంచరింప ననుజ్ఞయొసంగితి. మనమున నను కంపవహింపవలదు. వైరులను మీమీశక్తులకొలందిఁ బేరు లేకద్రోలింపుఁడు. వైళంబచనుఁడ'ని యాజ్ఞాపించి యంతిపురంబునకుం జనియెను.

అంత వారలు జేనియాజ్ఞ మూళిందాల్చి యచటినుండి కదలి పురములఁ జొరఁబడిరి.

నాలుగవ ప్రకరణము.

అంతలోఁ దెల్లవారెను. మందలోనివారెల్లరు మేల్కనిరి. యశోద కన్నులువిచ్చి శయ్యపైఁ దనప్రక్కనఁబరుండి యున్న పాపనింగాంచి సంభ్రమమ్మున నుప్పొంగుచుండెను. నందుండు దనకు నందనుండు పుట్టుటెఱింగి మహానందంబునొంది

నెఱవాదులగు వేదవిదులఁ బిలిపించెను. వారలరుదెంచి బాలు నాశీర్వదించి పుణ్యాహవాచనంబులు సదివిరి. జాతకర్మంబులు యథావిధినడుపఁబడెను. దుందుభులు మొరసెను. గాయకులు పాటలుపాడిరి. వందజను లనేకవిధంబులఁగీర్తించిరి. భద్రకాహళ నాదంబులు వీతెంచెను. వల్లవులు దమవాకిండ్లను మంగళతోరణంబుల నలంకరించిరి. ఎల్లయెడలను సాంబ్రాణిధూపవాసనలు బయల్వెడలుచుండెను. మందలందుఁ బసులు పసుపునూనెలపసలఁ దనరుచుండెను. లేఁగలు క్రేళ్లుఱికి మసలుచుండెను. మదవృషభములు ఱంకెలిడఁజొచ్చెను. మొదవుల పొదుగులయందుఁ బాలుజల్లించెను. పల్లెయందలి గొల్లలందఱును సంతసంబున వసంతములాడిరి. గోపికలు దమలో 'మనయశోదయేమినోమునో చెనమ్మా. ఆమెకడుపునఁ జిన్నిమగవాఁడుపుట్టెనఁట. పోయిచూచివత్తము రండమ్మా'

'ఆ॥ వె॥ ఏమినోముఫలమొ యింతప్రొద్దొకవార్త
వింటి మబలలార వీనులలర
మనయశోద చిన్నిమగవానిఁ గనె నఁట
చూచివత్తమమ్మ సుదతులార''

యనుకొనుచు నొండొరులం బిలుచుకొనుచు నందునింటికి బయలుదేరిరి. ఎవ్వరినోటవిన్నను నందనందునిజననవార్తలే. నందు నింటికి వచ్చిన గోపికలకు యథావిధిమర్యాదలు జరుపఁబడెను. గోపికలును దాము గొనివచ్చినకానికల నర్పించిచిన్నికృష్ణునెత్తుకొని ముద్దాడిరి. కొందఱాబాలునికిఁ దలయంటి నీళ్లు వ్రోసిరి. మఱికొందఱాతనిఁ దొట్లయందుంచి జోజోయనిపాటలువాడిరి.

క. "జోజో కమలదళేక్షణ
జోజో మృగరాజమధ్య జోజో కృష్ణా!
జోజో పల్లవకరపద
జోజో పూర్ణేందువదన జోజో యనుచున్."

ఇవ్విధంబున నందయును దనివిదీర నాబాలు నెత్తుకొని ముద్దులాడుచు సంతసించుచుండిరి. నందుఁడు దనకుఁ గొడుకు పుట్టిన వేడుక గొనసాగ రోహిణిఁ బిలువఁబంచి చిత్రచేలంబులను మండనంబులనిచ్చి మన్నించెను. అది మొదలుగ మొదవుల కదుపులు బాడువులుగలిగియుండెను. ఇట్లుండ నొకనాఁడు నందుఁడు గోపులరక్షకు దక్షులైన వారిని నియమించి మథురాపురంబునకుం జని కంసునకు నేఁటేటం బెట్టెడి యరిఁబెట్టెను. కంసుఁడాతని సగౌరవంబుగ వీడుకొలిపెను. కంసుని వీడ్కొని నందుఁడు వసుదేవునింటికిఁ జనియెను. దేవకీవల్లభుం డాతనిఁ గాంచి యుప్పొంగెను. ఆతని బొందిఁ బ్రాణముఁ బొందినదియుంబోలెఁ బొలుపారెను. ఆతనికడకన్నులయం దానందాశ్రువులు గ్రందుకొనియెను. ఇట్లుసంతసించి వసుదేవుండు నందునిఁ గౌఁగిలించుకొని సుఖాసీనుం జేసి తనకొడుకువలని ప్రీతిదీపింప నిట్లనియెను. 'మిత్రమా! నిన్నుఁ జూచినంతట నాప్రాణములు లేచివచ్చినవి. నా యాపదలన్నియు నశించినవి. ప్రాణంబులకంటెఁ బ్రాణంబుగ నెంచు మిత్రునిఁ జూచుట చచ్చిమరలఁ బుట్టుటయ గదా? పలుపాటులొందువారల కొకచో నుండుటకగునే? ఏళ్ల వెంబడి కలిసిపోవు మ్రాకులన్నియు ననేకమార్గములఁ బోవుఁగాక. ఒక్కటిగా నుండఁగలవే? సంతతి లేదని నీవుమిగుల

జింతించుచుంటివి. పెద్దవాఁడవై తివి. ఇన్నాళ్లకు నీకు సంతతి
గలిగినందున నాకు మిగులసంతసము. సంతతిగలవాఁడు సౌఖ్య
వంతుఁడు. సంతతిలేనివానిగతిఁ జెప్పవలసిన దేమిగలదు? అది
యట్లుండనిమ్ము. నీపశువులు రోగంబులనొందకున్నవియా?
ఆవులుపాలిచ్చుచున్నవియా? వాఁగులువంకలు జలసమృద్ధ
ములై యుండునా? గోష్ఠప్రదేశములయందుఁ బులులు దుష్టులు
సంచరింపవుగదా? ఘోషములుపాలుపొందుచున్నవియా?
కాంతారభాగంబులయందుఁ బచ్చని పూరిజొంపములున్నవి
యా? గృహమేధి యాశ్రమ మెంతకష్టము? వానికొక్క
సంతోషమునులేదు. పుత్రమిత్రులఁదనివిఁ దీరఁజూచుపీలులేదు.
వారెల్లరు మరణించినను నాతఁడొంటిమనవలయు. నిన్నుఁ
దండ్రిగను నీకాంతను దల్లిగను నమ్మి నీమందయందు నాకొ
డుకున్నవాఁడా?' నావుడు నందుఁడలుకతోడ వసుదేవుఁజూచి
'వసుదేవా! బాగాయె లెమ్ము. కొడుకులభ్రాంతితోడఁ దెలియక
మాటలాడుచున్నాఁడవు. నీకుఁ బుట్టినకొడుకుల నెల్లఁ గంసుఁడు
హింసించెను. మీఁదుమిక్కిలి నీపుత్రికను సైతముఁ జంపఁగ
డాగెను. ఆబాల దైవాధీనంబునం జేసి మింటి కెగసిపోయెను.
ఏలభ్రాంతిపడియెదవు? నీతొంటికర్మమిట్లుండ నూరివారల
కొడుకులను నీకొడుకులనుకొన్న మేలగునే? మంచిది. ఇఁక
నట్టి పలుకులుపలుకవలద'ని వచియించెను. అందులకు వసుదే
వుండు 'నందా! నీవన్నటులనే కానిమ్ము. నీవువచ్చినపని
యాయెను. మమ్ముఁగనుఁగొంటివి. ఇంక వేవేగ నింటికరుగుము.
గోకులమునందు నుత్పాతములు దోఁచుచున్నయవి. వానికిఁ
బ్రతిక్రియలను యోచింపు మ'నినుడివెను.

అంత నందుఁడు వసుదేవుని వీడ్కొని మందకుబయలు దేరెను. మార్గమున నాతనికిఁ బ్రతీతంబులైన యుత్పాతంబులు పెక్కులుదోఁచెను. అవిగాంచి భయపడి యాతఁడు వసుదేవుపలుకులు దప్పవని యెంచుకొనుచు వడివడినడచుచుండెను. పల్లెలయందెల్లెడలను జనులు గలంతనొంది తల్లడిల్లుచుండిరి. తల్లులు బిడ్డలఁ గోల్పోయి యేడ్చుచుండిరి. బ్రాహ్మణులు దమయజ్ఞములు విఘ్నములొందుటకుఁ జింతిల్లి గుమిగూడి గుజగుజలాడుచుండిరి. పశువు లూరక యఱచుచుండెను. వానికిఁ గారణములరసి నందుఁడు కంసానుచరుల దుర్నయంబులకుఁ జింతిల్లుచుఁ దనప్రయాణమును సాగించెను.

అంతకుమున్నె పూతనయనురక్కసి కంసుపంపున బయల్వెడలి పల్లెలయందును బట్టణములయందును మందలయందును గల బాలురనెల్లవధించుచుఁ బోయిపోయి నందుని పల్లెను డాసెను. అందుఁ దనగుట్టెఱుకపడునని యెంచి యది కామరూపిణియై తిరుగఁజొచ్చెను. ఇల్లిల్లు వెదక వెదకి దానికొక్కెడ నందునింట నొక బాలునేడ్పువినఁబడియెను. ఆ యేడుపువిని సంతసించి యది సుందరీవేషంబుఁగైకొని యింటిలోనికరిగెను. దాని మోహనాకారముంగాంచి గోపికలు లక్ష్మి తమ్ముధన్యులఁ జేయవచ్చినదని యాశ్చర్యంబునఁ జూడఁదొడఁగిరి.

పూతన లోన నెల్లెడలను బరికించుచుండెను. కొంత తడవునకు దానికిఁ దొట్లయందొక బాలుఁడుగానవచ్చెను. ఆ బాలుఁడు భగవంతుఁడగుటం జేసి దానికాపట్యమునెంచి లోలోన నవ్వుకొనుచుఁ గాలును గేలును గదల్పక యూరకప

రుండి గుఱ్ఱుపెట్టుచుండెను. రక్కసి మెల్లన నుయ్యెలంజేరఁ బోయి బాలునిలేపి యక్కునం జేర్చి ముద్దాడుచుండెను. అది చూచి యశోదారోహిణులు భయమొంది డగ్గఱి 'యెవరమ్మా నీవు? మా బాలు నేలముట్టెదవు? నీచను బాలు మా బాలున కక్కఱలేదు. పిలువని పేరంటము నీకేటికమ్మా! నీదారిని నీవు పొ'మ్మని నుడివిరి. అందుల కాకపటవేషధారిణి మాఱువలుకక నవ్వుచు బిడ్డను దొడలనడుమనిడుకొని యొడలు నివురుచు 'నాయనా! చన్నుఁగుడువుము'ని నోటఁబెట్టెను. బాలుఁడు మేల్కొన్నట్లు మెల్లనఁ గనువిచ్చిచూచి యొడలు విఱుచుకొని యావులించి దాని చన్నుఁ గుడువఁదొడఁగెను. ఒకటి రెండు గ్రుక్కలు పీల్చునంతకు దాని సత్వమెల్లఁ బ్రాణంబులతోడ బాలునుదరంబుఁ జొచ్చెను ప్రాణంబులు గోలుపోకంజేసి యారక్కసి క్రెవ్వునఁ గేకవేసి పెనుగొండవలె నేలపైఁబడియెను. దాని పాటునకుఁ గొండలతోడభూమి యదరెను. నభంబున గ్రహనక్షత్రంబులు బెదరెను. ఆశాంతంబులందు మాఱుమ్రోఁతలెసఁగెను. లోకంబులు భీతిల్లి కదలంబాఱెను. గొల్లలెల్లఁ దల్లడపడఁజొచ్చిరి. కొంతతడవునకు గోపకాంతలు గలంగినమనంబుల దృఢపఱచుకొని యశోదారోహిణులం గూడి దాని భయంకరరూపంబుఁ జూచిరి. వారి యాశ్చర్యమునకు మేర గానఁబడదయ్యెను. కొంద'ఱబ్బా! యీ యాకారమెందైనఁగలదే? ఇదిరక్కసియైయుండున'నిరి. కొంద'ఱిది ప్రాణముతోడికొండ'యనిరి. కొందఱు 'దీనిదంతంబులులాంగలదండంబుల కెనయగున'నిరి. మఱికొందఱు 'దీనినాసిక నగగహ్వరంబును ధిక్కరించుచున్నద'ని నుడివిరి. ఇంకఁ గొందఱు

దీని నేత్రంబులు చీఁకటి నూతులం బెనయుచున్న వ'ని పలికిరి. వేఱొక కొందఱు 'దీనికరచరణంబులు జాఁగుకట్టలం బోలియు న్నవ'ని చెప్పిరి. 'దీనికడు పింకిన చెఱువుతో నెనయుచున్నద'ని కొందఱనిరి. 'దీనిపొడ వాఱుక్రోసులదూరమున్నద'ని మఱి కొందఱు వలికిరి. ఇట్లందఱనేకవిధముల నుడువుచు దానిఘోర శరీరంబుపై భయములేక యాఁడుకొనుబాలుని డాసిరి. యశోద కొడుకుగుఱ్ఱ నెత్తుకొని యాతనికెట్టియుత్పాతంబులు గలుగ కుండునట్లు దీవించి రక్షసేసి తొట్లయందుఁ బరుండఁ బెట్టెను.

కొంతతడవునకు నందుఁడింటికి వచ్చెను. యశోదాదు లాతనికిఁ గడచిన వృత్తాంతమునంతయుఁ బూసగ్రుచ్చినవిధం బునఁ దెలిపిరి. అతఁడాశ్చర్యంబునొంది వసుదేవుని యెఱుక కద్భుతంబంది యాతనిని యోగియని పొగడెను. పిమ్మట గొల్ల లనేకులారక్కసి దేహంబును గుఠారంబులచే నఱికి తమకుటీ రంబులకు దవ్వగు వటారంబున దహనముఁ గావించిరి. అమ్మగు వ దేహంబునుండి యగరుపరిమళముల పొగలు వెడలుచుండెను. గోపకులెల్ల రాపాపిశరీరంబున నట్టిసుగంధము వెడలుట కచ్చెఱు వొందిరి. భగవంతుఁడు దేహంబు స్పృశించుటం జేసి యాత రుణి సకలదురితములు వాసి పుణ్యలోకంబులు వడసెను. నం దుండు బాలుం జేరి యాతనిచేతలకు వెఱంగుపడి యెత్తుకొని శిరంబు మూర్కొని ముద్దాడి మోదంబున నుండెను.

అయిదవ ప్రకరణము.

కృష్ణుండు క్రమక్రమముగ నొదికిలఁబడనేర్చెను. అ య్యది యెఱింగి నందుఁ డాతనిజన్మనక్షత్రంబున నొకనాఁడు

పండుగుఁగావించెను. విప్రులు వేదమంత్రంబుల నభిషేచనా దులొనరించిరి. నందుఁడు వారికి గోదానంబులొనర్చెను. వారు బాలుని దీర్ఘాయుష్మంతునిగ దీవించిరి. బంధువులెల్ల రమ్మ హోత్సవమునకు వచ్చియుండిరి. ఇంట నెక్కుడుసందడిగనుండె ను. యశోద గోపికలకుఁ బూజలొనర్చుచు బాలునిమఱచెను. కొంతతడవునకు బాలున కాఁకలియయ్యెను. అందువలన నాతఁ డు పెద్దపెట్టున నేడ్చుచుండెను. ఎవ్వరును వినిపించుకొనరైరి. అంత నతఁడు కోపమొంది కాలికడనున్న బండినొకదానిం దన్నెను. ఆతన్నున కాశకటము వికటంబుగనేలఁబడియెను. అదిచూచి గోపకులాశ్చర్యమొందిరి. ఆబండియందుండు సరస పదార్థంబులు వ్యర్థంబులై నేలంగూలెను. అవియట్టులఁగూలు టకుఁ గారణంబెఱుంగక యశోదానందులు బహువిధంబుల వితర్కింపఁదొడంగిరి. ఎంత వితర్కించినను గారణము దెలియ రాదయ్యెను. వారి వాక్కులెఱింగి యందాడుకొనుచుండిన బాలురు జరిగినవృత్తాంతమును సాంతముగ వచియించిరి. ఆప ల్కులు నమ్మఁజాలక నందాదు 'లిసీ! యెక్కడిబాలుఁడు? ఎక్క డిబండి? ఎక్కడివిఱుగఁదన్నుట? ఇట్టిచోద్యమెందైనఁగలదే? ఈయాటపడుచు లనృతంబులాడిరి. ఇయ్యది యిట్లైయుండఁ జాలదు. దీనికెద్దియైన నితరకారణముండనగున'ని యూర కుండిరి.

అంత యశోద బాలునెత్తుకొని పాలిచ్చెను. బాలుఁడు గడుపారఁదల్లిపాలుఁ ద్రావి యామెతొడలపై నాడుకొనుచుండె ను. యశోద యాతనిముద్దాడి యొడలునివురుచుండెను. అంత

కంతకు బాలుఁడు బరువైతోఁచెను. ఆమె యాతనిమోయఁజాలక వెఱచి భూమిపైనుంచి 'యిదియేమివిపరీతము? బాలుఁడింతబరువయ్యెను. ఇదియేమినాభ్రమయా? నిజముగనిట్లయ్యెనా?' యని తనలోఁదాను వితర్కించుకొనుచు నది తనవట్టి భ్రాంతియని సమాధానముఁజేసికొనెను. బాలుఁడు క్రిందసల్లారు ముద్దుగా నాడుకొనుచుండెను.

అంతలో నున్నట్టులుండి తృణావర్తుఁడను రాక్షసుఁడొక్కఁడు సుడిగాలియైవచ్చి యాడుకొను బాలునెత్తుకొని వినువీధికెగసెను. ఆసుడిగాలికి ధూళియెగసి గోపకులకన్నులను నింపెను. వారలు కన్నులను దెఱువఁజాలక కొట్టుపడుచుండిరి. కొంతపడికి గాలితగ్గెను. ధూళిమాసెను. అందఱుకన్నులు దెఱచిరి. బిడ్డగానఁబడఁడయ్యె. అవ్విధంబెఱిఁగి యశోద తొట్రుపడుచు నిటునటుఁజూచుచు దిగ్భ్రమఁజెంది యెద్దియుం దోఁపక యయ్యో! పుత్రకా! పుత్రకా! యెందుఁబోయితివి? ఇప్పుడిందాడుకొనుచుంటివే! ఇంతలో మాయమైతివే! ఈపాడు సుడిగాలియెందుండివచ్చెను. అయ్యో! ముద్దులపట్టీ! నిన్నెడఁబాసి నేనొక్కక్షణమైనఁ దాళఁగలనా? గోపికలారా! మీరేమైనను జూచితిరా? ఈవైపరీత్యమెందైనఁగలదఁటమ్మా! యని యందుండు వారలనెల్ల నడుగుచుఁ జూచినచోట్లను మఱల మఱలఁ జూచుచు నిటునటుదిరుగుచు నందునితోడఁజెప్పెను. నందుఁడును గోపాలకులఁగూడుకొని యెల్లయెడలను వెదకెను. బాలుఁడెందునుగానఁబడఁడయ్యె. అం[illegible]ల్లడిల్లుచు నటునిటుపరువిడుచుండిరి.

తృణావర్తుఁ డా బాలునాకసంబునదూరంబుగఁ గొంపోవఁదొడంగెను. అంతకంతకు బాలుఁ డాతనికి బరువగుచుండెను. ఆభారము మోయంజాలక యాతఁడు భయభ్రాంతుఁడై 'ఇదేమియాశ్చర్యము? నేనీలాగు బాలుని మున్నెన్నఁడునుఁ జూచియెఱుంగ. ఇది పుడమిలో లేనిచిత్రముగనున్నట్లు తోఁచుచున్నదని యెద్దియుఁ జేయునదిలేక కదలమెదలక నిలువంబడియె. భగవంతుఁ డాతనిమెడ గట్టిగబిగియఁబట్టి పీడించెను. ఆబాధకుఁ దాళఁజాలక వాఁడు విలవిలఁదన్నుకొనుచుఁ బెనుగొండవలెఁ బుడమిపయింబడియెను. శిశువు వానిమెడను వదలక క్రేలాడుచుండెను. గోపిక లాచిత్రంబుఁ గాంచి దిగ్భ్రమఁ జెందిరి. కొంతవడికిఁ దెలిసి యశోద యయ్యెడకుఁ బరువిడి వచ్చి బిడ్డనెత్తుకొనియెను. నందుఁ డానందమొందెను. 'మీ పూర్వపుణ్యంబునం జేసి మీబిడ్డను మరలఁ గంటిరి. యశోదమ్మతల్లీ! నీనోములపంట నీపూజాఫలము నీతనయుఁడు నీకు మగుడదక్కెను. నీవు ధన్యవు. నీకేహానియుఁ గలుగఁజాలద'ని గోపికలు సంతసించుచు యశోదను నుతించిరి.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు వసుదేవుపంపున యాదవపురోహితుండు గర్గుండు నందునిమందకుఁ జనుదెంచెను. నందుఁ డాతనిఁగాంచి లేచి నిలువంబడి కృతాంజలియై భజియించి తగు సత్కారంబులాచరించి యిట్లనిపలికెను. 'మహాత్మా! మీరాకచే నేఁడు మాగృహము పావనంబయ్యెను. మేము ధన్యులమైతిమి. భవాదృశులగుపుణ్యమూర్తులు మాయిండ్లకూరక రారు. చిరకాలమునుండియు నాకొక్కకోరికగలదు. అయ్యదితీర్చి న్నుధన్యుంజేయవేడెద. ఈకుమారులు సంస్కారములేక

యున్నారు. మీరు జ్యోతిశ్శాస్త్ర పారంగతులరు. తేజో
మూర్తులరు. దిగంతవిశ్రాంత కీర్తియుతులరు. వీరికిసంస్కా
రంబు గావింపుఁడు.' నావుడు గర్గుండు నందునింజూచి యోగ
మాయావృత్తాంతంబు సాంతంబుగ వినిపించి 'నందా! యీ
బిడ్డఁడు దేవకీకొడుకు. ఈసంగతిఁ గంసుఁడెఱుంగఁడు. ఇదిపరమ
రహస్యము. వానిచెవిఁబడినచోఁ దప్పకముప్పువాటిల్లును. కావు
న రహస్యంబున సంస్కారంబుసేయుట కార్యంబు. ఇది మఱువ
వలద'నియె. అందులకునందుఁడు సంభ్రమపరీతచేతస్కుండై 'పు
ణ్యపురుషా! నేనవశ్యము మీయాజ్ఞ ననువర్తింతును. ఇంతకంటె
నాకేమిగావలయు న'నిపల్కెను. అంత యాదవపురోహితుండు
రోహిణీతనయుఁజూచి యీబిడ్డఁడు జనులు రమియింపఁదిరుగు
చుండును. అందువలన నీతఁడు రాముఁడనంబరఁగును. యదు
సంకర్షణంబునంజేసి సంకర్షణుండనిపిలువంబడును. ఘనబలంబు
న బలుఁడని పేర్కొనఁబడునని కృష్ణునిదిక్కుమొగంబై యీ
బాలుఁడింతకుమున్ను ధవళారుణపీతవర్ణుండై నెగడెను. ఇప్పుడు
నల్లనయ్యెను. కావునఁ గృష్ణుఁడనంబరఁగును. వసుదేవునకు
జన్మించినకారణంబున వాసుదేవుఁడనంబడును. ఈపాపనికి గుణ
రూపకర్మంబు లనేకంబులు గలుగుటంజేసి నామంబు లనేకం
బులుగలవు. ఈబాలకునివలన మీరుదుఃఖంబులఁ దరియిం
తురు. ఈయర్భకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబును సజ్జన రక్షణంబు
ను నగును. ఈకుమారుఁడు నారాయణసమానుఁడని పలికెను.
నందుఁ డత్యంతానందమునొంది గర్గు ననేకసత్కారంబులఁ బరి
తృప్తుంజేసి సాదరంబుగ వీడ్కొలిపెను. గర్గుఁడు గృహంబున

కరిగి వసుదేవునకుఁ దనపోయివచ్చినవృత్తాంతమును దెలిపెను. బాలు నభివృద్ధివిని దేవకీవసుదేవులు ప్రహృష్టహృదయులైరి.

నందగోకులమందు బలరామకృష్ణులు దినదినప్రవర్ధమానులై గోపబాలురఁగూడికొని యాడుకొనుచుండిరి. కృష్ణుఁడు దక్కుంగల గోపబాలురంజూచి యొక్కతఱి 'నేను గోవల్లభుఁడను. మీరుగోవుల'నుచు వంగి అంకెవైచుచు నాడును. మఱియొకతఱి 'నేను దొంగను మీరింటివార'ని వారిని నిద్రవుచ్చి సొమ్ములుదొంగిలించుకొని పోయి డాగుకొనును. వేఱొకతఱి 'నేనుసూత్రధారుఁడను. మీరునాటకపాత్రల'ని యందఱి నాటలాడించును. అప్పుడప్పుడు బాలురతోఁ బందెములువేసి పరువులెత్తును. దాఁగురుమూతలాడును. బంతులెగురవైచును. చెట్లులెక్కిదూకును. చిన్నతనంపుఁజేష్ట లనేకములు సేయుచు నానందించుచుండును.

కొన్నితరుణములయందు బలరామునిఁగూడి కృష్ణుఁడు గోపాలురయిండ్లకరిగి నవనీతములను భక్షించుచుండును. బాలెంతలు తమబిడ్డలకుఁ బాలులేక మొఱలిడుచుండ వినక యాతఁడావులకు దూడలనువిడుచుచుండును. కడవలలోని కాఁగినపాలు ద్రావి పట్టికడవలను బగులమోదుచుండును. కొన్నియిండ్లయందుఁ బాలయుట్లెత్తుగనుండ నాతఁడు ఱోళ్లుబోరలించి పీటలువేసి యెక్కి కుండలకుఁ దూట్లుపొడిచి పాలన్నియుఁ ద్రావును. కొందఱిండ్లఁజొరఁబడి కుండలలోని నెయ్యి ద్రావి యాకుండల నితరులయిండ్లయందిడును. అంతనాయింటి వారికి నీయింటివారికిఁ దగవుపడును. వేలుపులగోడలపై నుమిసి పాడుజేయును. గొల్లపల్లెయందలివారు కృష్ణునిరాకకు భయ

పడి వాకిండ్లు మూసికొని తాళంబులువేసికొని వీధులనుందు రు. అతఁడు వారెఱుఁగకుండ లోనికరిగి పాలుపెరుగును ద్రావును. తలుపులుదీయునంత కందళయిండ్లయందు నాడుచుఁ బాడుచుండును. ఇట్లతఁడు సేయుచుండ గోపిక లోపికలు శేక యశోదకడకేగి యోయమ్మా! మీబిడ్డ డెంతదుడుకువాఁడమ్మా! మీపాపనిచే మేము గృహములువిడిచి యెందేనియుఁ జనవలసి నట్లున్నది. మాయిండ్ల పాలు పెఱుగు నిలుచునట్లులేదు. మీరు భాగ్యవంతులైన బాగుగఁదినుఁడు. చక్కనివలువలుగట్టుకొనుఁడు. మంచినగలుపెట్టుకొనుఁడు. బిడ్డలను బడుగులకొంపలపై విడువఁదగునే? మాకుఁ బోరాములగుచున్నయవి. మేమెందైనఁ బోవుదుము. ఇంకి నిందునిలువమనిపలికిరి. ఆపలుకులాలించి

క. ఓయమ్మ సుకుమారుఁడు
మాయిండ్లను బాలుపెఱుగు మననీఁడమ్మా
పోయెద మెక్కడికైనను
మాయన్నల సురభులాన మంజులవాణీ.

యశోద తనకొడుకును దండింతునని సమాధానపఱచి గోపికల నిండ్లకంపును.

ఆఱవ ప్రకరణము.

గోపికలు దసతల్లితో నివ్విధమునఁ గొండెములు సెప్పుచుండఁ గృష్ణుఁ డెద్దియు నెఱుంగని వానిభంగి భయాన్వితుండై యూరకుండును. అంత నొక్కనాఁడు బలరామాది గోపకుమారులు వెన్నుండు మన్నుఁదినెనని యశోదతోఁ జెప్పిరి.

ఆమె వానికేలువట్టుకొని యిట్లనియె. నాయనా! మన్నేటికిఁ దినియెదవు? తినవలెనన్న మఱిపదార్థములేదా? మీయన్నయు గోపకుమారులును జెప్పుచున్నారుగదా! దుడుకుదనములు మానుమురా! అనవిని యాతండు దల్లిం జూచి 'మన్ను దినుటకు నేను వెఱ్ఱివాఁడనటమ్మా! ఆకలిగొంటినటమ్మా! వీరిమాటలు నీవు నమ్ముమమ్మా! న్నుఁ గొట్టింపవలెనని వీరందఱు జేరి యీయుక్తిఁ బన్నుచున్నారమ్మా! కాదేని నానోరు చూడుమమ్మా! తప్పైనదండింతువు గాక' యని కరుణవుట్టఁ బలికి నోరు దెఱచి చూపెను.

ఆతని వదనంబున సకలబ్రహ్మాండ భాండంబులు గానఁబడియెను. అయ్యది చూచి వెఱగంది యశోద 'యిదియెక్క వింత? ఇది కలయా? వైష్ణవమాయయా? ఇతర సంకలార్థమా? సత్యమా? నేనుయశోదాదేవినా? కానా? ఇది నాయిల్లా? పరస్థలమా? అట్లుగాదేని నీబాలుఁడెంత? వీని మొగంబున నీబ్రహ్మాండ భాండంబులుంటయెంత? దీనికెద్ది హేతువు? ఈతఁడు చూపునకు బాలుఁడుగనున్నాఁడు. నిజముగ బాలుఁడుగాఁడు. ఈతఁడు సర్వాంతర్యామియైన నారాయణుండని నాకుఁదోఁచుచున్నది. ఇంతకాలమ్మునుండి నేనీతనిఁ గొడుకని నమ్మితిని. అది విశ్వసనీయము గాదు. ఈమందయు నాభర్తయు నేనును నీగోపజనులును నీతని వదనమున నున్నాము. నాకుఁ దరుణముదొరకెను. ఈ సర్వాత్మునాశ్రయించి యికఁ గడతేరవలయున'ని తలంచుకొనుచు భ్రాంతిఁజెంది నిలుచుండెను. భగవంతుం డదియెఱింగి యికమిన్నకున్నఁ గార్యము

దప్పునని యామెయందు వైష్ణవమాయం బొందించెను. అంత నామెచిత్తవిభ్రాంతినిఁ బాసి యాబాలునిఁ దనకొడుకనియెంచి తొడలపై నిడుకొని ముద్దులాడఁ దొడంగెను.

ఒకనాఁడు యశోద పెరుగుఁ దరుచుచుండెను. కృష్ణుఁడు గంతులువైచుచు వచ్చి యామె కొంగుఁబట్టుకొని పాలిమ్మని యడిగెను. యశోద యాతనిని దొడలపై నిడుకొని పాలిచ్చి పీటపైఁ గూర్చుండఁబెట్టి పొంగుపాలుదించుటకై లోనికరిగెను. అందుల కతఁడు కోపమునొంది కడవలలోని వెన్నసంతయు మెసవి ఱాలతోఁ గడవలన్నిఁటినిఁ బగులఁగొట్టెను. కొంతవడికి యశోద వచ్చెను. బాలుఁడచట లేఁడు. కుండలన్నియు భిన్నములై యుండెను. అంతనామె చేతసెలగోలఁ బట్టుకొని యాతనిని వెదకికొనుచు బైలుదేరెను. వెన్నుఁడు ప్రక్కయింట నొకఱోలుఁ దిరుగవేసి యెక్కి యుట్టిమీఁది వెన్నను దినుచుండెను. అదిచూచి యామె వానిని డగ్గఱి 'మీరెవ్వరు శ్రీకృష్ణులుగారా! ఎన్నఁడును వెన్న నెఱుఁగరఁట. దొంగతనము నేరువరఁట. ఇట్టినియతులు లోకమందుఁ గలరా?

'క॥ మీరెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు
గారా? యెన్నఁడును వెన్నఁ గానరఁటకదా!
చోరత్వం బించుకయును
నేరరఁట ధరిత్రి నిట్టినియతులు గలరే? ॥'

యని పట్టుకొనఁబోయెను. బాలుఁడు ఱోలుదూఁకి పరుగిడఁ దొడఁగెను. యశోదయాతని వెన్నంటి పరుగెత్తెను. ఎంతపరుగిడినను నామెకు బాలుఁడు చిక్కఁడయ్యెను. అలనట

మిక్కుటమగుడు నామె మఱిపరువెత్తలేక యందునిలిచి యబ్బా వీనిదుడుకుఁదనము నానాఁటికి నెక్కుడగుచున్నయది. వీఁడు చెప్పినమాట వినుటలేదు. ఇంటనిలుమన్న నిలువఁడు. పసివాఁడు లెమ్మని యూరివారలూరకుందురా? నాతోఁ గొండెములు సెప్పుచుందురు. నేను వానిని దండింతునని వారికేమైనఁ గరుణగలదా? వాఁడు శిక్షనొందిన వారికేమి? నెమలికంట నీరు గారినవేఁటగానికిముద్దా? కాకిబిడ్డ కాకికిముద్దు. నాబిడ్డఁడు నాకెక్కువ. అట్లని యూరకుందునా వారలకుఁ గోపములు వచ్చును. దండింతునందునా లేక లేక కలిగినబిడ్డ. ఎట్లుచేయుటకును దోఁపదు. ముందుఁజనిననూయి వెనుక కేగినగోయి. అయ్యో! పాపమును గొలఁదిని వీనికొంటెతన మెక్కువగుచున్నది. వీనిని దండింపవలెను. దండనమునఁగాని బాలురు చక్కఁబడరని సెలగోలజళిపించి 'బాలకా! నీదుశ్చేష్టలు మఱిమఱి యెక్కువగుచున్నవి. నిన్ను నేను మార్గమునకుఁ ద్రిప్పలేననియా యిట్లు చేయుచున్నావు! నీవు పట్టువడవేని నిన్నుఁగఠినముగ దండింతును. చూడుము'నుచు మఱల వానివెంటనరిగెను. తల్లిదన్నుఁగొట్టునని భయము నొందినవాఁడు వ్రాలె నాబాలుఁడు యశోదకెదురై 'యమ్మా! యీతప్పుసైపుము. ఇఁకమీఁద నిట్టిపనులుసేయను. చేసిన నన్నుఁగొట్టుము'ని యేడ్చుచుఁ గన్నులు నులుముకొనుచు నామెను డాయఁబోయెను. యశోద వానివినయమునకుఁ గోపముడిగి వెన్నదొంగ చిక్కెనని కొట్టఁజాలక పట్టుకొని ఱోటికిఁ గట్టఁదలఁచెను. ఎన్నిత్రాళ్లుగాని వచ్చినను వాని నడుముచుట్టుఁదిరిగి రావయ్యెను. క్రొత్తత్రాడుఁ జేర్చుకొలఁది నొకమూరతక్కువగు

చు నేయుండెను. ఇంటఁగల రజ్జువులన్నియుఁ బూర్ణములయ్యెను. బాలుఁడు గట్టువడఁడాయెను. అంత నామెయొడలఁ జెమట లెగయ ను త్తరీయముజాఱఁ గొప్పువీడఁ బూవులురాల నూర కరోజాచు నిటునటుజూచుచు నిలువఁబడెను. కృష్ణుఁడయ్యది యెఱింగి బొజ్జఁబెంపునొందింపక సంకుచితము గావించెను. యశోద వానింగట్టెను. ఇట్టులు పట్టినిటోటికి గట్టిగఁ గట్టి యాయమ యింటిపనులు చూచుకొను చుండెను.

అంతఁగృష్ణుం డామె నేమఱిచి ఱోలీడ్చుకొనుచుఁ బోవఁ జొచ్చెను. దారియందు రెండు పెద్దవృక్షము లొకదానికొకటి యంటియుండెను. వానికర్జున తరువులని పేరు. కృష్ణుఁడు వాని రెంటికి నడుమఁ దన ఱోలుత్రోవనిచ్చి యీడ్చెను. ఆతని బలిమి కాసంగడిమద్దులు మహాభీలధ్వనితోడ భూమిపైఁగూలెను. అట్లుగూలిన సాలంబులలోన నుండి కీలికీలలువెల్వడు పోలికి సిద్ధులిద్దఱు వెడలివచ్చి లోకపాలుఁడైన బాలునకుమ్రొక్కి నిలిచిరి. భగవంతుఁడు వారినిమన్నించి సెలవొసంగి యని పెను. వారు దేవదేవుననేకవిధంబులఁ గీర్తించుచుఁ దమ దారింజనిరి.

తొల్లి నలకూబర మణిగ్రీవులను నిరువురుయక్షులుం డిరి. వారు కుబేరునకుఁ బుత్రులు. శంకరకింకరులు. మదోన్మత్తులై వారువెండికొండపైఁ బూదోఁటలయందుఁ గొందఱు చేడియలంగూడి క్రీడించుచుండిరి. బ్రహ్మమానసపుత్రుఁడు నారదుఁడొకనాఁడు వారున్నయెడ కరుగుదెంచెను. చెలువ లమ్మునిరాక నెఱింగి తమవలువలుధరించిరి. నలకూబరమణి

గ్రీవులు మదిరాపాన పరవశులగుటంజేసి వివస్త్రులై మెలంగు చుండిరి. మునీశ్వరునకువారింజూచినంతఁ గోపమువచ్చెను. అప్పు డతఁ 'డౌరా వీరిపొగరు! వీరికిఁగన్నులుగానరావు. ఇది సంపద వలనిమదము. సంపన్నుఁడు సంసారమును నమ్మి యితరులఁ గానలేఁడు. దరిద్రుఁడెత్తువడి శుష్కీభూతుఁడై చిక్కి యితరుల హింసింపఁడు. అతనికన్నుల కెల్లరు సములు. కావున సంపన్ను నకంటె దరిద్రుఁడు మేలు. సంపన్నాంధునకంజనము దారిద్ర్యము. ఒక్క త్రుటిలోన వీరిక్రొవ్వడఁగింతున'ని వారిదిక్కు మొగంబై 'యక్షులారా! మీరలు స్త్రీ మదాంధులరు గావున భూలోకం బున నర్జునతరువులై పుట్టి నూఱుదివ్యవర్షంబులు జీవింపుఁడ'ని శాపంబిచ్చెను. కొంతతడవునకు వారొడలెఱింగి మునీంద్రుఁ డొసంగిన శాపంబునకు వగచి తన్మోచనంబునకు మార్గముఁ జూపుమని యామహానీయుని వేడిరి. నారదుండు వారలఁ గరుణించి యిట్లనియె. 'కొండొకకాలంబునకు భగవం తుఁడు కృష్ణుఁడై భూలోకమున నవతరించును. ఆపురుషోత్త ముని పాదసంస్పర్శంబున మీశాపంబులు దొలంగును. మీరు ధన్యులరగుదురు.' అనవిని వారలు సంతసంబునొంది యమ్మహా నీయుఁ గీర్తించుచుఁ దమదారి నరిగిరి. నారదుండును వాసు దేవుని స్మరించుచు వియన్మార్గంబునం జనియె. పెద్దలనవమానిం చిన ననర్థములు సేకూరును. అయ్యాది యెఱింగి ప్రవర్తింప వలయు.

సాలంబులు వడినచప్పుడు పిడుగుచప్పుడుగ వినఁబడ్డ భయపడి నందాదులు పరుగున యాదెసకరిగిరి. మద్దులు నేలఁ బడియుండెను. ఱోలువానినడుమనుండెను. బాలుఁడు చెక్కు

జెమర్పక నిలిచియుండెను. అదిచూచి యందఱు నిదియాశ్చర్య ముగనున్నది. పిడుగుపడదాయె. పెనుగాలి వీవదాయె. అర్జున మ్మూలు పడినవి. ఇతఁడు బాలుఁడు. వీనిని గూల్పనసమర్థుఁడు. ఇవిపడుటకుఁ గారణమెద్దియొ యుండునని యనేకభంగుల వితర్కింపఁదొడంగిరి. అందలిబాలురు వారిసందేహమును దీర్పనెంచి జరిగినవృత్తాంతమును సాంతముగఁ దెలిపిరి. గోపకులాబాలకుల పలుకులు మిథ్యలుగనెంచి 'మనబిడ్డఁడుబ్రదికె. ఇఁకనీకారణంబు మనకుఁ దెలియకున్న నేమి? మనము లేచిన వేళమంచిద'ని బాలుఁదోడ్కొని యింటికరిగిరి.

కృష్ణుఁడెద్దియు నెఱుఁగనివానివలె మిన్నకుండెను. బలరామాదు లాతనిఁబ్రశంసించిరి. అంతివారంద ఱాటలాడ మొదలిడిరి.

ఏ డ వ ప్ర క ర ణ ము.

'ఇఁకనిందు మనము నివసించు మార్గము గన్పట్టదు. ఇక్కడ రక్కసులు పెక్కులున్నవారు. మనకృష్ణున కాపదలనేకములు గలుగుచున్నయవి. భగవంతునకు మనయందు దయదప్పినట్లున్నది. ఎక్కడికేనియుఁ బోవుదము. పయనముగండ'ని యుపనందుఁడను నొక వృద్ధగోపకుఁ డొకనాఁ డితరగోపాలురఁ గాంచి పలికెను. వారెల్ల రాతనిపలుకు లాదరించి పోఁదగుచోటొక్కటి నిరూపింపుమని కోరిరి. ఉపనందుఁడు గొంతయోచించి వారలంగాంచి 'గోపాలకులారా! కాళిందీత

టంబున మునీంద్రబృందావనమగు బృందావన మొండు గలదు. అందుఁ బసులకుఁ గసవువిశేషముగఁ గలదు. తోటలు పెక్కులున్నవి. ఆతోటలు మిక్కిలి రమణీయములు. అందు సుందరములు తరుబృందము లొప్పారుచుండును. అదియు మనకు నివాసయోగ్యమగుచోటు. మనమెల్లర మచ్చటికిఁ బోవుదము. ఇది నాయభీష్టము. మీయిష్టమె ట్లట్లు యోచింపుడ'ని తెలియఁబలికెను. ఇతరగోపకులెల్ల రావృద్ధగోపకుని యభీష్టము సరియనిరి. అంత నొక మంచిముహూర్తంబున గోపాలకులు ప్రయాణోన్ముఖులైరి. కొందఱాలమందలం దోడ్కొని ముందరిగిరి. వారిపిఱుంద మఱికొందఱు బాలవృద్ధనారులారోహించిన తేరులఁబోవనిచ్చిరి వారివెనుకఁ బ్రౌఢులగు మఱికొందఱు గోపకులు తనుత్రాణతూణబాణధనులై విండ్లు పట్టుకొని నడిచిరి. బండ్లను వెన్నంటి యుఁకొందఱు తూర్యారావంబులతోడ నార్య పురోహితసమేతులై బైలుదేరిరి. మార్గంబునఁ గొందఱు స్త్రీలు శ్రీకృష్ణలీలలు గానముచేసిరి. రోహిణీ యశోదలు రథంబులపై రామకృష్ణుల ముందటనిడుకొని వారలవినోదంబులకుఁ బ్రమోదంబు నొందుచుండిరి.

ఇంతలో బృందావనంబువచ్చెను. అయ్యది యత్యంత మనోహరమై కన్నులకుఁ బండువుసేయుచుండెను. గోపకులాయూరుఁజొచ్చిరి. శకటంబులెల్ల నర్ధచంద్రాకారంబుగ నిలుపఁబడియె. యశోదాదులు రథంబులుడిగిరి. అందఱకుఁ దగు విడుదు లేర్పఱుపఁబడియె. మహానందంబున నందఱుఁ దమ తమ యిక్కువలఁజేరి సుఖంబుగఁ గాలముఁబుచ్చుచుండిరి.

రామకృష్ణు లీడుజోడు బాలురతో నల్లారుముద్దుగా నాడుకొనుచుండిరి. కొంతకాలమ్మునకు వారు గోవులుగాయఁదలంపుఁ గొనిరి. తలిదండ్రులు వారియభీష్టముల కొప్పుకొనిరి తోడి బాలురు గొందఱు వారిఁగూడుకొనిపోవ సమ్మతించిరి. ఒకనాఁ డందఱును జలిదియన్నంపుఁజిక్కములు భుజములకుఁ దగుల్చుకొని నిడుదలగు కఱ్ఱలను జేతనుంచుకొని బయలుదేరిరి. ముందు గోవు లేగుచుండెను. కృష్ణుఁడు చేతఁ బిల్లనగ్రోవినుంచుకొని యూదుచుండెను. ఆనాదమున కందఱు నానందపరవశులగుచుండిరి. మార్గముఁ దప్పిచనిన గోవుల నదల్చి కొందఱు మందలోనికిఁ జేర్చుచుండిరి. నడుమనడుమఁ గొందఱొకరినొకరు హెచ్చరించుకొనుచు నెద్దియేని వింతలుచూచి వికవికనవ్వుచుఁ జప్పట్లుచఱచుచు గొల్లున నఱచుచుండిరి. కొందఱు పురాణకథలఁ జెప్పుచుండిరి. కొందఱూఁగొట్టుచుండిరి. కొందఱట్లుగాదని యాక్షేపించుచుండిరి. ఇవ్విధంబున నందఱును జనిచని యమునాతీరంబునఁ బచ్చనిపుల్లరిజొంపముల గోవుల మేయఁదోలి యందందు నాటలాడుచుండిరి.

ఇట్లాడుకొనుచుఁ గృష్ణుఁ డొకవింత క్రేపుంజూచి బలరామునింబిలిచి 'యన్నా! చూడుము. ఇదియొక మంచిలేఁగ. ఇట్టిది మనమందయందు మఱియొండు గానరాదు. దీనితోడ నాడుకొన నాకు బుద్ధిపొడముచున్నయది. దీనినిఁ బట్టుకొనియెదన'నుచు దానితోక నొకచేతఁబట్టుకొని చేరువనున్న యొక వెలగమ్రాని కీడ్చిమోదెను. ఆపెట్టుతోడ వత్సరూపముందాల్చియున్న యసురుఁడు చచ్చెను. వానియాకారము నీక్షించి

తక్కుంగల గోపబాలకు 'లబ్బా! వీడెక్కడిరాక్షసుఁడు? తాటి ప్రమానిపొడుగున్నవాఁడు. వీనిచేఁబడకుండఁ గృష్ణుఁడు మనప్రాణంబులు రక్షించె న'నుచు భగవంతునిఁ బొగడఁదొడఁగిరి.

ఆలోన సూర్యుడపరవార్నిధిఁ జేరెను. కులకులగూయుచుఁ బక్షులు దమకులాయంబులఁ జేరఁబోవుచుండెను. గోపకులు దమకదుపులఁదోలుకొని యిండ్లకు బయల్వెడలిరి. గోవులు గొట్టంబులఁ గట్టఁబడెను. తలిదండ్రులు దమ తనయుల రాకలకు హర్షించిరి. గోపబాలకులు వేఁడినీటుజలకంబులాడి ధౌతవస్త్రంబులు దాల్చిరి. యశోదారోహిణులు దమబిడ్డలకు బంగరు కంచంబులువెట్టి మృష్టాన్నంబులు నడ్డించిరి. తల్లులువెట్టిన యన్నంబుఁదిని చేతులుగడిగికొని యాబిడ్డలు దమ పగటిచేతలెల్లఁ దెలియఁజెప్పిరి. కృష్ణుని సాహసమున కచ్చెఱువంది యాద రాతనిఁబొగడిరి. తమబిడ్డలు సురక్షితముగ వచ్చినందులకు నందయశోదలు సంతసించిరి. బలరామకృష్ణులు శయ్యపైఁబరుండి సుఖముగ నిద్రించిరి.

అరుణోదయంబున నందలును మేల్కాంచిరి. రామకృష్ణులు కాల్యకృత్యములం దీర్చికొని యితరగోపబాలురం గూడుకొని గోవులఁదోలుకొని బైలువెడలిరి. పచ్చికబయళ్లయందు గోవులు మేయుచుండెను. అంతలో మధ్యాహ్నమాయెను. ఎండమిగులఁ దీక్ష్ణముగఁగాయుచుండెను. క్రిందఁగాళ్లూనవలను గాకుండెను. తలలు మలమలమాడఁజొచ్చెను. నోళ్లెండిపోవుచుండెను. క్రేపులు దప్పిగొని మోరలుపైకిఁబెట్టుకొని యూరక నిలువఁబడియుండెను. అదిచూచి గోపకులు వానినొకకొలంకు

నకుఁదోలిరి. అందుదిగి పసులు దనివిదీర నీరుద్రావెను. బాలు రును దమదప్పిఁదీర్చుకొనిరి.

ఆకొలంకు కెలంకున నొక్కబకము నిలిచి యుండెను. దానియొడలుమిగులఁబొడవుగనుండెను. దానికన్నులు సగము మూయఁబడియుండెను. అదియొద్దిరో ధ్యానము సేయుచున్నట్లు గన్పట్టెను. గోపాలురు దానియాకారమును వెఱఁగుపడిచూచుచుండిరి. కొంత తడవట్లు మిన్నకుండి యది చంచువు సవరించుకొని పక్షంబులువిచ్చి పదంబులెత్తి నింగికెగసెను. అట్లెగసి యది మఱలభూమికిడిగ్గి యచటనిలిచియున్న చిన్నికృష్ణు నొడిసి మ్రింగెను. కృష్ణుఁడు గనఁబడఁడాయెను. గోపబాలకు లాతనిపోఁబడి యొఱుంగక భయభ్రాంతచిత్తులై యూరక చిత్తరువులవలె నిలువంబడిరి. హరి బకాసురుని కంఠంబునుండి లోని కేగక రెండుచేతుల నాతనికంఠంబును దౌడలను బీడించెను. ఆపీడనకుఁదాళఁజాలక యాగ్రముక్కడి రక్కసుఁడు బాలుని వెడలఁగ్రక్కెను. కృష్ణుఁడు గ్రిందఁబడి యాతని మొదగట్టిగఁ బట్టి వంచి చంచువులను రెంటిని జీల్చివైచెను. రాక్షసుఁడు ప్రాణంబులుగోల్పోయి భూమిపయింబడెను. రామాదు లానందమొందిరి.

అంత వారు గోవులఁదోలుకొని మఱియొక్కెడ కరుగుచుండిరి. అయ్యది చూచి బకదానవునితోడఁ బుట్టు 'వయారే యీదుండగీఁడులు మాయన్నను బంచత్వమునొందించిరి. నామగంటిమివీరెఱుంగరు. కంసుఁడు నాశక్తి గాంచియ కదా యీ పనికినియోగించెను. వీరినెల్ల నొక్కక్షణంబున మ్రింగివైతును.

మాయన్నకు హితముగావింతును. ఈబుడుత లిటువచ్చుచు చున్నారు. రానిమ్ము'టుచు నొక యజగరంబై పడియుండెను.

అంతలో బాలురెల్లరు దారిఁ జనుచుండి దూరంబున నొక మహా పర్వతంబుఁ బోని యా పామును గాంచి 'యిది యెక్కడి పర్వతము? ఇది మనము చనుమార్గమే కదా! మన మార్గమధ్యంబునఁ గొండలేదు. మనమేమి మార్గము దప్పితిమా' యనుకొనుచుండిరి. కొంత సమీపమునకు వచ్చి నంత వారి కది పామని తోఁచెను. కొందఱు దాని యాకృతిఁ గాంచి 'యిది యెక్కడి సర్పము? దీని నిడివి యొక యోజ నంబునకంటె నెక్కుడుగ నున్నది. ఎత్తు పర్వతంబును మించు చున్నయది. దీని కోఱలు మన నాగళ్లను బోలుచున్నవి. దీని పెదవులు దట్టములగు మొగిళ్ల ననుకరించుచున్నవి. దీని యిగుళ్ల సందులు పెద్ద బిలంబులం బోలుచున్నవి. దీని వద నాంతరాళంబంధకార బంధురంబై చూపట్టుచున్నయది. దీని దృక్కులనుండి దావాగ్ని కీలలు వెల్వడుచున్నయవి. దీని విష నిశ్వాసంబులకుఁ బరిసరంబులందలి చెట్లు మాడిపోవుచున్నవి. ఇది నేల నాలుకలు పఱచుకొని యున్నది. అబ్బా దీనిని జూడ భయము వొడముచున్నద'ని నిలిచిరి. మఱికొందఱు 'భయము లేదు. నడువుఁడు. బకాంతకుఁడు కృష్ణుఁడు మనకుఁ దోడుండ భయపడనేల? వీఁడజగరాసురుఁడు. బకాసురు ననుగమింప నున్నాఁడు. రం డీతని వధఁ గన్నులారఁ గాంతమ'ని నిలిచిన వారినిఁ దోడ్కొనిచనిరి.

వారినిఁ జేరువకు రానిచ్చి యా పాము తన వదనగ హ్వారంబుఁ దెఱచెను. అందఱును దాని నోటఁ జొరఁబడిరి.

అంతఁ గృష్ణుఁడు వారల మౌర్ఖ్యమునకు మిగుల నొచ్చుకొని 'నేనున్నానను ధైర్యమునంజేసి వీరందఱును దీని గర్భంబుఁ జొచ్చిరి. ఇట్టి మూర్ఖులెందైనఁ గలరే. వీరి విడిచియుండఁ జాలక నేనును దీని నోటఁబడితిని. ఇఁక దీనిఁ జంపు మార్గ మెయ్యది? మా కొఱకై యింటఁ దలిదండ్రు లెంత చింతిల్లు చుందురో. కానిమ్ము. దీని నిప్పుడ యమసదనంబున కంపుదు' నని తన దేహముఁ బెంచెను. అసురున కుచ్ఛ్వాస నిశ్శ్వాసము లాడవయ్యెను. కొంత తడవునకు వాఁడు గిజగిజఁ దన్ను కొనుచుఁ బ్రాణంబులు విడిచెను. కృష్ణుఁడు వాని శిరంబు భేదించుకొని తోడివారలఁ గూడికొని బయటికి వెడలెను. గోప బాలుర యానంద మేమని వచియింపనగు? కొందఱు కృష్ణునిఁ గౌఁగిలించుకొనిరి. కొందఱాతని పాదంబులకు మ్రొక్కిరి. కొందఱు చిందులు ద్రొక్కుచుఁ బాటలుపాడిరి. కొందఱు దమ నొంగళ్లనెగురవైచి పట్టుకొనుచుండిరి. వారి సంతోష మింతింతయని చెప్ప వశముగాదు.

కొంత తడవునకా సర్పము దేహమ్మునుండి యొక వెలుఁగువచ్చి కృష్ణునిఁ జొచ్చెను. గోపకు లెల్లరుఁ దమ మందఁ దోలుకొని యిండ్ల కరిగి నాఁడు జరిగిన వర్తమానంబు లెల్ల నిండ్లలోఁ జెప్పిరి. గోపకులెల్ల రద్భుత భయాక్రాంత చిత్తులై కృష్ణునిఁ బొగడిరి. యశోద కృష్ణునికి దృష్టిదోషము దగులకుండఁ గట్టుదిట్టములు గావించెను.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము.

మఱునాఁ డరుణోదయంబున మేల్కాంచి రామకృష్ణులు కాంతారంబున బంతిచల్దులు గుడువనుద్యోగించిరి. యశోదారోహిణులు చలిదికావడు లాయత్తముచేసి యిచ్చిరి. శృంగంబులు పూరింపఁబడెను. అధ్వనివిని తక్కుంగల గోపాలురెల్లరు మేలుకని తమతమ క్రేపులం దోలుకొని బయలువెడలిరి. మార్గంబున వారధికోత్సాహులై బాల్యచేష్టలం జేయుచు నానందించుచుండిరి. మణిభూషణభూషితులయ్యుఁ గొందఱు చెట్లపూవులు దొడవులుగ నిడుకొనిరి. కొందఱు వేణువులు పూరించుచుండిరి. కొందఱు తుమ్మెదలంగూడి పాడుచుండిరి. కొందఱు మయూరంబులతోడ నాడుచుండిరి. పికంబులంగలసి కొందఱు కూయుచుండిరి. కొందఱు శుకంబులంజేరి రొదలు సేయుచుండిరి. పులుఁగులనీడలఁ గొందఱు వాఱుచుండిరి. పొదరిండ్లఁ గొందఱు దూఱుచుండిరి. వాగులయందుఁ గొందఱీదుచుండిరి. కొందఱు మరాళముల చెంత నడుచుచుండిరి. కొందఱు బకములంగని నిలుచుచుండిరి. సారసంబులంజోపి కొందఱలంచుచుండిరి. కొందఱు నదీజలంబులం దోఁగుచుండిరి. తీవయుయ్యెలలఁ గొందఱూఁగుచుండిరి. పల్లంబులఁ గొందఱుడాఁగుచుండిరి. కొందఱు దూరంబులకేఁగుచుండిరి. కపులసందడిఁగొందఱు తరువులెక్కుచు ఫలంబులు మెక్కుచుండిరి. కొందఱు కయ్యంబులకుఁ గాలుద్రవ్వుచుండిరి. కొందఱు చెలంగుచుండిరి. కొందఱు మెలంగుచుండిరి. కొందఱు వ్రాలుచుండిరి. కొందఱు

సోలుచుండిరి. ఇట్లంద అనేకశరీరవికారంబులు సేయుచుఁ దనువులు మఱచియుండిరి.

కొంతతడవునకు వారొక పచ్చికబయలునఁ జేరిరి. ఆవులు దమదారిని మేయుచుండెను. అందఱును దమచలిదికావడులు వరుసగ దించిరి. వారిలో నొకఁడింకొకని కావడి యడకించి దాఁచెను. మఱియొకఁడు దాని నెత్తుకొనివచ్చి మొదటివానికిచ్చెను ఒకఁడు గజ్జముఁ దినుచుండ మఱియొకఁడు దాని నెగురఁదన్నెను. వేఱొకఁడు వానికడఁ జేరి పెద్దబొబ్బవెట్టెను. వాఁడులికి క్రిందఁబడెను. మఱియొకఁడు వానిని హేళనఁ జేసెను. తుట్టతుద కందఱిం జూచి కృష్ణుండు 'బాలకులారా! మీ చేష్టలింకఁ జాలింపుఁడు. ప్రొద్దుమధ్యాహ్నమాయెను. ఎండయందు విశేషమ్ముగ గ్రమ్మితిమి. ఆఁకలియగుచున్నయది. మీమీమూటలు విప్పుఁడు. చల్దిగుడుతము'ని పల్కెను. అప్పలుకుల కౌఁగాకయని గోపాలకులు దమతమపసులకు నీరువెట్టి యెప్పటియట్ల మేయవిడిచిరి.

అంత నందఱును దమతమ చిక్కంబులు విచ్చిరి. కృష్ణుండు నడుమఁ గూర్చుండెను. తక్కినవారాతనిఁ జుట్టికూర్చుండిరి. ఆకులయందుఁ గొందఱును జేతులయందుఁ గొందఱును ఱాలపైఁ గొందఱును జిక్కంబులయందుఁ గొందఱును భుజియింపఁదొడంగిరి. మాటిమాటికిని వ్రేలుమడిచి యితరుల నూరించుచు నొకఁడూరుఁగాయలు దినుచుండును. ఒకనికంచంబులోనియన్నంబు నొడిసి యింకొకఁడు మ్రింగును. కృష్ణునిఁ జూడుమని యొకని నేమఱించి వానియన్నము నింకొకఁడుభక్షిం

చును. ఇవ్విధంబున నందఱును భుజియించుచుండిరి. అంతలోఁ గృష్ణుఁడటునిటుపరికించి చూచెను. గోవులుగానరావయ్యెను. అయ్యాదియెఱింగి యాతఁడితరులంజూచి 'యోబాలకులారా! విచిత్రముగనున్నయది. ఇందుమేయుచుండిన గోవులుగానరావు. అవియెంతదవ్వరిగెనో తెలియరాకున్నది. ఇయ్యది ఘోరారణ్యము. ఇందుఁ గ్రూరజంతువులు విశేషంబుగఁ గలవు. మన గోవుల కేయేజంతువులవలన నేయేబాధలుగలిగెనో తెలియరాకున్నది. మీరు భుజియించుఁడు. నేను నిమిషంబున వానియిక్కువ లరసివచ్చెద

'మ. వినుఁడో బాలకులార క్రేపులటవీవీథిన్ మహాదూరముం
జనియెన్ గోమలఘాసఖాదనరతోత్సాహంబుతో నెందుఁబో
యెనో యేమయ్యెనో క్రూరజంతువులచే నేయాపదం బొందెనో
కని తెత్తుం గుడువుండు చల్దిగొనుతల్ గాకుండ మీరందఱున్.'

న'ని చెప్పి యందుండి బయల్వెడలెను.

ఎంతదవ్వరిగినను నాతని కావులజాడ గానరాదయ్యె. అంత నతఁడు వానిగిట్టలజాడలఁ బట్టి 'యిచ్చోటఁ బచ్చిక మేసినవి. ఇచ్చోటనీరుఁ ద్రావినవి. ఇచ్చోట మందగొన్నవి. ఇచ్చోట వేఱువేఱైపోయిన

'క. ఇచ్చోఁ బచ్చిక మేసిన
విచ్చోఁ ద్రావినవి తోయ మేఁగినవిచ్చో
నిచ్చోట మందఁ గొన్నవి
యిచ్చోఁ బాసినవి జాడ యిదె యిదె యనుచున్.'

న'నుకొనుచుఁ జనుచుండెను.

అవ్విధంబంతయు నెఱింగి బ్రహ్మ 'యీబాలుఁడు లోక కంటకుఁడగు నఘాసురునిఁ ద్రుంచెనని వింటిని. ఏవిధంబున వాని వధియించెనో ? బాలురను క్రేపుల నెట్ఖ్లు గాపాడెనో యెఱుఁగరాదు. బాలున కింత శక్తిగలిగెనను నంతకంటెఁ జోద్య మేమిగలదు ? ఈతఁడు మాయకాఁడని తోఁచెడిని. ఈతని నెట్లైనను వంచింపవలెన'ని గోవులను బాలురనునొక్కెడ డాఁచెను. కృష్ణుఁడు పొదలయందును గొలంకుల కెలంకుల యందును వెదకి వెదకి యాలమందం గానక విసివి గోపాలురు చల్దిగుడుచు నెడకువచ్చెను. అయ్యెడ నెవ్వరును గానరారైరి. అంత నాతఁడు దివ్యజ్ఞానంబున నలువ చెయ్దము నెఱింగి యిట్లని తలంచెను. 'నలువకు నన్ను వంచింపఁ బని లేదు. నన్నుఁగను బ్రామి నావారలను డాఁచ నాతని తరమా ? కానిమ్ము. ఈపనికై జంకనేల ? మీబాలుగు నాయెఱుక లేక యెందరి గిరో యూహింపఁ జాలనంటినేని గోపికలు దల్లడిల్లుదురు. నన్నుఁ బలుగతుల దూఱుదురు. వీరుఁడు మిక్కిలి ప్రాణములు విడుతురు. తెలిసి చెప్పకున్నందున నాపాపము నన్నుఁ జుట్టు కొనును. అంతయేల ? కన్నులు పూవు నంతకాటుక యేటికి? నన్ను సామాన్యునిగ నెంచి బ్రహ్మయింతగావించెను. నాశక్తి చూపుదుఁగాక' ఇట్లని తోఁడిబాలుర యాకారంబును గోవుల రూపంబులను దాల్చి ప్రొద్దు గ్రుంకుడు నింటికిఁ దరలెను.

సాయంకాలంబున గోవులందోలుకొని బాలకులిండ్లకు వచ్చిరని గోపకులు సంతసంబున నుండిరి. భగవంతుని చిత్రమె వ్వరికిని దెలియదయ్యెను. అది మొదలు లోకవర్షముదనుకఁ గృష్ణుఁ

డారూపంబున మానక చరియించుచుండెను. అవ్విధం బెఱింగి బ్రహ్మ! 'యోహో! ముప్పువాటిల్లెనే? సర్వాంతర్యామిని విష్ణుమూర్తిని వంచింపఁదొరకొనిన నాబుద్ధి పెడతలఁబట్టెను. ఇది నావలననగునే? ఏల యిట్టిదుర్భరకార్యంబునకుఁ గడంగితిని? వైళంబ చని యప్పరమేశ్వరు నాశ్రయించెద. ఆపద్బాంధవుఁడు నన్ను క్షమించి రక్షించు'నని రాయంచనెక్కి దేవదేవుఁడున్నయెడ కరుదేరెను. అందుఁ గృష్ణుండు సకల గోగోపబాలక సంఘంబులతోఁ గూడియుండెను. అదిచూచి వెఱఁగంది బ్రహ్మ రాయంచ దిగ్గన డిగ్గి హరిడాయఁజనియెను. గోవిందుండు నలువరాక నెఱింగియు నెఱుంగనివాఁడుఁబోలెఁ దనయాటలు పాటలు నెఱపుచుండెను. చతుర్ముఖుం డాతని డాయంబోయి సాగిలఁబడి మ్రొక్కి లేచి కృతాంజలియై డగ్గుత్తికతో నిట్లని స్తుతియించెను. 'దేవదేవా! నీమహిమ నెఱుంగక నేనట్టి మాఢ్యంబునొందితిని? నాతప్పు మన్నించి యే జన్మంబునందైన నీచరణసేవనొసంగి మన్నింపుము. నాకింతకంటె నేమివలయును.' నావుడు భగవంతుఁ డాతని మన్నించి వీడుకొల్పెను. బ్రహ్మ రాజహంసంబునధిరోహించి సత్యలోకంబున కరిగి నిరతంబు నీశ్వరారాధనఁగావించుచుండెను.

మందయందు గోపాలురు కృష్ణుంగాంచి సంతసించి 'చెలికాఁడా వచ్చితివే? నిన్నుఁగాంచి యెంతకాలమాయెను? నీమాయ నెఱుంగ నెవ్వనివశమ'ని యనేకభంగులఁ బొగడఁజొచ్చిరి. కృష్ణుఁడు వారికిఁ దనకావించిన మాయఁ దెలియఁబఱచెను. సాయంకాలంబున నందఱు నిండ్లకరిగిరి.

తొమ్మిదవప్రకరణము.

బలభద్రుఁ డొక్కనాఁడు మందలోఁ బోవక యింటి యందుండెను. కృష్ణుఁడితరగోపబాలురఁగూడుకొని గోవులఁ దోలుకొని బయలుదేరెను. కొంతతడవునకు వారెల్లఁ గాళిందీతటంబుననిల్చిరి. పశువులు పచ్చికమేయఁజొచ్చెను. కొంతతడవున కవి దప్పిఁగొని యమ్మడుగునదిగి నీరుఁద్రావెను. గోపబాలురు గట్టుననుండిచూచుచుండ నవి యన్నియు నున్నటులుండి మెడలుద్రేలవేసి క్రిందఁబడి జీవములు విడిచెను. అది చూచి వారుగొల్లున నేడ్చిరి. శ్రీకృష్ణుఁడు వారియేడ్పులుడిపి యందఱంజూచి 'బాలులారా! యేలయేడ్చెదరు? ఇదికాళింది యను పేరుగన్నమడుగు. దీనియందు సర్పమొక్కటివసించుచుండును. దానినామము కాళియ. ఆకాళియాహియందునికిం జేసి దీనికిఁగాళిందీ తీర్థమని పేరు. దాని నోటినుండి విషవహ్నిశిఖలు వెలువడుచుండును. ఈమడుగుపైఁ బఱతెంచుపక్షులు సయితముదాని విషకీలలు సోకుటం జేసి యందుఁబడిమ్రగ్గును. ఆమడుగుపైనిగాలిసోకినయెడలఁబ్రాణులెవ్వియైన నీల్గును. మీరుచూడుఁడు. ఆయుదకము పొంగుచున్నది. అదియెల్లప్పుడు నుడుకుచుండును. మీరు వెఱఁగందకుఁడు. నేనిందుదిగి యాసర్పంబును జంపి యీప్రమాదంబును నిరపాయంబు గావింతును. పిమ్మటమన గోవులను బ్రదికింతును. మీరిందుండి చూచుచుండుఁడ'ని పలికి సమీపంబునన్న యొకకదంబభూజంబు నెక్కెను. అల్లెక్కి

యతఁడు నడుమునఁ జేలంబుగట్టిగ బంధించి వెంట్రుకలు చక్క-
గముడిచి మడుగుపై పునవ్యాపించిన యొకశాఖాగ్రంబునకుఁ
జని రెండుపాదంబులను గిలించి వక్షంబును బెంచి బాహువుల
నిరుప్రక్కలకుఁ జాచి హూయన్నను చు మడుగునదూకెను. అప్పు
డుమడుగున జలంబు మఱింతపొంగెను. కృష్ణుఁడు బాహువుల
రెంటినిజాచి మహాభీమంబుగా నీదుచుండెను.

అట్టిసమయంబున నావిషాహి మనంబునఁ గ్రోధంబగ్గ
లంబగుడు మేనువెంచి దుస్సహవిషాగ్నిజ్వాలలం గ్రక్కుచు
'నీబాలుండెవ్వఁడు? నాబలంబెఱుంగక యిందుఱికినిర్లక్ష్యంబుగ
నీదుచున్నాఁడ'నుచునాతనింజుట్టి గట్టిగఁగఱచెను. కృష్ణుండు
చూపఱకుఁ బ్రాణంబులు గోల్పడినవానియట్లులు చేష్టలుదక్కి-
యుండెను. అంతగోపాలకులు వెఱఁగంది 'యయ్యయో! యింకేమి
గలదు? ఈభుజంగము మనకృష్ణునింగఱచి యంతటఁబోక యా
తనిం జుట్టుకొనియె. ఈ యాపదనుండి మనల నింక రక్షించు
వారెవరు? ఎవ్వరినిశరణుఁజొత్తము? ఎవ్వరి కడకరుగుదమని'
యూరక విలపింపఁజొచ్చిరి. కొందఱు మందకుఁబరువులిడి నంద
యశోదాదులకు నావృత్తాంతంబు వినిపించిరి. అంతవారు బెగ
డుగదిరినచిత్తంబుల నుత్తలపడుచు మహాఘోషంబున నాఘో
షంబు వెలువడిగోపబాలురుదారిఁజూపకాళిందీతటంబునకుఁ బరు
గుపరుగునవచ్చిరి. కృష్ణుని స్థితికరమసహ్యాదాయకమైగనుపట్టెను.
అదిచూచివారు 'కృష్ణా! కృష్ణా'యని విలాపంబులుసేయుచుఁ
దాపంబులంబొందుచు 'నక్కటా! కాలముమనకింత ప్రతికూల
మయ్యెనే. హాతవిధీ! నీకుమేమే మెగ్గొనరించితిమ'ని దైవమును

దూఱుచుండిరి. కొందఱు యశోదం బట్టుకొని విలపించుచుఁ గృష్ణు నుద్దేశించి యిట్లనిరి.

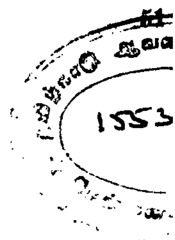
అయ్యో! కృష్ణా! నేఁడిదేమి విపరీతపుఁ గాలము! అన్ను దినంబును మీ తల్లి నీ కెదురుగా వచ్చిన నెదురు వచ్చువాఁడవు నీ నాఁ డేల రాకున్నావు? నిన్నుఁ గృపతోఁ జూచిన నానందమునఁ జూచు నీ వేల గనువిచ్చి చూడకున్నావు? నాయనా! యని పిలిచిననో యని పలుకువాఁడవు నీ నాఁ డేల పలుకవు? నాఁడు రాక్షసి విషకుచముల దుగ్ధంబుఁ ద్రావి విషవిజయుఁడవైన నీకీ సర్పవిష మెక్కెనే? అక్కటా! యీ క్రూరభుజంగ మలిగి నిన్నుఁ గఱవఁగా నెంత కంపించితివో! పాపపు విధి నెంత తిట్టితివో! మమ్ముఁ దలంచి యెంత పలవించితివో! మమ్ముఁ గఱవక యీ పన్నగము నిన్నేల కఱచెను? తండ్రీ! నీ వొక్కఁడవున్న మమ్ముల నందఱ రక్షింపఁ గలవు. మేమిందఱ ముండియు నిన్నుఁ గాపాడ నేరకున్నామే. ఏల మా బ్రదుకులు? నీ గోపాలక విహితులు నిన్నుఁ బిలుచుచున్నారు. జాగు సేయక లేచిరమ్ము. అందెలు పాదముల మ్రోయ నాడుదువు రమ్ము. మా వీనులకు విందుగా భాషింతువు రమ్ము. నీవు మడుగున నున్న మాకిందుఁ బ్రభువు లెవ్వరు? నీతోఁడ మమ్ముఁ గొనిపొమ్ము. మే మిందుండఁ జాలము. ఇట్లనుచుఁ జక్కంగలవారలఁ జేరి హ్రదంబును జొర నుద్యోగించిరి. బలభద్రుఁడు కృష్ణుని మాయ నెఱింగినవాఁడుగావున వారి నందఱి వారించెను.

ఒక్క ముహూర్తమాత్రమట్లు నిశ్చేష్టుఁడై యుండి కృష్ణుఁడు మేను వెంచెను. అప్పుడు భుజగుఁడావృత్తులం బాసి కఱచుటలు విడిచి శ్రాంతుఁడై తలలెత్తి విషమును గ్రక్కుచుఁ జింత

చేసలుదిక్కులుసూచుచు ధూమకాష్ఠమువలెఁ దొలఁగి నిల్చెను. అంతఁ గృష్ణుఁడు కాళియుని నొక్కచేతఁ జఱచి వైన తేయునియట్లు దౌడలువట్టిచీల్చి జిఱజిఱఁద్రిప్పి క్రిందఁబడవైచెను. విషాగ్ని దానికన్నుల జొబ్బిలుచుండెను. అటుపిమ్మట వాసుదేవుండు కాళియునిఫణిఫణామంటపమున నృత్యమాడఁ జొచ్చెను. ఆనృత్యమునకు యమునాతరంగఘోషను మృదంగఘోషమయ్యెను. బృందావనంబునందుఁ జరించు చంచరీకములగానము గాయకులగానంబై నెగడెను. కలహంసముల మంజుశబ్దములు తాళశబ్దములై చెలంగెను. త్రివిష్టపమునుండి వీక్షించుబృందారకాదిజనులు సభాసీనజనులై వెలింగిరి. అట్లు నృత్యంబుసలుపుచు నాతఁడానందించుచుండెను. ఫణీంద్రుఁడు కంఠగతప్రాణుండై దిక్కులుసూచుచుండెను. పిల్లికిఁ జెలగాటము. ఎలుకకుఁ బ్రాణసంకటము.

కృష్ణపదప్రహారంబులఁ బడగలెడసి నొచ్చి చచ్చినయట్లుపడియున్న భర్తంజూచి నాగాంగనలు మిగులఁ బలవించి లోకైకశరణ్యునికినామహాత్మునికి దండప్రణామంబులాచరించి యనేకవిధంబులస్తుతియించి యిట్లనిపలికిరి. 'దేవా' భోగమాకులమయ్యెను. పౌదలలన్నియుత్రవ్వెను. ప్రాణములు వచ్చుచుఁబోవుచున్నవి. ఇఁకమాప్రాణనాయకుని నీకరుణాదృష్టులఁజూచి విడిచిపెట్టుము. మాకుఁబెండ్లిసేయుము. మాజీవితేశ్వరు ప్రాణములనిచ్చికావుము. చిన్నతనంబునందలి పెండ్లి పెండ్లిగాదు. నీవుసేయుపెండ్లియ పెండ్లి.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

'ఆ. మమ్ముఁబెండ్లి సేయు మా ప్రాణవల్లభు
ప్రాణమిచ్చి కావు భక్తవరద
నీవు సేయుపెండ్లి నిత్యంబు భద్రంబు
పిన్ననాఁటిపెండ్లి పెండ్లిగాదు.'

ఇట్లు వేడుకొను భుజంగసతులయందుఁ గరుణించి పుండరీకాక్షుండు చరణఘట్టనంబు సాలించెను. ఫణీంద్రుఁ డెట్టకేలకుఁ బ్రాణేంద్రియంబుల మరలఁ బడసి చదిసి నలిసినతలలు సవరించుకొని వగరుచుచు నంజలిఘటియించి యంబుజాక్షున కిట్లనిపలికెను. 'మహాత్మా! నాపుణ్యమేమని చెప్పుదును? సనకాదిమునిచంద్రులకు సైతమలభ్యంబగు నీపాదరజంబును గంటిని. పుణ్యవంతుండనైతిని'. అనవుడు కృష్ణుం డతనిం గాంచి యోయి ఫణీంద్రా! యీమడుగున గోవులును మనుజులును నీరు ద్రావుదురు. నీవిందుండఁదగదు. నీకుటుంబమును బిలుచుకొని యంబుధికి వైళంబ చనుము. నీఫణములయందు నాపదలాంఛనంబులుండుటం జేసి యిదిమొదలు పక్షిరాజు నిన్నుఁ బట్టఁడని పలికెను. నాగేంద్రుండు భగవద్వాక్యంబుల కలరి కుటుంబసహితంబుగ నప్పుడ యామడుగువిడిచి కడలిం జేరెను. ఆనాఁడు మొద లామడువున నెల్లవారునుడిగ యాజలమును వాడుకొనఁ జొచ్చిరి. విషమును బాసి జలము మధురమయ్యెను.

అంతఁ గృష్ణుండు మడుగు వెడలివచ్చెను. యశోదయాతనిఁ గౌఁగిలించుకొని ముద్దాడెను. నందుండు మహానందము నొందెను. బలభద్రుండు సంతసించెను. గోపగోపికాజనంబు లుల్లాసంబులం జెలంగిరి. వృషభములు లేచి అంకెలువైవఁ

దోడంగెను. గోవులంభాయని యఱవఁజొచ్చెను. లేఁగలట్టిట్టు ఉఱుకుచుండెను. వృక్షములన్నియుఁ జిగిర్చెను. గోపకులెల్లరు యశోదను మిగులభాగ్యవతిగనెంచి పొగడిరి.

ఇట్లువారారాత్రి యాకాళిందీతటంబుననివసించి యాఁకలిడప్పులడస్సి క్రుస్సియుండిరి. ఇంతలో నయ్యరణ్యంబున నొక్క దవానలంబుపుట్టి చుట్టుముట్టుకొనియెను. అదిజూచిగోపాలకు లదరిపడి'కృష్ణా! యల్లదెచూడుము. కార్చిచ్చు పైకొనివచ్చుచున్నది. మేమెల్లరము నీపదపద్మంబులు నమ్మినాము. మమ్మేలాగున రక్షింతువో నీభారము. వేవేగనాదావాగ్ని వారింపుము'ని యెంతయువేడుకొనిరి. భగవంతుండు వారిఁబలుకకుండుఁడని గహనంబు నిండిన దావదహనంబును బానంబుసేసెను. అందఱు నాతని ననేకవిధంబులఁ గీర్తించిరి. ఆరాత్రి యెట్లోగడపి గోపకులు ప్రాతఃకాలమున మందకుఁజనిరి.

పదియవప్రకరణము.

నందాదు లొకనాఁడింద్రయాగంబు సేయందలంచిరి. కృష్ణుఁడు వారిం జూచి యిట్లనియె 'మీరు యాగముసేయఁబూనితిరి. మంచిది. దీనిఫలమేమి? దీనికీశ్వరుఁడెవ్వఁడు? దీనికివలయుసాధనములెవ్వి? ఇయ్యదిశాస్త్రీయమా? అట్లుగాక జనాచారమా? దీనిని వైరులకెఱింగింపరాదు గాని మిత్రులకెఱిఁగింపనగును. ఎఱిఁగిచేసిన యెడలఁ గోర్కెలెల్లఁగలుగును. కాఁబట్టి యన్నియు నెఱింగిన మీరలు దీనివిషయంబును సాంతం

బుగా నాకెఱింగింపుఁడు' అనవుడు నందుఁడు నందనుంజూచి యిట్లనిపలికెను. 'పుత్రా! నీకోరినవిషయ మెఱింగినంత వచిం తును. అమరేంద్రుఁ డధికుఁడు. మేఘబృందము లతనికిఁ బ్రియమూర్తులు. దానంజేసి భూమిపై వర్ష మమరేంద్రునిచే పంపునఁ గురియును. భూతములు హర్షించును. వర్షజలము లచే సస్యములు పండును. లోకులా పంటచే జీవింతురు. ఇంత యెఱిఁగి రాజులెల్లరు మేఘనాథుఁ డింద్రుఁడు మెచ్చుకొఱకు నింద్రయాగముసేయుదురు. దీని నెవ్వరు సేయకుందురు వారి కశుభంబు వాటిల్లును. అదియునుంగాక వర్షముగుసిరినఁ గసవు పెరుగును. కసవు మేసి యావులు వృద్ధిఁబొందును. ఆవులు వృద్ధిఁబొందిన వలసినంతపాడిగలుగును. పాడిగలిగిన మను జులందఱుఁ దృప్తివహింతురు.'

అన విని కృష్ణుఁడు దనకామఖమున నిష్టములేమిఁ దం డ్రిం జూచి 'తండ్రీ! యిదియెక్కడిమాట. జంతువులోకమ్మున గర్మవశమునఁ బుట్టును. కర్మము చేతనే వృద్ధిఁబొందును. కర్మముచేతనే చెడును. జనులకుఁగర్మమే దేవత. సుఖదుఃఖముల కును గర్మమే కారణము. సర్వము కర్మాధీనమై యునికిం జేసి భూతంబులకుఁ బురుహూతునివలన భీతియేటికి? ఉత్పత్తిస్థితి లయకారణంబులు. సత్త్వరజస్తమోగుణంబులు. అందు రజం బున జగంబుజన్మించు. రజోగుణప్రేరితంబులై మేఘంబులు వర్షించు. వర్షంబునఁ బ్రజావృద్ధియగు. ఇంద్రుఁ డేమిచేయం గలవాఁడు? అతనికేల క్రతువుసేయవలయును? కాఁబట్టియతఁడు మనపైఁగోపింపవలసిన యవసరమింతయుఁజూపట్టదు. ఒకవేళ

నతఁడు గోపించినను మనకు నష్టమేమియు లేదు. మనపట్టణ
ములును గేహములును వ్యాపారంబులును బోయినఁ బోవనిండు.
హాయిగా శైలారణ్యభాగంబులం దుందము. ఇంతియ కాదు.
దీనికంటె నాకొక్కటి చాలమంచిదని తోఁచుచున్నది. అదిధ
ర్మంబని మీరుఁదోఁచిన నది చేయుదుము. ఇంద్రయాగంబు
నకే వేవి తెప్పింప నెంచితి రవియెల్లఁ దెప్పింపుఁడు. వంటలు సేయిం
పుఁడు. పిండివంటలుగావింపుఁడు. పప్పును వండింపుఁడు. సర్వ
మును సిద్ధము సేయింపుఁడు. హోమము సేయుఁడు. విప్రులకు
ధేనుదక్షిణ లిండు. పర్వతమునకుఁ బూజలొనరింపుఁడు. చండా
లులకును శునకములకును దగినభక్ష్యములఁ గొనిరండు. పసు
లకుఁ గసవులు పెట్టుఁడు. ఇవన్నియు నొనరించి మనమెల్ల బంధు
సమేతముగ నిష్టాన్నంబుల భుజియింతము. మేనుల గంధము
లనలందుదము. వలయునలంకారములఁ గావించుకొందము. చీసి
చీనాంబరంబుల ధరించుకొందము. ఇవి యొనరించితిమేని మన
జన్మము ధన్యంబగును. నాయభిమతంబు సైతమిట్లొనర్చు
టయే. చెప్పవలసినది చెప్పితిని. పిమ్మట మీయిష్టమ'ని యూర
కుండెను. అందులకు నందాదులెల్ల సంతసించిరి. గోపికలెల్ల
వలయు పదార్థంబులు సిద్ధములుగావించిరి. కృష్ణుఁడొక శైలా
కృతిం దాల్చెను. గోపకులా శైలంబును బూజించిరి. కృష్ణుని
మాయ లెఱుంగమిం జేసి వారలు శైలము నైవేద్యంబులం దినె
నని సంతసించిరి. పిమ్మట నందఱుం గలిసి భుజియించిరి. భోజనానం
తరమ్మున గోపకులెల్ల రాకొండకుఁ బ్రదక్షిణంబు సేసిరి. అట్లం
తయు నొనర్చి మహానందంబు నొంది యందఱుం గదలి మంద
కుఁజనిరి

నందాదులు దనకుమఖముఁ జేయమి కింద్రుఁడు కోపించి సకలమేఘంబులంజీరి యిట్లనియె. వింటిరే నేఁడొక చోద్యము. ఈగోపాలురెల్లఁగృష్ణునిమాటఁ బాటించి నన్నొకచీరికింగొనక పూజింపక యొకకొండనుబూజించి తమదారింజనిరి. వీరలకుఁ గ్రొవ్వుపట్టియున్నది.వీరు ద్రావిన పెరుగులను గ్రక్కింపవలయు. వీరుదిన్నభక్ష్యంబులను బయటికిరప్పింపవలయు. పిల్లవానిపలుకులు లెక్కసేసి నన్ను విడిచినవీరి నేమిచేసినను బాపములేదు. తత్క్షణమువీరిందుండి బయల్వెడలి మీమీతటిల్లతలఁగప్పి గర్జనములు సెలంగఁ జేసి గోవులను గోపాలురను వేధింపుఁడు. నేనుస్వైతము మీవెంట నేవత్తును. మీరలుగురియుకాలవర్షంబునంగాని వీరలు ప్రాణములువాయరు. అనవిని మేఘములు మహామోదమునొంది యందుండి బయలుదేరెను. నిమిషమాత్రంబున నాకాశమెల్ల మేఘాచ్ఛాదితమయ్యెను. రోదోంతరాళంబు నీరంధ్రఘనబిడాంధకార బంధురంబుగ నిరోధింపఁబడెను. కన్నులు మిఱుమిట్లుగొల్పుచుఁ దటిల్లత లెల్లెడలఁ దళుకుతళుక్కున మెఱయుచుండెను. వర్షపుఁ జినుకులు చిటపటమని భూమిపయింబడఁదొడఁగెను. ఇంచుకసేపునకోన బ్రహ్మాండభాండంబులు సిల్లులువడునట్లు లేనుఁగుతుండంబులంత ధారలతోడ వర్షమత్యధికమయ్యెను. మిట్టపల్లంబులు సమతలంబులై యేకార్ణవంబురూపంబునఁ జూపట్టుచుండెను. నడుమనడుమ మేఘమ్ములుశిలలవర్షించుచుఁ బిడుగులఱువ్వుచుండెను. గోవృషభంబులు శిలాపాతంబులకు వెఱచి జలంబులనతిప్రయత్నంబున నీదుచుండెను. లేఁగలు మేఘఘోషణములకు భ్రమఁజెంది సొమ్మసిల్లిపడుచుండెను. గోపగోపికాజనంబు

లపాయంబుగలుగునని భీతిల్లి కృష్ణునిఁజేరి యిట్లనిమొఱలిడఁ దొడఁగిరి. దేవా! నీవెక్కడనున్నాఁడవు? మరణంబునొంద సిద్ధమైయున్న మమ్ముఁగావవేమి? మేమెల్లనీదాసులముగామా? ఈయుఱుములు విపరీతములుగవినఁబడుచున్నయవి. ఈమెఱుములుగన్నులను దెఱవనీయవు. ఇట్టివర్షమును మేమెన్నఁడెఱుఁగము. నిన్నుఁదక్క మేమితరమెఱుఁగము. ఇట్లుమమ్ము పేక్షించుటనీకున్యాయముగాదు. రమ్ము. కావుము. కావుము.'

అనవిని కృష్ణుఁడు గోపకులభీతిమాన్పఁదలంచి వలకేల నాతపత్రంబులీల గోవర్ధన పర్వతమునెత్తి యెల్లరను దానిక్రిందికి రమ్మనిపిలిచెను. కొందఱుదానిక్రిందికిఁ జనిరి. కొందఱదితలపైఁబడునను భీతిచేఁ దల్లడిల్లుచుండిరి. కృష్ణుఁడు వారలంగాంచి 'బంధుజనులారా! యేలమీకు సందేహము? ఈతఁడు బాలుఁడు. కొండగొప్పది. దీనిభారము నీతఁడు సైరింపఁజాలఁడు. మాగతియేమగునో యని మీరు శంకింపఁబనిలేదు. మహీచక్రమంతయు విఱిగిపైఁబడ్డను నా కేలల్లాడదు. మీరెల్లరుదీని

'శా. బాలుండీతఁడుగొండదొడ్డది మహాభారంబుసైరింపఁగాఁ
జాలం డోయని దీనిక్రిందనిలువన్ శంకింపఁగాబోల దీ
శైలాంభోనిధి జంతుసంయుత ధరాచక్రంబుపైఁబడ్డ నా
కేలల్లాడదుబంధులార! నిలుఁడీ! క్రిందన్ బ్రమోదంబునన్.'

క్రిందనిలువుఁడ'ని యుత్సాహవాక్కులుపలికెను. ఆతనిపలుకులచేననుమానములుమాని గోపజనమ్ములు పర్వతముక్రిందఁ జేరిరి. ఇంద్రునకు మఱింతరోషము హెచ్చెను. ఆతఁడు మేఘములను

బురికొల్పఁజొచ్చెను. ఏడహోరాత్రములు వర్షము విడువకకురిసెను. కొండక్రిందివారికింతయైన నపాయము గలుగదయ్యె. బిడౌజుఁడు విఫలమనోరథుఁడై మేఘములమరలించుకొని తన దారింజనియెను. వానగాలి మెల్లననుడిగెను. గోపజనమ్ములు గొండక్రిందనుండి వెలుపలికరిగిరి. కృష్ణుఁడు గిరిని యథాస్థానంబుననిలిపెను. సకలజనులాతని కీర్తినభినందింపఁ దొడంగిరి.

'సీ. కన్నులు దెఱవని కడుఁజిన్నిపాపఁడై
దానవిచనుఁబాలు ద్రాగిచంపె
మూఁడవనెలనాఁడు ముద్దులబాలుఁడై
కోపించిశకటంబుఁ గూలఁదన్నె
నేడాదికుఱ్ఱఁడై యెగసితృణావర్తు
మెడఁబట్టుకొసి కూల్చి మృతునిఁ జేసెఁ
దల్లి వెన్నలకునై తనుఱోలఁగట్టినఁ
గొమరుఁడై మద్దులు గూలనీడ్చెఁ
తే. బసులఁ గ్రేపులఁగాచుచు బకునిఁజీరె
వెలఁగతోవత్సదైత్యుని వ్రేసిగెడపె
సబలుఁడై ఖరదైత్యుని సంహరించె
నితఁడు కేవలమనుజుఁడే యెంచిచూడ॥'

అంతఁ బురందరుఁ డాతనిచెంతకువచ్చి కరకమలములు ముకుళించి తనయపరాధమును క్షమింపుమని వేడుకొనెను. సంశ్రితావనుఁడగు కృష్ణుండాతనిమన్నించి వీడుకొలిపెను. తుంబురునారదాదులు భగవంతునిఁగీర్తించిరి.

పదునొకొండవ ప్రకరణము.

నందనందనుని చెయ్దంబులననుదినంబును జారులుకం సున కెఱింగించుచుండిరి. అవియెల్లవిని యాతఁడు భయంబున నూరక చింతిల్లఁదొడఁగెను. కన్నులుమూసిన నాతనికిఁ గృష్ణుఁ డెదుటఁ గానఁ బడుచుండెను. ఒక్క రాత్రినైన నాతఁడు సుఖముగ నిద్రింపఁ జాలఁడయ్యెను. నిరంతర స్వప్నములచే నాతని మనము గలఁతనొందు చుండెను. ఆనాఁటికానాఁటి కాతనికి వ్యథమనమునధికముగాఁ దొడఁగెను. ఇట్లుండ నొక నాఁడు నిశీథమున నాతఁడు సభామంటపంబున నొక్కరుండు గూర్చుండి యెద్దియోచింతించుచుండెను. చారుఁడొకఁడు ప్రక్కన నిలువఁబడియుండెను. కొంతసేపునకుఁ గంసుఁడాచారుం జూచి యుగ్రసేనాదులఁ దత్క్షణము తనకడకుంగొనిరమ్మని యాజ్ఞాపించెను. యదుభోజముఖ్యులెల్లరుఁ జారునివెంటఁ గొలువునకువచ్చిరి. కంసుఁడువారల కుచితాసనంబులర్పించి కూర్చుండ నియోగించెను. ఎల్లరుఁ గూర్చుండి తనుకేమి కీడుమూఁడునో యని యోచించుచుండిరి. కంసుఁడు వారలఁగాంచి యిట్లని పలుకఁదొడఁగెను. 'యదుభోజముఖ్యులారా! మీరెల్లరు సర్వకార్యజ్ఞులరు. సర్వాగమములఁ బారఁగులరు. త్రివర్గవర్తన నిపుణులరు. లోకవిక్రమ వివేకనిష్ఠులరు. సమర్థోపాయులరు. అభిగుప్తమంత్రులరు. అనర్థములయందుఁ బరాఙ్ముఖులరు. ఆర్యభావానుగతులరు. ఆర్తత్రాణతత్పరులరు. నయసమగ్రులరు.

బుద్ధిమంగఁటిమి మీకు దేవతలు సైతముసాటిరారఁట. నరులవిష యముఁగూర్చి చెప్పనేల? మీచరితములు పరమభద్రములు. యదుభోజకులంబుల భరించి పేరుగన్న మీరు నాకెపుడు హితవుఁదలఁచి నామనోవృత్తిననుసరించుచుందురు. ఇపుడునా కొకయనర్థము జనించియున్నది. దాని నుపేక్షించుటమీకుఁ బాడియగునే. అదియెద్దియనినవినుండు? కృష్ణుండు నాకపకారం బుసేయఁబుట్టినవాఁడు. ఉపేక్షితమగురోగ మెట్టులట్టులాదురా త్ముండు వర్ధిల్లుచున్నవాఁడు. ఎంత నేర్పునఁ జింతించినను వాని పుట్టువుంబాడవు నున్నరూపునిశ్చయింపరాకున్నది. వానిచరి తంబు లతిదైవతంబులునమానుషంబులుగఁ జూపట్టుచున్నవి. అట్లగుటం జేసి యాతఁడాశ్చర్యకారణంబునఁ బుట్టిన దేవతాప త్యంబని నేను తలంతును. అట్లుగానినాఁడెవ్వఁ డుసురులతోడఁ బూతనచను బాలుద్రావెననియోచింపనగు? ఎవ్వఁడు మద్దుల నాశ్చర్యకరంబుగఁ గూలఁదన్న సమర్థుఁడు? ఎవ్వఁడు కాళియ నాగంబునడఁచి యుండఁగలఁడు? ఎవ్వఁడు గోవర్ధనపర్వత మువలకేల బంతిలీలఁబట్టు నంతటి బలాఢ్యుఁడు? ఇతరులకి విసాధ్యంబులు గావు. మాయలయం దాఱితేఱిన నాబంటు లింత కనేకులు ముగిసిరి. ఇఁక శేషించినవాఁ డొక్క కేశి యనువాఁడే. వాఁడును బోయి కృష్ణుని చేఁగూలును. ఇఁక వాని తరువాతివాఁడను నేను. చంపమఱఁగినవాఁడు నన్నే లసైచును? అతఁడెట్లైనవచ్చి నాపైనుఱుకును. అదితప్పదు. అంతయేల? అప్పుడప్పుడాతఁడు యమునివలె బాములుముడిచి పిడికిలినమరిచి యవుడుఁ గఱచుచుఁ గోపంబున నాపైఁబడుట నా మొగమున | వేలుచుండును. అక్కటా! యాతఁడేగదా

తొల్లి నరసింహుఁడై పుట్టి హిరణ్యకశిపు వధియించెనని విను చుందుము. కూర్మావతారమున మందరపర్వతముఁదాల్చినవాఁ డీతనికంటె మఱియెవ్వఁడు గలఁడు? హిరణ్యాక్షుని వరాహ రూపంబునఁ బేరులేకదోరించిన యాతఁ డితఁ డనివేఱుగ వక్కా ణింపవలయునా? వైరోచనువంచించి స్వర్గరాజ్యము జంభారి కిప్పించిన మేటియితఁడనియే నానిశ్చయము. ఒక్కటియేల? యుగయుగమున నితఁడుపుట్టి దుర్మార్గుల శిక్షించుచు సన్మార్గు లరక్షించుచు భూదేవికి మేలొనరించు చున్నాఁడు. మమ్ముల సంహారింపనీభవంబుఁ గొన్నట్టు తోఁచుచున్నది. నారదు వాక్యములఁబట్టి చూచిన నియ్యదివట్టితోఁచుటయేగాదు. నిశ్చ యము. ముమ్మాటికి నిశ్చయము.

ఇదియెల్ల నెఱిఁగి యెఱిగి నేనేల ప్రాణంబులు గోలుపోవ లయు? కృష్ణునభివృద్ధినొందనీయక త్రుంచివైచిన నంతయుఁ దీరును. వానియభివృద్ధికిఁ గారణభూతుఁడు వసుదేవుఁడే. ఈతడు పుట్టిన బిడ్డనర్ధరాత్రంబునఁ గొని నందునిమందకుఁజనియెనఁట. అందుండి యశోద పుత్రికను గొనివచ్చెనఁట. అదియంబరంబు నుండి నామరణముఁజెప్పిచనియెను. ఔరా! నమ్మినవానిగొం తుఁగోయుట యెంతపాతకము? ఈవసుదేవుని నమ్మితిని. మన్న నలనేకములుగావించి మనిచితిని. నాకంటె నెక్కుడుగఁజూచి తిని. పూజించితిని. ఈతఁడింతటిద్రోహమ్మునకొడిగట్టునని కలనై ననెంచియుండను. అట్టినితడింతఁదనుక భూమిపై నిలిచియుండ గలఁడే' అనవినియెవ్వరు నేదియుఁ బలుకనోడిమిన్నకుండిరి. కం సుండుక్రోధముఁ బట్టఁజాలక వసుదేవుని దిక్కుమొగంబై పలి కెను. 'వసుదేవా! యెట్టి కుటిలమానసుఁడవు! నీవుతడిగుడ్డలగొం

తులుగోయు చందము లెప్పుడు నేర్చితివి? నమ్మించిగొంతుగోంత పాపమని యెఱుఁగవా? భ్రూణహత్యాది పాపములకైన నవధి గలదుగాని కృతఘ్నునికలుషమునకు నవధిలేదను పలుకులు వినవే. దానికి ఫలము నరకలోకవాసము.

'తే.గీ. భ్రూణహత్యాదులగు పాపములకు నవధి
గలదుగాని కృతఘ్నుని కలుషమునకు
లేదు నిష్కృతియంతంబు లేనితీవ్ర
నరకపీడ సంప్రాప్యమన్నరునకంద్రు॥'

అది యట్లుండనిమ్ము. నేను కులమునకొక్కకొఱఁతయు లేక రక్షించుచున్నాఁడ. అట్టినాయెడ నీవిట్టిద్రోహంబుఁగావించుటపాడిగాదు. నీకు నేండ్లువచ్చినవి. నీవును ముదిసితివి. ఏమి ప్రయోజనము? నీకౌటిల్యము నేనెఱుంగనై తీసనితలఁపకుము. నన్నుఁజంపించి నీకొడుకును రాజుఁగావించిమధుర నేలింపఁజూచెదవు. కానిమ్ము. నన్ను సామాన్యునిగ నెంచి నీవిట్టి యోచన గావించితివిగదా! నాకేశ్వరుఁడై ననన్నెదిరింపఁజాలఁడనువిషయమును మఱచితివిగాఁబోలు. పినాకధరుఁడు నాకు సాటిరాఁడనుట నీవెఱింగినదేకదా! ఇఁక బాలుఁడెట్లు నాతోడ డీకొనునని యెంచితివి? ఇది నీతప్పుగాదు. నిన్నుఁబట్టి వేధించుచున్న యాశాపిశాచము నిన్నిట్లు పురికొల్పుచున్నది.

పామునకుఁ బాలోసి పెంచినట్లు దుర్మార్గునకు నీకునాతండ్రి యెంత మేలొనరించెను? అది నీకింతయైనను దలఁపునకు వచ్చెనే? ఆదినుండియు నీకృత్యముల నీచత్వము గానరాదు. ఇప్పుడేలొకో యిట్టివానికిఁ బూనుకొంటివి. చేసినవానిఁ జేసితివి.

ఇంకను జేయుము. నీవెట్టి పనులొనర్చినను నిన్ను నేను చంపను. నాచేతులాడవు. పుట్టించినవాఁడు మొగమున వ్రాసినట్లగునని పూర్ణముగ నమ్మియుందును. నీదౌరాత్మ్యము యదుకులమువారికిఁ దలవంపుఁగలుగఁజేసెను. మానహీనునకు నీకు కులమువారి జోలియొకటివలయునే? కృష్ణునకును నాకును గలిగిన వైర మూరకపోవదు. మాయిరువురియందొక్కరుఁడు శాంతించుటనిక్కవము. నిన్ను నేను వెడలనడువఁజాల. నీకిష్టమున్న నిందుండుము. లేకున్న నెందేనిం జనుము. పలుకులఁబనిలేదు.' అన విని వసుదేవుఁ డెద్దియుఁ బలుకఁజాలక సర్వాత్మునినమ్మి యూరకుండెను. కంసుఁడాతని ననినఁగార్యంబు లేదని యెంచి భోజకులాలంకారు నక్రూరుం బిలిచెను. అక్రూరుఁడు లేచి మెల్లనఁ గంసుడాయం జనియెను. కంసుఁడాతనిం గాంచి యిట్లనిపలికెను. 'అనఘా! నీయందు నాకు నమ్మకముగలదు. నీవు నాకొక్కకార్యముఁగావింపవలయు. వసుదేవునికపులెవ్వియువినకుము. ఈప్రొద్దకదలి గోకులంబునకుఁ జనుము. అందు నందగోపకునిఁగాంచి నామాటగా 'నీవు నీవారలనుగలిసి యుయ్యేటియరిఁ గొనిరమ్ము. తడవుసేయంజనదు. అంతియకాక యేను నాధనువున కుత్సవంబు సేసెదను. దీనికి ననేక దేశాధీశ్వరులు రాజులు సకలజనులు వచ్చుచున్నారు. ఎల్లరకు ననేకదివసంబులదనుక భోజనంపువసతు లేర్పఱుపవలసియుండును. అందులకు వలయు దధిక్షీరఘృతంబుల నపరిమితంబులుగ గోపాలుర చేతం బంపుము. నామేనల్లురను బాలురను జూడ బుద్ధిపొడుముచున్నది. వారిని నీయక్రూరునితోడ నంపుమ'ని పలుకుము. ఎట్లైన నందునకుఁ దగుమాటలు సెప్పి బలరామకృష్ణులఁ దోడితెమ్ము. నాయొద్దనున్న జెట్టి మల్లులతో

వారిని జీర్ణించఁ జేసెదను. వారి శక్తులావలఁ దెలియనగును. నా పలుకులకడ్డము వలుకకుము. వేవేగఁ జనుము'. అనవిని యక్రూరుండు మందానందకందళితహృదయారవిందుండై గోవిందు దర్శనము సేయు భాగ్యము బ్బెనని లోలోన నువ్విళులూరుచుఁ బయలుదేరెను.

పండ్రెండవ ప్రకరణము.

అక్రూరుండు సనిన వెనుకఁ గంసుఁడు కొలువుసాలించి వసుదేవాదుల నెప్పటియట్ల కారాగారంబునఁ ద్రోయించి తన కుముఖ్యునిఁ గేశియనురక్కసునిం బిలువనంపెను. వాఁడువచ్చి కంసునికి వందనమాచరించి యాజ్ఞ యేమని మెల్లననడిగెను. కంసుఁడాతనిఁజూచి 'నీవు వేవేగఁ జని నందునిమందయందుఁగల నా మేనల్లురవధించి యావార్త నా చెవిని వేయవలయు. వారి నిటకుఁ గొనిరమ్మనియిప్పుడ యక్రూరునంపితిని. ఆతఁడు రేపుద యమున బయలుదేరఁగలఁడు. మార్గమధ్యముననే రామకృష్ణు లమరణవార్తనాతని చెవినివేసి నీవాతని మగుడఁగొనిరమ్ము. పొమ్మ'ని సాగనంపెను. మహాప్రసాదమని కేశి నందుని మంద కప్పుడ బయల్వెడలెను.

తెల్లవాఱెను. మందయందు మాఱురూపమున సంచరించుచుఁ గేశి పేరు ఘోరముగోపకుల నుక్కడఁగింపనిష్టము లేనివాఁడై శ్రీకృష్ణు వెదకఁ జొచ్చెను. ఆతనిరాక నెఱింగి నారాయణుండు చిఱునవ్వునవ్వి గోపకులనెల్ల దూరముగనుండనియెను.

దానవుఁడు గ్రసింహనాదంబుఁగావించి నోరుదెఱచి గోవిందుని
మ్రింగఁదొడఁగెను. కృష్ణుఁడుమెల్లనతని నోటఁబడకదూర
మయ్యెను. కేశి మహాకోపంబునొంది యాతనిఁ దన కాల
నొక్క తన్ను దన్నెను. అతన్నునకు నొవ్వక హరి రెండు
చేతుల నిశాటుని పాదములంబట్టి ధనుశ్శతమాత్రదూరము
విసరివైచెను. వాఁడు దూరమునుండి హుంకరించుచు లేచి
పరువిడుచు వచ్చి కృష్ణునింబట్టి నోటనుంచుకొని మ్రింగివైచె
ను. భగవంతుఁ డాతని కుక్షిలోనఁ జేరి దేహమ్మును బెంచెను.
దానవుని కూపిరి యాడదయ్యెను. అంత నాతఁడు విలవిలఁ
దన్నుకొనుచుఁ గ్రిందఁబడి చచ్చెను.

అయ్యది యెఱింగి మహాసంతోషంబున నరుదెంచి
నారదుండు బాలకృష్ణునిఁ గీర్తించి తనదారిం జనియెను. అంత
గోపాలకులు గొందఱు గొఱియలుగను గొందఱు పాలకులు
గను గొందఱు దొంగలుగను నాడుకొనుచుండిరి. అది తెలిసి
కంసునికి హితుండు మఱియొక దానవుండు వారిలో నొక గోప
బాలుఁడై యాడుచుండెను. ఆతని యునికినిఁ గృష్ణుఁడు దక్క
మఱెవ్వరెఱుఁగరు. గోపబాలుని రూపముననున్న దానవుఁడు
దక్కిన గోపాలుర నెల్లఁ దోడ్కొని చని యొక గుహయందుఁ
బ్రవేశింపఁజేసి దాని ద్వారమ్ము నొక పెనుఱాత మూసివై
చెను. ఆవల నొక్కెడనున్న కృష్ణుఁ డయ్యది యెఱింగి దొంగ
గోపబాలునిఁబట్టి 'యోరీ? నిశాట! నీదొంగతనము బయట
పడియెను. నీవింకెక్కడికేగఁగలవు? చావుము'నుచుఁ బిడికిటఁ
బొడిచెను. వాఁడు విలవిలఁదన్నుకొనుచుఁ జచ్చెను.

అక్రూరుండు రథమెక్కి బయలుదేరెను. మార్గమధ్యమున నాతఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ జూడఁగలిగినందులకు మనంబున నుప్పొంగుచు మధురాపుర మెప్పుడెప్పుడు వచ్చునో యనుకొనుచుండెను. మధురాపురము వచ్చెను. అక్రూరుఁ డందుఁ బ్రవేశించెను. ఆతనిరాక నెఱింగి నందాదులు పరమానందభరితులైరి. రామకృష్ణు లాతని నెదుర్కొనిరి. అక్రూరుఁడువారల పాదంబులకు మ్రొక్కి పొగడఁజొచ్చెను. కొంత సేపునకు నందునిపంపునఁ గొందఱు వచ్చి యక్రూరునిఁ గొంపోయి భోజనమజ్జనాదులు గావించిరి. అక్రూరుండు గొంత విశ్రమించెను. అంతట రామకృష్ణు లాతని డాసిరి. కృష్ణుఁ డాతనిఁగాంచి యిట్లనియె.

అయ్యా!యక్రూర!మధురాపురంబున నేమివిశేషములు? నాతలిదండ్రులు సుఖమున్నవారా? చుట్టాలకు క్షేమమేకదా! మామామ భయములేక వర్తించుచున్నాఁడా? అతఁడు నాతలిదండ్రులను గారాగారమునుండి ముక్తులఁగావింపఁ దలపెట్టఁడని తలంతును. నీవు వచ్చుటవిని నాజననీ జనకులేమైననాతోడఁ జెప్పుమని చెప్పరుగదా! వారిస్థితియెట్లున్నది? చెఱయందలి బాధలచేమిగుల డస్సిరిగాఁబోలు. సవిస్తరముగా నాకువిషయములెల్లఁ జెప్పుము'. అనవిని యక్రూరుండు కంసునిక్రౌర్యంబును దేవకీవసుదేవులబాధలనుజెప్పియిట్లనియె. 'మహాత్మా! యేమిచెప్పుదును! నిన్నరాత్రి కంసుఁడు మీతండ్రినూరకేయనరాని మాటలనియెను. ఆతనియెదుట మిమ్ములను జంపించునట్లు ప్రతినపట్టెను. ధనుర్యాగంబు పేరుసెప్పి మిమ్ములఁ గొనిరానన్పంపెను. నేనువచ్చితిని. మీయిష్టము' నావుడు కృష్ణుఁడా

నందమొందినందాదులంగాంచి 'కంసనాయకుండు ధనుర్యాగంబుఁ జూడ మమ్ముఁబిలుచుకొని రా నీయక్రూరునంపినాఁడు. మేము వశ్యమాత్రనిఁ జూడఁబోవలయు. మఖమునకువలయు కట్నములు గానికలుగొనిరండు. పాలునెయ్యి పెరుగులు గూడఁబెట్టుఁడు. త్వరపడుఁడ'ని పలికెను. గోపకులు దమతమ గృహంబుల కేగిరి. రామకృష్ణుల మథురాపురప్రయాణంబులను విని పురంబు నందలిజనంబు 'హా కౌరా! యిదియేమివింత. బాలకుల యాట పాటలఁ గన్నులారఁ జూడక యెట్లు మనఁగలము? ఈయక్రూరుఁ డెక్కడ దాపరించెను? మనకు దినము లిఁక నెట్లు గడచునో యెఱుఁగరా దయ్యెను. అందఱము నేఁగి బాలకులఁ గొనిపోవవలదని యక్రూరునిఁ బ్రార్థింతమా!'. యనుకొనుచుండిరి. ఇంతలోన గోపాలకృష్ణుండు బలభద్రుఁగూడుకొని యక్రూరుండు తోడరాఁ గాంచనరథంబు నారోహించి బయలుదేరెను. గోపికాగోపకసంఘము లాతనివెంటఁ దవిలిరి. కృష్ణుఁడు వారి నతిప్రయత్నమున వెనుకకు మరల్చి పోవుచుండెను.

రామకృష్ణులకు మార్గమధ్యమున నొక కొలంకుగానఁబడెను. వారలిరువురందుడిగి పానీయంబులుద్రావి మగుడరథ మెక్కిరి. అక్రూరుండు వారలయనుజ్ఞచే నాకొలంకునడిగి స్నానమాచరించెను. ఆతని కానీరు మిగులఁ జల్లఁగనుండెను. భగవంతుని సంస్మరించుచు మనముఁ జంచలంబునొందనీయక దిటము గావించుకొని యక్రూరుండు నీటివైపు దృష్టిసారించి చూచుచుండెను. ఆతని కానీటిమధ్యమున రామకృష్ణులు గానఁబడిరి.

'వీరు రథముపైనున్నవా రిందుల కెట్లువచ్చిరి? రెండుదిక్కు లను వీరు దోఁచుట నాకు విభ్రాంతి నొసంగుచున్నది. ఇది విభ్రాంతియని నమ్మవలసిన దగునే? కాదు. కాదు. ఇది నిక్కువ మ'ని యాతఁడు తెప్పఱ్ఱవాల్చక చూచుచుండెను. శేషాహిపైఁ బరుండియున్న నారాయణుఁ డాతనికి లోచన గోచరమయ్యెను. అక్రూరు నానందమునకు మేరయెక్కడిది? 'ఆహా! యేమి నాపుణ్యము! యోగిజనమ్ములకు సైతము సాధ్యముగాని పరమపూరుషుఁడు నాకన్నుల కగపడుచు న్నాఁడు. ఈమహాత్ముని ధ్యానించి కైవల్యము నందెద ననుచు' నాతఁడు రెండుచేతులు జోడించి నిష్ఠాపరుండై యనంతుని, నాదిమధ్యాంత రహితుని, స్వయంజ్యోతిని, నిరాకారుని, బ్రహ్మంబును, ధ్యానించుచు నిలువఁబడెను. కొంతసేపునకుఁ బరమాత్మ తనతొంటిరూపు సాలించెను. అక్రూరుఁడు నదీజలం బులు వెడలి వచ్చి వెఱఁగుఁగొన్నవాఁడై కృష్ణు డాయంబో యెను. కృష్ణుఁ డాతనింజేరి, 'యక్రూరా! యింతతడ వెందుం టివి? ఏమిచేయుచుంటివి? ఏవియైనను నీకు వింతలు గానఁబ డెనా? య'ని యెద్దియు నెఱుఁగనటు లడిగెను. లీలామానుష విగ్రహుం డగుహరిపలుకుల నెఱింగి యక్రూరుండు సంతసించి యాతని స్తోత్రము గావించెను. ఇట్లు గావించి యాతఁడు రథమెక్కి హయములఁ బోవనిచ్చెను. ఇంచుక తడవునకు రథము మధురాపురంబును డాసెను.

పదుమూఁడవ ప్రకరణము.

పడమట బారెడుప్రొద్దుండెను. మధురాపురంబు చెంగటరథమునిలిపి యక్రూరుండు రామకృష్ణులఁ దనయింటికి రమ్మనివేవిధములఁ బ్రార్థించెను. రామకృష్ణులాతని నాదరించి కంసవధానంతరమున వచ్చెదమని పలికి వీడ్కొల్పిరి. అక్రూరుండు సంతసంబునఁ బురముఁ బ్రవేశించెను.

ఆతనిరాకఁజారులవలన నెఱింగి కంసుండు మేడపైఁ గూర్చుండి యాతనిఁ బిలువనంపెను. అక్రూరుండతని కడకు వచ్చిమ్రొక్కియుచితాసనమ్మున నుపవసించెను. కంసుఁడాతనిఁ గాంచి 'యక్రూరా! నీవుపోయినపని యేమయ్యెను? రామకృష్ణులు వచ్చిరా? ఏరివారు? ఎందున్నారు? ఇందులకేలరారైరని యాతురతతోఁ బలికెను. అక్రూరుండు 'రాజేంద్రా! వారు వచ్చిరి. ఊరిబయట నున్నవారు. త్వరలోనఁ బురములోనికివత్తురని నుడివెను. కంసునకుఁ బట్టరాని సంతోషము గలిగెను అదియ సమయముగ నక్రూరుండాతని కడసెలవు గొనియింటికేగెను.

రామకృష్ణులు మధురానగరప్రవేశముఁగావించిరి. ఒప్పులొలుకు నప్పట్టణమునందలి రామణీయకముఁ జూచి వారచ్చెరువందుచుండిరి. కృష్ణుఁడన్నఁజూచి యిట్లనియె.

అన్నా! యీప్రాసాదము లెంతయెత్తున్నవో చూడుము. ఏమి యీదీర్ఘికల సొంపు! ఇంతలింతలు వెడల్పు వీధు

లెండైనఁ గలవే? ధాన్యఁపురాసు లెందుఁజూచినను గలవు. ఈ వీరు లెంతబలిసియున్నారు! ఆహా! యేమియీపురలక్ష్మిశోభ! ఎన్నాళ్లకీపురంబును గాంచఁగలిగితిమి! అన విని బలరాముఁడౌ నౌ! నని వింతగఁ జూచుచుండెను.

వారి రాక నెఱింగి పౌరులెల్లరు మూఁకలు గట్టి యొకరితోఁడ నొకరు గుసగుసలాడుచుండిరి. సుందరులు సౌధవీధుల నిలిచి వారినిఁజూచుచుండిరి. కొందఱు కృష్ణుంగాంచి వింతపడి యిట్లని పలుకఁ దొడఁగిరి.

సీ. ఏఁడఁటే రక్కసి విగతజీవఁగఁ జన్నుఁ
బాలు ద్రావిన మేటి బాలకుండు
ఏఁడఁటే నందుని వెలఁదికి జగమెల్ల
ముఖమందుఁ జూపిన ముద్దులాఁడు
ఏఁడఁటే మందలో వెన్నలు దొంగిలి
దర్పించి మెక్కిన దాఁప కేఁడు
ఏఁడఁటే యెలయించి వ్రేతలమానంబు
సూఱలాడిన లోకసుందరుండు
తే. ఏఁడు లేకున్నఁ బురమటవీస్థలంబు
ఏనిఁ బొందని జన్మంబు విగతఫలము
ఏనిఁ బలుకని వచనంబు విహగరుతము
ఏనిఁ జూడని చూడ్కులు వృధలువృధలు.

కొందఱాతనిఁగాంచి 'యాహా! యేమేమి నోములు నోచి నందుని మందయందలి గోపికలితనిఁ జింతించుచుఁబాడుచు నానందమొందుచుండిరని' ముక్కులపై వ్రేళ్లిడుకొను

చుండిరి. కొందఱంతకింటెఁ బుణ్యదివసముగలుగఁబో దని రామకృష్ణులపైఁ బువ్వులు సల్లుచుండిరి. అట్లు పురమెల్ల నానందరసాంబునిధినోలలాడుచుండ వారలు పురవీథులం గడచి చనుచుండిరి.

ఆసమయమ్మున నామార్గమున నొక రజకుఁడు చనుచుండెను. వానిభుజమున నొక పెద్దమూట వ్రేలాడుచుండెను. ఆమూట నిండుగ విలువగల వసనంబులుండెను. కృష్ణుఁడు వాని జూసి 'యోరీ చాకలీ! యెవ్వరి కీవలువలు గొని చనుచున్నాఁడవు? ఈమూటయం దెట్టి బట్టలుగలవు మాకుఁజూపుము. ఇవి మాకైనఁజాల సొంపుగ నుండునట్లుతోఁచెడి న'నుచు చంకనున్న మూటను లాగెను. చాకలి గన్నులఁ గెంపుగదురఁ గృష్ణు నదలించి యిట్లనియె. 'ఏమేమీ? మారాజుచేలములు నీకుఁగావలయునే? వానినిఁగట్టనీకర్హతగలదే. మారాజేంద్రుఁడెక్కడ? నీవెక్కడ? ఏనుఁగుతో దోమనుసాటిసేయవచ్చునే? ఎంతమాటాడితివి! ఈమాటా మాటాడితివేని నీకు బ్రదుకుగలదే. జాగరూకతఁబొమ్ము. లేకున్న నీగతి పట్టెదగును'. అనవిని రోషించి కృష్ణుఁడాతని వెండ్రుకలువట్టియీడ్చి క్రిందఁ బడద్రొచ్చియొక్క పిడికిటి పోటున యమునిఁ జేరఁబంపెను. తమవాని చావుఁజూచితక్కుంగలరజకులెల్ల రుభయకంపితులైరి. కొందఱు గోపాలుఁడు దమ్మెక్కడఁ జంపునోయని మూటలందుఁ బాఱవైచి కాలికి బుద్ధిసెప్పిరి. కొందఱామహాత్ముఁడు గోరినవలువల నిచ్చితృప్తిపఱచిరి. కొందఱు వడవడవడఁకుచు నేమియుఁదోఁపక నిలిచి యుండిరి. ధైర్యమవలంబించి యొక్కఁడు వచ్చి గోవిందునకు నమస్కరించి తనమూటఁ గలవస్త్రములన్నియు

నర్పించెను. స్వామి గొన్నిఁటి బలభద్రునకొసంగి తక్కినవి దానుధరించి మిగిలినవి యితరగోపకులకొసంగెను.

అవ్విధంబునఁ గృతకృత్యులై వారిరువురందుండి బయలుదేరి సుదాముఁడను నొక మాలాకారుగృహమున కేగిరి. సుదాముఁడు వారిఁజూచినంత నేలేచి యాసనమర్పించి గౌరవించి 'మహాత్ములారా! యేమినాపుణ్యము! నాకులమంతయుఁ బావనమయ్యెను. పూర్వజన్మకృత తపంబుపండెను. నావలన నెయ్యదియైనఁ గార్యములున్న నానతిండు. తత్క్షణమయొనర్చెద న'ని సవినయంబుగఁ బలికి సురభికుసుమదామముల ననేకములనుగొని వచ్చి వారిముందుంచెను. రామదామోదరులు వలసినన్నిసుమంబుల నలంకరించుకొని తోడివారలకొసఁగిరి. వారునుగావలసినన్ని ధరియించిరి. అంతఁ గృష్ణుఁడు సుదాముని దిక్కుమొగంబై 'యోయీ! నీభక్తికిమెచ్చితిమి. కోరినవరములడుగుము. ఇచ్చెదమని'పలికెను. మాలాకారుఁడు సంతసించి 'మహాత్మా! భవదనుగ్రహముదక్క నాకొండువరమేల? సర్వకాలసర్వావస్థలయందును నీభక్తినిమానకుండఁ జేయుము. సర్వభూతముల యందు సమబుద్ధినొసంగు

'క. నీపాదకమలసేవయు
నీపాదార్చకులతోడి నెయ్యము నితాం
తాపారభూతదయయును
దాపసమందార నాకుఁదయఁ జేయఁగదే.'

మ'నిదీనుఁడై వేడుకొనెను. భగవంతుఁడాతని కోరికఁదీర్చి యంతుండిబయలుదేరెను.

కొంతదవ్వు చనునంతకు వారికొకవికృతఁపుశరీరముగల యొకయాఁడుదికానఁబడెను. ఆమె శరీరముమిగులఁ గుఱుచగ నుండి వెక్కువంకరల నొప్పుచుండెను. అట్టికురూపిఁజూచి కృష్ణుఁడు హాస్యంబుననట్లనియె. 'తరుణీ! నీవెవ్వతెవు? నీపేరేమి? ఈగంధము నెవ్వరికిఁ గొని చనుచున్నావు? మాకీలేపనమొసఁగుము. నీవు చక్కనగుదువు.' నావుడాయమ 'యయ్యా! నీవుచక్కనివాఁడవుగదా! నన్నేమి వెక్కిరింతువు? నీ వెగతాళిచేసినను జేయకున్నను నాకెక్కడనుండి చక్కఁదనమువచ్చును? పుట్టినవారందఱును జక్కనివారైనఁ గురూపులెవ్వరుగలుగుదురు? అందఱును బల్లకులెక్కనమోయువారుండవలదా! మీతో నాకేమి? నన్ను భగవంతుఁడిట్లుపుట్టించినాఁడు. నన్నుఁద్రివక్రయనియిక్కడివారందురు. నేనుకంసదాసిని. ఆయనకునకీగంధముఁ గొనిపోవుచున్నాను. వలయునేని మీరును దీనిఁబూసికొనియానందింపుఁడ'నిగిన్నెవారలముందుంచెను. రామకృష్ణులువలసినంత గంధమునలఁదిరి. వారితోడనున్నవారును గావలసినంత గంధమునుబూసికొనిరి. కృష్ణుఁడంతనయ్యబలకుసత్కృతి సలుపువాఁడై యామె పాదంబులఁ దనపాదంబునుంచి దేహమును బైకెత్తెను. కుబ్జవంకరదీరెను. ఆమెచక్కఁదనమునకెల్లవారును నద్భుతమందిరి.

రామకృష్ణులయ్యెడఁ గడచిచని విపణిమార్గంబులదాటి ధనుశ్శాలకరిగిరి. అయెడఁ గావలివారలు వారిని లోనికరుగనీయక వారించిరి. రామకృష్ణులు వారిఁజెరికిఁ గొనక వెడలఁ దరిమి లోనికేగిరి. అందొకదుస్తరశరాసనముండెను. కృష్ణుఁడుదాని నెత్తిగంధేభము చెఱకుగడఁ ద్రుంచునట్టు లవలీలఁద్రుంచి

వై చెను. ఆశబ్దము వీనులకు భీషణంబయి రోదోంతర ములు నిండెను. కంసుఁడారవంబునకులికిపడెను. కావలివారలరు దెంచి బాలురనిరువురఁబట్టిరి. బాలురులాఘవంబునవారి నెల్ల నిర్మూలముఁ గావించిరి. వారిధాటికాగఁజాలక పసిచెడితక్కిన వారలక్కడనుండి ప్రాణములుగాచుకొనుతలంపున నేందేనిఁ బరువులిడిరి. అంత రామకృష్ణులు విడిదలకుఁజనిరి.

పదునాలవప్రకరణము.

అంతలో సాయంకాలమయ్యెను. ఆకాశమనునరణ్యమునఁ జరించు నంధకార గజమును బట్టనెంచి కుచ్చిడుటకుఁ గాఁగాలవ్యాధుఁడు చూతాంకురశ్రేణిచేతఁ గల్పించిన చెండో యను నట్లు పశ్చిమాద్రియందు మందప్రభతోడభానుండు చూపట్టెను. సాధ్వియగుకమలనారి తనపతిఁ దపనునిమానిన కతమ్మున దైన్యమువహించిన దోయను నట్లు ముకుళింపఁజొచ్చెను. క్రమముగఁ జీఁకటులు నలుదిశల వ్యాపింపఁదొడంగెను. తుమ్మెదలు మెల్ల మెల్లన సరోరుహ కుట్మలంబుల వసింపఁబూనెను. ప్రాగ్గిశాలలనాలలామ ఫాలతలంబున కెప్తిఁగాంచుసిందూర తిలకమనఁబెంపొంది విరహిజనముల ధైర్యవల్లులఁద్రెంచుని మిత్తమ్మునద్భరకుఁడె త్తినదాత్రమననొప్పుఁగాంచి,కాలకిరాతుఁడ లిగిచీకటిమెకంబుద్రుంచుకారణమ్మున మెఱయించుఖడ్గమనదర్ప మువహించియాకాశతమాలతరుప్రాశాఖయందు మెఱయుపల్లవమననింపుఁగాంచికలువలు సంతసంబు నొంద చోరులుడెంద

ములఁ గుంద సముద్రమాకసము ముట్ట నతిశయముఁ జెందఁజ కోరకములానందమును బొందఁ జారులు భయంబునఁ గంద శీతకరుఁ డుదయాచలంబునఁ జూపట్టెను.

రామకృష్ణులాకేయి తమతోడి గోపడింభకులఁగూడి వెన్నెలయందు క్షీరాన్నంబులుగుడుచుచు నానాగాథలం జెప్పు కొనుచు నానందమునొందు చుండిరి. కంసుఁ డనుచరులచే వారి చేష్టలెఱింగి విహ్వలుండై నిద్దుర లేక చింతిల్లుచుండెను. ఆతఁడు పాన్పునఁబవ్వళింప నెంచిన నిద్దియో యొకరూపముగానఁబడి యాతని బెదరించుచున్నట్లుండెను. ఏమిచేయుటకును దోఁపక యతఁడు శయ్యపైఁబరుండి యటునిటు పొరలఁ జొచ్చెను. అతిప్రయత్నమున నాతని కెట్టెటులో గొంచెమునిద్దురపట్టెను. ఆనిద్రయందాతఁడు కలవరిఁచుచుండెను. మఱికొంత తడవున కెవ్వరో తన్ను దన్నినయట్లు తోఁపనాతఁ డులికి లేచి చెంతనున్న భార్యలఁజూచి వికారముగఁ బలవించెను. వారాతనిడగ్గఱ కన్నులు దుడిచియాశ్వాసించిరి. ఆతనికొడలు దెలిసెను. అది యొఱిఁగియాతని కాంత లిట్లనిరి. 'నాథా! యిదియేమియాగ డము? ఏలయిట్లున్నారు, అనవిని యాతఁడువారలఁజూచి 'కాం తలారా! యేమిచెప్పుదును! నాకెద్దియో భ్రాంతిజనించినట్లున్నది. నిద్రపట్టకపట్టకయింతకుముందుఁ గొంచెముపట్టెను. అంతలో స్వప్నములు బయలుదేరెను. తలఁచుకొనినగుండెలు జల్లుమను చున్నవి. ఒడలుగంపమెత్తుచున్నది. కలలో గరళముఁదింటిని. ప్రేతమును గౌఁగిలించుకొంటిని. ఖరమునెక్కితిని. శిరమునఁ దైలము రాచుకొంటిని. అన్నిటికంటె నెక్కుడుగమఱియొం డుగలదు. రక్తకుసుమముల దండనుమెడయందుఁ బూని యొ

క్కడ నెందేనిఁ జనుచుంటిని. ఈకలలు నిక్కువములనియే తోఁచుచున్నవి. ఇట్టికలలువచ్చిన మరణముదప్పదందురు. అదియుఁగాక యింకొక్కరహస్యముగలదు. వినుఁడు చేతులతోఁ జెవులుమూసికొన్నచో లోనఁగల ప్రాణఘోషము వినఁబడకున్నది. నీళ్లయందుఁ దొంగిచూచినచోఁ దలగానరాకున్నది. అడుగుజాడగానఁబడుటలేదు. చెట్లుబంగారంపు జెట్లుగాఁ గన్నుదోయికిఁగానబడుచున్నవి. బుద్ధియంతయుఁ గలఁత వహించియున్నది. అక్కటా! యీదుశ్శకునములు నాకు సన్నిహితమరణమును సూచించుచున్నవి. నేను జీవింపఁజాలను. దేహము లనిత్యములనియెంచి మీరు నామరణమునకై చింతిల్లకుఁడ'ని పలికెను. వారాపలుకులకు ధైర్యమువదలి యేడువఁజొచ్చిరి. కంసుఁడువారలనాశ్వాసించి 'మీకేల భయము? నేనూరక పలికితిని. నాకేటిమరణము? నన్నుఁ జంపువాఁడెవఁడు? రేపు నావిరోధులను రామకృష్ణులను వధించెదను. పిమ్మట మరణభయములేక హాయిగ సుఖించెదను. సకలరిపుభయంకరుఁడను నన్నుఁ బతిగఁ గైకొన్న మీకునుదుఃఖమా? ఊరకుండుఁడు. నాజీవితవిషయంబున సందేహమునొందకుఁడ'ని పలికెను. వార లాతని పెడబుద్ధిమాన్ప ననేకవిధముల యత్నించి తదనుకూలవాక్యంబులు పెక్కులుపలికిరి. అయ్యవి విషంబులుగఁ దోఁపఁ గంసుండుకాంతల నదలించిశయ్యపైనుండి చివాలున లేచి పోయెను. భర్త యంతమాత్రక్షోభంబు వహించినందుల కాత్మఁగుంది యాలలనలు దమలోఁ మనగతి యెట్లుగావలయు నట్లగును. చింతించి యేమి చేయఁగల మ'ని యూరకుండిరి.

అంతలోఁ గొక్కురోకో యని కోడి కూఁత వినఁబడెను.

చీఁకటులు సడలఁ జొచ్చెను. చల్లని పిల్లవాయువు లుల్లాసంబు న వీవఁదొడంగెను. కులాయంబులఁ బక్షులు కలకలఁ గూయు చుండెను. తూరుపు దెల్లవాఱెను. పద్మినీకాంత తా నోచిన నోములు ఫలించె నని సంతసమ్మునఁ బ్రసన్నవదనమ్మున జగమ్మునకుఁ గన్పట్టఁ జేయుచుండెను. ఝమ్మను శబ్దమ్మ నలు దిక్కులఁ గ్రమ్మఁ దుమ్మెదలమొత్తమ్ములు దామరలయందలి తేనియను ద్రావుచు నానందించుచుండెను. క్రమక్రమముగ భాస్కరుఁ డుదయ మయ్యెను.

అట్టియెడఁ గంసుఁడు గొలువుకూటంబున కరుదెంచెను. దుస్తంత్రంబుల ధరణీతలంబున ననమప్రజ్ఞగొన్న మంత్రు లిరుపార్శ్వంబుల నుచితాసనంబుల నాసీనులై యుండిరి. అప్పుడు కంసుఁడు వారలంగాంచి యమాత్యశేఖరులారా! వింటిరిగదా నామేనల్లుండ్రరాక! వారి నెట్లయిన నిప్పుడు దుదముట్టించు యత్నమొండు సలుపవలయు. మీమనంబుల కెద్దియెద్ది యుక్తమని తోఁచుచున్న యది యద్ది యద్ది వచి యింపుఁడు. మనకు వలసినదాని నవలంబింతము. నాక నేక ములు దోఁచుచున్నవి. అయినను నాకార్యంబునఁ దీర్మాన మొండు గావింప నేను కర్తను గాఁజాల నని పలికెను. ఆేని పలుకుల కలరి మంత్రులయందు సమర్థుఁడగు నొక్కరుఁ డిట్ల నియె. 'రాజేంద్రా! యిందులకై యింత చింత యేటికి? మన కడలోకము నంతయు జయించిన మల్లు రిరువురు గలరు. వారు చాణూరముష్టికులు. దేవరకు వారలఁగూర్చి తెలియకుండదు. వారల నిరువురఁ బిలువనంపుఁడు. మీ మేనల్లుండ్రను గొనివ చ్చుట కాజ్ఞయొసంగుఁడు. మల్లయుద్ధమును జరుగునట్లు లేర్ప

టుపుఁడు. చాణూరముష్టికులతోడఁ గలఁపడిన తత్క్షణంబ రామకృష్ణులు మరణము నొందుదురు. అటుతరువాత దేవరకు లోకంబునంతయు శాసింప నడ్డుగలుగకుండును'. అన విని తక్కుంగలవారలెల్ల రది యద్భుతమార్గమని చెప్పి యట్టి మార్గమును వెదకిన మంత్రిని వేనోళ్లఁ బొగడిరి.

కంసుఁడు మంత్రులయాలోచనల కుప్పొంగి యొక రంగమును సిద్ధము గావింప నాజ్ఞాపించెను. స్వామియాజ్ఞ శిర సావహించి మెఱియలవంటిబంటులు గొందఱరిగి యొకస్థలంబును జక్కఁజేయ మొదలిడిరి. నిమిషమాత్రంబులోన నందలిత్రాలన్ని యుఁదీయఁబడియెను. కొందఱు సింహాసనమొండు గొనివచ్చి రంగమధ్యమున నమర్చిరి. కొందఱు మేలియాసనంబులఁగొని వచ్చి రాజపీఠంబునకుసమీపమున నేసిరి. మఱికొందఱు నానా న్యాసనంబులఁగొన్నిటిఁనిసమీపస్థలంబులనుంచిరి. రంగమంత యుఁబందళ్లతోనిండియుండెను.పందిటి కంబంబుల కరఁటికం బంబులుగట్టఁబడెను. కన్నులుపండువుసేయుచుండినయారంగం బునఁగంసుఁడుసింహాసనాసీనుండై యుండెను. పరివారమెల్లరాత నిఁబరివేష్టించియుండెను. కంసు నాజ్ఞ యయ్యెను. ఇరువురు మల్లులు మదగజంబుల లెక్కసేయని బలంబులతోడ రంగ మునకు విచ్చేసి భుజాస్ఫాలనము గావించిరి. అప్పుడు కంసుఁడు బలరామకృష్ణులఁ గొని రాఁదగినవారి వారి విడిదల కంపెను. ఇంచుకసేపు లోన రామకృష్ణులు మల్లరంగమునకు విచ్చేసిరి.

వారలం గాంచినంతనె కంసున కనరాని యడలు పుట్టె ను. అతనిదేహము గంపమొందఁజొచ్చెను. అయ్యది వెలికిఁ గానరానియకి యూతఁ డతిప్రయత్నంబునఁ దనలో నిట్లని వితె

ర్కింపఁ జొచ్చెను. ఔరా! యేమి వీరిబాహుబలము! ఏమి వీరిచక్కఁదనము! వీరు నిజముగ నాపాలిటి మృత్యుదేవత లని వేఱుగ వక్కాణింపవలయునే. అయినను భయపడ నవస రము లేదు. నామల్లు లసమబలులు. వీరి నిప్పుడె యముని పురి కంపఁగలరు. నాహృదయంబును సంతసంబుననింపఁగలరు. చూతముగాక'. ఇట్లనుకొనుచు దిగ్భ్రాంతితోడఁ జూచుచుం డెను.

పదునైదవ ప్రకరణము.

కంసునిమనంబునకందముగాఁగఁ జాణూరుండుబాలకులం గాంచి యిట్లనియె. 'డింభకులారా! మీరలు సంగ్రామంబున మిక్కిలి నేర్పరులని పలువురుపలుకవిని వేడుకపడి మారాజేం ద్రుఁడు మిమ్మిందులకు రప్పించెను. మీమల్లాహవక్రీడాపై పుణి నొక్కింతచూపింపుఁడు. అయిననునాకొకింత భయముగనున్నది. నాతోడఁదలపడినవాఁడిదివఱ కెవ్వఁడును జీవంబులతోడ నా హావభూమి వదలఁడయ్యె. మీగతిగూడ నట్టులేయయిన మీతల్లి దండ్రులు మీకై యెంతచింత నొందుదురో యూహింపనలవి గాకున్నది. ఇయ్యది మల్లయుద్ధముగాని నవనీతంబుల ముద్దగా దు'. అనవిని శ్రీహరియాతని దిక్కు మొగంబై యోయీ! యేల మమ్ము దెప్పిపొడిచెదవు? నీవన్నట్లు నుముపిన్న వాండ్రము. మాకు సాములు లేవు. సత్త్వముగలదని చెప్ప సాహసింపఁజాలము. మీర నసామాన్యులుగారు. లోకభయంకరులరు. మల్లయుద్ధ విశార దులరు. కులిశకర్కశ దేహులరు. మీరాజునకు వేడ్క సేయవచ్చి

ఓరి. మిత్రద్రోహా! ప్రమాదకరా! యెక్కడిది? అయినను బాలకులతో డ నుపయోగము లేదనితోఁ జెడిని. కార్యమునఁగదా యెవ్వ రెవ్వరి శక్తి యెట్టిదియో తెలియవగును! నేను నీతోఁ బెనఁగదను. ఈమా యాగ్రజుడు ముష్టికునితోఁ దలపడెదను. సభ్యులు గలరు. రాజు గల డు. మన జయాపజయము లెల్లరకు వేద్యములుగాఁ గలవని పలికెను.

అప్పలుకులకుఁ జాణూరునకుఁ బట్టరాని రోషము వచ్చెను. బొమలు చిట్లించుకొనుచు నతఁడు హరిం గాంచి యిట్లనియె. 'గోపాలకులు పట్టిపిట్టికిపందలు. వారలలో నీవు బాలకుఁడవు. నీ కెందుండి యింతగర్వము వచ్చెను? నాతోఁ బోరుటకు నీ వెంతవాఁడవు? నీవు నన్నుఁ దాకుట తగరు కొండను దాకినట్లగు. నీవు నన్నెవ్వఁడనుకొంటివి? నా ప్రజ్ఞ నీకింతయుఁ దెలియదయ్యెను. శలభంబు మంటఁబడి మడియునట్లు నీవు నాపైఁబడి మడియుదువు. ఇవి వ్రేతల ప్రోల వేయు కుప్పిగంతులుగావు. చాణూరుఁడు స్థాణు నిసైతము మెచ్చఁడు. బ్రహ్మయన నాతని కొక్క లెక్కలోనివాఁడుగాఁడు. విష్వక్సేనుఁడన నాతనికి నవ్వువచ్చును. జగత్ప్రాణుఁడీఁడుగాఁడని యొఱింగి యాతఁడాతని రన్మనఁడు. మల్లయుద్ధమన నాతనికి భక్ష్యభోజ్యములు సిక్కినయట్లు. అట్టియతఁడు గోపాలబాలకునికిఁ జాలఁడా? ప్రల్లదము లేల పలికెదవు? నేను బల్లిదుఁడను. లోకమందుఁ బ్రఖ్యాతుఁడను. నా చల్లదము క్రిందదూఱని మల్లులు లోకమందు మందునకైన లేరు. చలముతోడ నన్నుఁ దాకి జలనిధిఁ జొరనీకు సాధ్యముగాదు. అటుగాకున్న గోత్రము దండ నిలుచుటకును గూడవలనుగాదు. అదియుఁ గాదనినఁ గుంభిని క్రింది కేగరాదు. అట్లును గాదందువేని మనుజ

సింహుఁడనని నా(మోలములయ నీకుఁదరముగాదు. కానలఁ జొరఁబడఁజాలవు. (ప్రబలరూపుఁడననుచుఁ (బకాశింపఁ జాలవు. నీగర్వంబులు, నీమోసంబులు, నీచేష్టలు నాకడఁబనికిరావు. రణరంగమునుండి శీ(ఘ్రంబుగఁ దలఁగిపొమ్ము' అనుపలుకులా లకించుచు (శ్రీహరియూరకుండెను. వాగ్వాదులకును గార్యవా దులకును భేదమింతియ కదా?

కృష్ణుఁ డూరకుండుటఁజూచి చాణూరుం డాతని మఱి మఱి దూషింపనారంభించెను. 'నాసాహసమునకు నీవుభయ మందుచున్నట్లు తోఁచెడిని. అంతగాక గొల్లవానిపని యిం కెంత? ముసలమ్మల సభల(ప్రజ్ఞలు కంసనాయకుని సభయందు నా(మోల నుపయుక్తమగునే. బాగుగా యోచింపుము. నీమహిమఁజూపింపనియ్యది మధురాపురముగాని వైకుంఠపుర ముగాదు. నీగర్వంబును దెలియఁజేయనియ్యది కంసనరేం(ద్ర కంఠీరవుని సభామంటపముగాని సర్వసంగపరిత్యక్తులును సన్న్యా సులునువసించు మఠముగాదు. ఆలకించి యానందించుటకు నా బాహునాదముగానికలహాభోజనునివీణానాదంబుగాదు. చదురు లాడుట కియ్యది మల్లవి(గహముగాని (ప్రణయ వి(గ్రహము గాదు.నీయిచ్ఛవచ్చినయట్లు సంచరింపనియ్యది వేదాంతవీథి గాదు. తప్పించుకొని పోవ నియ్యది మునిహృదయంబుల యందలి మూలగాదు. ఇక్కడఁ జిక్కితివి. ఎందేగఁగలవు? నీకీనాఁడు చావు నిక్కువము, సంసిద్ధముగమ్ము? ఇట్లనుచు నామల్లుండు పౌరమనోభల్లుండయి వల్లవ వల్లభుని నల్లనఁ జేరఁబోయెను.

రోషానల ధూమంపుఁ బ్రరోహమోయనునట్టు లాతని శిరమునందొక సన్ననిసిక యొప్పుచుండెను. దిగ్గజకరసన్నిభంబులై యాతని దోర్దండంబులు భయమును గొలుపుచుండెను. ప్రళయాంతకుని దంష్ట్రల యట్టు లాతని మొగంబునఁ గోఱమీసములు మెఱయుచుండెను. ఆతని దేహంబు కాటుకకొండవలె నల్లచాయంగలదై యొప్పుచుండెను.

అంతఁ గృష్ణుండు మెల్లన మొల్లంబగు బీరంబు వెల్లిగొన నుల్లసిల్లి బాహునాదంబుఁ గావించెను. ఆధ్వని రోదోంతరాళంబు నిండి ప్రతిధ్వనులెసఁగెను. ఒండొరులు దలపడిరి. పరస్పర ముష్టిపాతంబులు చూపఱకు భయ జనకంబులుగ నుండెను. కృష్ణుఁడా మల్లుని చెట్టఁబట్టి యీడ్చి క్రిందికిఁ ద్రోసెను. వాఁడు గ్రిందఁబడి లేచి కృష్ణునిం బట్టినెట్టెను. హరి మరల నాతని నొక్క ముష్టింబొడిచెను. ఇట్లు కృష్ణచాణూరు లొండొరులకుం దీసిపోనకసమరంబుసలుపుచుండిరి. బలభద్రుడు ముష్టికునితోడఁ దలపడెను. వారిరువురు బాహాబాహిఁ బ్రళయాగ్నులయట్ల పోరుచు భీకరరూపులై చెలఁగుచుండిరి.

అట్టి సమయంబునవారిదర్శనంబులఁ గోరుచు నానందించుచుండిన చూపఱులు దమలో నిట్లని తలపోయఁజొచ్చిరి. 'ఆహా! యీకంసరాజేంద్రుని క్రౌర్యము! చక్కఁదనంబుల కెల్లలగునీకుమారుల నీగిరికఠోరులగు మల్లులతోఁ బెనంగఁజేసెను. ఈతనికిఁగీడుమేళ్లతో నెన్నటికి నగత్యమున్నట్లుదోఁపదు 'యథా రాజా తథా ప్రజా' యనునట్ల సభ్యులు సైతమీతని వారింపరైరి. ఈడుగానివారల కిట్టిసమరంబు సెల్లునే? ఇయ్యది

శోకకారణముగనే యున్నది. అయ్యో! యీరాజునకు దయ యనునట్టిదో తెలియదు. ఇతఁడేల వీరిని మాన్పించును. సభలలోనికి వచ్చుటంజేసి కాదే మనకిట్టి సంకటము గలుగుచున్నయది. అందువలననే సభకుఁబోవఁ జనదు. పోయినచో సభవారల దోషంబు లెఱిఁగి యూరకుండరాదు. తెలిసి తెలియక యేదియేనినొక్కటిపలికినఁ బాపము సంభవించును.

'సభకుఁ బోవఁ జనదు సభవారిదోషంబు
లెఱిఁగి యూరకున్న నెఱుఁగకున్న
నెఱిఁగి యుండ యైన నిట్టట్టు వలికినఁ
బ్రాజ్ఞుఁ డైనఁ బొందుఁ బాపచయము'

ఇట్లనేకు లనేకవిధంబుల ననుకొనుచుండఁ గొందఱు మల్లయుద్ధంబుపై దృష్టి నిడి యిట్లనిరి. 'మల్లుఁడు హరికి లోఁబడెను. నేఁ డీతనికిఁ జావు నిక్కువము. ఇప్పటికి మనమనంబుల దిగుళ్లు గొంతకొంత మట్టువడినవి'. కొందఱు వారింజూచి 'లోఁబడియుఁ బెగడక మల్లుఁడు హరివక్షంబును మరల నుగ్రముష్టిఁబొడిచెనుగా'! యనుచుఁ జింతించుచుండిరి. 'ఆ! చచ్చెఁ జచ్చె. ఇట్టివాఁడు కృష్ణునేలయెదిరింపవలయును. భగవంతుఁ డతనికిఁ దగినశాస్తియొనర్చెన'ని కొందఱు చప్పటలు చఱచుచుండిరి. కృష్ణుఁడు చాణూరుని నేలఁబడఁగొట్టి బాహునాదము గావించెను. చాణూరుఁడు నోట ముక్కున నెత్తురొలుకఁ జచ్చెను. బలభద్రుండు ముష్టికుని చేతనెత్తి నేలపైఁ దలపగుల మొత్తెను. వాఁడు గాలిఁ గూలు తరువు భంగి నేలఁగూలెను. మల్లులపాట్లుగాంచి'వీరిని మల్లులువల్లవబాలకులనియెంచి పెనఁగి

యమనాయకునిపురికరిగిరి. మనమిందుంటిమేని యీబాలురుమమ్ములనిలువనీయరు. ఊపిరి యున్న నుప్పమ్ముఁగొని బ్రదుకవచ్చును. ఇందునిలువ సాధ్యముగాదని తక్కుంగల మల్లులెల్లరు చెల్లాచెదరై పోయిరి. మల్లయుద్ధంబున రామకృష్ణవిజయంబునకెల్ల వారలాశ్చర్యమగ్నమానసులైరి.

పదునాఱవ ప్రకరణము.

చాణూరముష్టిక వధానంతరంబునఁ గంస సభామంటపంబునఁ గలకలధ్వనులు సెలంగెను. కంసుఁడు సభాజనంబుల నెల్లవారించి మంత్రులంజూచి మహాక్రోధంబున నిట్లనియె. 'ఈగొల్లపిల్లవాండ్రను నగరివాకిటికి వెడలఁగొట్టుఁడు. ఈగొల్లలనెల్లఁ బట్టి బంధింపుఁడు. నందునిఁ గారాగారంబునఁ ద్రోయింపుఁడు. వసుదేవుని బ్రదుకనీయకుఁడు. ఉగ్రసేనుని గూల్పుఁడు. ఆలస్యము సలుపకుఁడు. పొండు', అప్పలుకు లాలించి గోపాలబాలుండు కృష్ణుండు లేచిపైకుఱుకు సింగమట్ల కంసునిపై కుఱికెను. వారులెల్లఁ దల్లడిల్లిరి. కంసుఁడు ఖడ్గంబుఁ గేలంబూని కృష్ణునెదుర్కొనెను. తార్క్ష్యుండు పన్నగంబుఁ బట్టు లీలంబట్టి కృష్ణుండు కంసుంగ్రిందఁబడఁద్రోసెను. ఆపెట్టు చే రక్తధారలుగారఁ గంసుఁడు ప్రాణంబులం బాసెను. మహాకోపంబున నునికిం జేసి వారియాతనికళేబరంబు నీడ్చెను. ఆసమయంబునఁ గంసానుచరులు విజృంభించి గోపాలుఁబట్టుఁడని కృష్ణునిపై కుఱికిరి. బలభద్రుండు వారల నొక్కపెట్టున

యము సదనంబున కనిపెను. ఇవ్విధంబునఁ గృతకృత్యులైన రామకృష్ణులంగాంచి యెల్లరు సంతసంబునం జెలంగిరి. నారదుఁడు మింటఁజేరి గీతము వాడఁదొడఁగెను.

'క॥ చేతులఁ దాళములొత్తుచుఁ
జేతోమోదంబుతోడ సిగముడి వీడం
బాతర లాడుచుమింటను
గీతము నారదుఁడువాడెఁ గృష్ణాయనుచున్ ॥'

ఆకసమునుండి బ్రహ్మరుద్రాదులు కృష్ణునిఁ బొగడిరి. వేలుపులు పుష్పవృష్టులఁగురిపించిరి. దుందుభులు మ్రోసెను.

అట్టిసమయమునఁ గంసకాంతలు దుఃఖాక్రాంతలై యంతము నొందిన తమకాంతునిపైఁబడియెలుంగెత్తి 'హా! నాథా! హా వీరాగ్రేసరా! మహాత్మా! హారాంజేంద్రా! మమ్మెడఁబాసి పరలోకంబునకు నీవొంటిఁబోయితివే. అయ్యో! నిన్నుఁ జూడక మేమొక్కనిమిషమైనఁ బ్రాణములు నిలుపఁగలమా? మమ్మేలనీతోడఁ గొనిచనవైతివి? ఎంతచెప్పినను నీకప్పుడు మాపలుకులురుచింపవయ్యెనే. నాకేమియుభయము లేదనిరాతిరిమాతోడనంటివే. దుఃఖంచుచుండిన మమ్ములవారించితివే. ఇప్పుడుమేమిట్లేడ్చుచున్నవారింపవేమి? కన్నులు దెఱచియొక్కపలుకైనఁ బలుకవేమి? అక్కటా! యీదుఃఖంబును భరియింపఁజాలమ'ని యూరకవిలపించుచుండిరి. శ్రీకృష్ణుఁడు వారి డగ్గఱి 'యేల మీరేడ్చెదరు? ఆతఁడు మీపలుకులు వాటింపకలోకంబులకుఁ గీడునాపాదించెను. తెలిసి తెలిసి తమప్రాణములపైకిఁ దెచ్చుకొన్నవారి నేమిచేయఁగలము? కాలపైప

రీత్య మ'ని పలికి యూరార్చెను. వారు గొంతశాంతించిరి. కృష్ణుండు కంసాదులకుఁ బరలోకసంస్కారంబులు సేయం బనిచెను.

చెఱయందు దేవకీవసుదేవులాత్మజుని సాహసమ్మునకును గంసనాశనమ్మునకును సంతసంబునొందుచుండ హరి వారినిడగ్గఱి బలభద్రసహితుండై ప్రణామంబులుసేసి సంకలియలు విప్పించి యిట్లనివచియించెను. 'జననీజనకులారా! మీరుమమ్ముఁ గంటిరిగాని మాబాలచేష్టలు చూచియానందమొందఁజాలరైతిరి. దానికై చింతిల్లకుఁడు. అదదైవయోగము. తల్లిదండ్రుల కడఁ దనయులుండి యవసరముల కోలిఁదిలాలితులగుచువర్తిల్లునట్టిమహిమయందఱకుఁ గలుగదు. తనయులఁజూచుచువారిముద్దుముచ్చటలఁగాంచుచు నానందించుపుణ్యముసైతమెల్లరకుఁగలుగదు. ఎవ్వరెవ్వరిప్రాప్తము లెంత లెంతలంతలంతలుగాక యెక్కువలు రమ్మనినవచ్చునే? మాప్రాప్తమట్లుండె. మీప్రాప్తమిట్లుండె. ఎవ్వరేమిచేయగలరు? అట్లననేల? నిఖిలపురుషార్థహేతువులగు నీమేనులకు మీరు దక్క నెవ్వార లాధ్యులు? నూఱేండ్లకైనను మీఋణంబును దీర్పమాకగునే! పెద్దలిట్లు పలుకుదురు.

'క॥ చెల్లుబడి గలిగియెవ్వఁడు
దల్లికిఁ దండ్రికిని దేహధనములవృత్తుల్
చెల్లింపఁ డట్టికష్టుఁడు
ప్రల్లదుఁడామీఁదనాత్మపలలాశియగున్॥

క॥ జననీజనకులవృద్ధులఁ
దనయులగురువిప్రసాధుదారాదులనే
జనుఁడుఘనుఁడయ్యుఁ బ్రోవక
వనరును జీవన్మృతుండువాఁడుధరిత్రిన్॥'

అదియునుగాక కారాగారంబుల మీరు మాకారణంబుగఁగంసుచే నధికబాధలొందితిరి. ఆతని వారింపఁగల శక్తిమాకుండియు వారింపకుంటిమి. మాకార్యమేమని వచియింపనగు? నిష్కారుణ్య హృదయుల మమ్మేమిచేసినఁ బాపముతీరును? మాతప్పులనన్నింటిని మన్నించి మీరుమమ్ము రక్షింపకున్న మాగతులేమి గావలయు? అని పలికిన వారిపలుకులకలరి దేవకీవసుదేవులు మోహితులై యక్కుమారుల నంకపీఠంబుల నిడుకొని కౌఁగిలించుకొని వారి వదనంబులు గన్నీటం దడుపుచు నానందించుచుండిరి. ఉగ్రసేనుండు మనుమల నెత్తుకొని యొక్కింతముద్దులాడెను. అంతఁ గృష్ణుండుగ్రసేను దిక్కుమొగంబై 'తాతా! దుర్మార్గుఁడు లోకకంటకుఁడు కంసుఁడు గతించెను. ఆతనికై నీవు వగవఁబనిలేదు. లోకములకిప్పుడు శుభంబు సంప్రాప్తంబయ్యెను. మేము యాదవులముగుటంబట్టి తొంటి యయాతిశాపంబున రాజ్యముసేయరాదు. నీవు సత్వరముగ నేగుదెంచిసింహాసనమెక్కుము. మేము నిన్నుఁ గొలిచియుండెదము. సకలరాజులును నిన్ను సేవింతురు. దేవతలుసైతము నీకరిం బెట్టుదురు. కంసపక్షపుఁబుడమి నాయకులెల్లరు నీసన్నిధికి వచ్చునట్టులిప్పుడ దిట్టముఁగావింతును. లెమ్మ' నిపలికి సకలరాజ్యంబునకు నాతనిఁ బట్టాభిషేకము గావించెను. అంత

రామకృష్ణులందుండి బయలుదేరి చెఱలోఁబడియుండు రాజులనె ల్ల విముక్తులఁ గావించి తోడ్కొనివచ్చి వారివారి రాజ్యంబులు వారివారికొసంగి యనిపిరి. రాజులెల్ల రామమహాత్ములం గీర్తిం చుచుఁ దమతమ మార్గంబులం జనిరి.

నందుఁడు మధురానగరంబున మహానందముతో నుం డెను. గోవిందుఁడు రాముంగూడుకొని యాతనిం జేరి 'తండ్రీ! పుట్టిపుడమిఁబడినది యాదిగ నిన్నుఁ దండ్రిగను యశో దారోహిణులం దల్లులుగను నెంచి సంతసించుచుంటిమి. మాక న్న తలిదండ్రుల నెఱుఁగము. మీరు మమ్మెంత మక్కువతోఁ బెంచి తిరి? మీ ఋణమును మేమెట్లు దీర్చుకొనఁ గలము? మీ కరుణవలన గదా మేమింతవారమైతిమి. బాల్యంబునందలి పోషణ మెంతకష్ట ము. తల్లిదండ్రులకుఁ దక్కనన్యులకది సాధ్యమగునే? మీరు పల్లి యకుఁ బోవనెంచి యుండుట నే నెఱుంగుదును. ఇక్కడఁ బనులు విశేషములుండుటం జేసి మేమిప్పుడు మీతోడ రాఁజాలము. ఎక్కడనున్నను నేక్షణమందైనను నేవిధమునైనను నీస్మరణ మానము. పనులు చక్కఁబెట్టుకొని మీకడకు వచ్చెదము. అప్పుడప్పుడు మిమ్ము దర్శింపక మా ప్రాణములు నిలుచునా? అచ్చటి పెద్దలనెల్ల నడిగితిమని చెప్పుఁడు. మా తల్లులకు మా న మస్కారంబులు దెలియఁ జేయుఁడు. మాతోడి బాలుర విశేష ములుగ నడిగితినని వచియింపుఁడు. మీ కుశలవార్తలప్పుడప్పు డు మాకుఁ బంపుచుండుఁడు. పోయిరండ'ని యనేకవస్త్రభూష ణంబులొసంగి పదములకెఱఁగెను. బలభద్రుండును నందునకు నమస్కరించెను. నందుఁడు బిడ్డలను మఱిమఱిఁ గౌఁగిలించు

కొని ప్రణయవిహ్వాలుండై కన్నులనుండి బాష్పజలంబులు రాల వల్లవులంగూడుకొని ప్రేపల్లెకుంజనియెను.

పెంపుడుప్రేమ యెంతయెక్కుడు ? రామకృష్ణులవీడి పల్లియకుఁజని నంత రోహిణీయశోదలు నందున కెదురేగుదెంచిరి. నందుఁడువారికిఁ గంసనాశనాదిసమస్తవిషయంబులందెలిపెను. బిడ్డలనువిడిచియుండ మనసురాక యాతల్లులు వారలం దలంచుకొని యూరక చింతించుచుండిరి. ప్రేపల్లెయెల్లఁజిన్నవోయియుండెను. బహుకాలంబుదనుక గోపకులెల్లరుఁదృప్తిఁదీరభుజియింపరైరి.

మధురయందు వసుదేవుఁడు పురోహితుని రావించి రామకృష్ణుల కుపనయనాదిక్రియలు యథావిధి జరిగించెను. అంతనాతఁడు వారినిరువురను గురువుకడఁ జదువఁబంపెను. రామకృష్ణులు జగద్గురువులయ్యు భావికాలంబువారలకు గురుశిక్షలేని విద్యయుమఱుగుననున్న దీపమును రాణింపవని తెలుపుటకోయనునట్లు గురుకులవాసముచేయఁబోయిరి. కొలఁదికాలముననే వారలు సంపూర్ణవిద్యను గ్రహించి దుష్టశిక్షణమును శిష్టరక్షణమును గావింపమొదలిడిరి.

మధురయందలిజను లుగ్రసేనుని రాజ్యంబున నధిక సుఖంబు లొందుచుఁదొల్లిఁదారు గంసువలనఁ గొన్నకష్టంబుల నెల్లమఱచిరి.

ఉపసంహారము.

కంసుఁడు దొలుతటినుండియుఁ బ్రజలకు హానిగావించు చుఁ బితృకార్యంబులసైతమలక్ష్యముగావించి యప్రమత్తుఁడై మెలంగుచుండెను. తండ్రియాతనికిఁ బ్రజాపీడనంబున నెన్నియో కష్టములు గలుగునని చెప్పెను. వానిచెవులనవి దూరెనా ?

మూర్ఖుఁడుదనకుఁ దాను దెలిసికొనఁజాలఁడు. ఇతరులు సెప్పినవినఁడు. తుదకుఁ జెడును. వానికప్పటికి మేళ్లనితోఁచుపనులు ముందు దుర్భరకష్టములకు మూలంబులై నెగడును. ఎఱుకగలవారిఁజేరి సర్వము నెఱుఁగుచు నెఱిఁగినదాని ననుష్ఠించుచు నుండువాని నడతలయం దేలలోపము గానబడును? బాలునైననునట్టివానిని లోకులేల ప్రశంసింపరు? 'లోకమున మనమనుగడ శాశ్వతము. మనకుదేనివలననుజావు లేదు. మనల మించి యొకరుండరాదు. ఒకరు మనకుఁ జెప్పువారుగలరా? ఒకరిపలుకులు మనమాలకించిన యవమానమునకుఁ బాత్రులమగుదుమ'ని సంతత మౌర్ఖ్యమును వహించువారి బుద్ధిప్రాబల్యమేమని కొనియాడనగును? ఔరా! వారలకు వారలేసములు. తుట్టతుదకువారి కసహ్యాజనకపుఁమరణము దక్క మరి యొద్దియులేదు. రావణాదిరాక్షసులును దుర్యోధనాది మూర్ఖులు నట్లీల్గినవారే. వారిచరితలు దలంచుకొన గుండియలవియును.

కంసునకుఁ 'బితృవాక్యమన గడ్డిపఱకతో సమానము. తండ్రిమాటను వినకుంటయకాక యాక్రూరకర్ముఁడు దైవస మని జనకునిఁ గారాగారంబునఁ ద్రోయించెను. ఇంతకంటె నన్యాయముగలదే! తల్లిదండ్రులకంటెఁ బిడ్డల కితరదైవము గలదా? ప్రాతఃకాలమున లేచి యెవ్వఁడు తల్లిదండ్రుల పాదం బుల మ్రొక్కుచుండు వాఁడధన్యుఁడు. అట్టిపుణ్యమేమని పలు కనగు? తల్లిదండ్రులు లేనివారికట్టి పుణ్యముగలుగదు. అదిదై వయోగము. దానిని దాటనెవ్వరిచే నగును? పితృవాక్యపరి పాలనార్థమై గదా రాముఁ డరణ్యమునకేగి యాకలములుదిని మృగములనడుమ సంచరించుచుండెను. మూర్ఖులకు మహాత్ముల యుపమానంబులు పనికిరావు. తండ్రియెందుఁజచ్చిన వారికేమి? ముదుకండైనంత నాతఁ డుపయోగింపఁడని వారినమ్మకము. తొలుతటినుండియునునయ్యనఘునసహాయము లేకున్నఁదనయు లెట్లు వృద్ధికివచ్చియుందురు? తనయులఁ బోషించుట తలిదం డ్రులకుఁగర్తవ్యమనియుఁ వారువారిఁ బోషింపవలసిన యవస రములేదనిగొందఱు పెడవాదములు సేయుదురు. కంససభకు సంబంధించిన యట్టివారికి మెప్పుఁజెప్పమనచే నెట్లగును.?

కంసుని కాలమ్మున జనులనరాని బాధల నొందిరి. సాధువులకనేకకష్టములు గలిగెను. సాధుబాధస్వనాశమునకు మూలబీజము. రాజ్యకార్యములయం దసాధారణప్రజ్ఞ గల వాఁడయ్యును బాదుషా హా! యౌరంగజేబు ప్రజలనుహింసిం చియకదా బేబరుమహాసియునిచే స్థాపింపఁబడిన మొగలాయి రాజ్యమును నాశనముగావించుటకు మూలకారకుఁడయ్యెను.

28.	తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29.	శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30.	శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31.	లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32.	శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33.	శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34.	కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35.	శివపూజ	10-00
36.	వీరభద్ర పూజ	10-00
37.	ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38.	నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39.	సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40.	రామదేవుని కథ	10-00
41.	శివదేవుని కథ	10-00
42.	లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43.	వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44.	బ్రహ్మంగారి నిత్యపూజ	10-00
45.	సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46.	నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47.	రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48.	ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49.	శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50.	16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51.	పార్వతీకల్యాణం	25-00
52.	సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53.	పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54.	అష్టనాగపూజ	36-00
55.	పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56.	ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57.	ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58.	ఏదేవునికి ఏవిధముగాదీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59.	ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60.	హనుమద్ వ్రతం	36-00
61.	పంచాయతన పూజ	63-00
62.	28 వ్రతములు	120-00

63.	కలశపూజలు (9ఒకేసారి)	150-00
64.	కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)	....
65.	హ్రీంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)	....
66.	గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1.	శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4.	స్థూలాక్షరిలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5.	లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6.	స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రౌన్‌సైజు)కేస్‌బైండ్	108-00
7.	సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8.	సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళిః (63)	24-00
9.	విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రౌన్)	25-00
10.	లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రౌన్)	36-00
11.	లలితా సహస్రనామములు	24-00
12.	లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13.	దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14.	ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15.	శివ సహస్రనామములు	24-00
16.	విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17.	గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18.	సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19.	గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21.	శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22.	సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23.	సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24.	శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25.	మణిద్వీపవర్ణన (పెద్దది)	24-00
26.	సంధ్యావందనం	24-00
27.	మంత్రపుష్పమ్	....
28.	త్రిభాషా హనుమాన్‌చాలీసా	15-00
29.	హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30.	మణిద్వీపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31.	ఆరు చాలీసాలు	10-00
32.	శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33.	వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34.	ఆరుదండకాలు	5-00
35.	వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36.	అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37.	దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దనీస్తోత్రంతో)	10-00
38.	సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39.	భగవద్గీత మూలం	27-00
40.	రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41.	స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42.	పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43.	పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44.	పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45.	పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46.	మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47.	శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48.	కుజదోషం	10-00
49.	కాలసర్ప దోషం	10-00
50.	మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51.	దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52.	పంచసూక్తములు	10-00
53.	సంధ్యావందనం	10-00
54.	రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55.	గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56.	హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57.	దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58.	ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59.	శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60.	నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61.	మహాన్యాసమ్	36-00
62.	సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63.	గోమాతపూజావిధానము	10-00
64.	ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65.	ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66.	ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67.	శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68.	అర్చన	40-00
69.	నిత్యదేవతార్చన	40-00
70.	సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71.	శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72.	చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73.	శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74.	వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75.	శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1.	శ్రీ సాయిబాబా సచ్ఛరిత్ర	120-00
2.	సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3.	శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4.	శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రౌన్)	63-00
5.	శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రౌన్)	63-00
6.	నవనాధ చరిత్ర	99-00
7.	శ్రీసాయిచరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8.	శ్రీగురుచరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9.	సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10.	అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11.	భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12.	శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13.	శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14.	శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15.	శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16.	శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17.	“శ్రీసాయి”కోటి	27-00
18.	“శ్రీసాయిరామ్”కోటి	20-00
19.	శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20.	శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21.	శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22.	శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23.	హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24.	శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25.	ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26.	షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27.	సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28.	సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29.	నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30.	శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31.	హృదయంలో సాయి	15-00
32.	శ్రీషిరిడీసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్ఛరిత్ర)	120-00
33.	గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1.	'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గేయ)	72-00
2.	గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గేయ)	108.00
3.	ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4.	ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5.	ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఒక్కొక్కటి	12.00
6.	కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7.	గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గేయ-భక్తిటివి)	25.00
8.	శుభమస్తు (పిడపర్తి) క్యాలండర్	25.00
9.	సాదా క్యాలండర్	5.00
10.	పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11.	తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12.	కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13.	జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14.	మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15.	వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16.	వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17.	సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18.	శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19.	పూర్వ పరాశరి	100-00
20.	పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21.	ప్రశ్న సింధు	99-00
22.	నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23.	సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24.	దృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25.	ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26.	జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27.	జ్యోతిషమర్మబోధిని	63-00
28.	జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29.	ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30.	జాతక మకరందం	63-00
31.	జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32.	మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33.	ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34.	జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35.	శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36.	నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37.	పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38.	సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39.	ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40.	నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41.	శుభశకునాలు	30-00
42.	హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43.	సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44.	ముహూర్త దీపిక	99-00
45.	పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46.	కలలు ఫలితాలు	30-00
47.	జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48.	మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49.	జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50.	గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51.	ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52.	ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53.	జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (నూరుయోగాలఫలితాలు)	120-00
54.	అంగసాముద్రికం	36-00
55.	హస్త సాముద్రికం	63-00
56.	లాల్ కితాబ్	99-00
57.	శకునశాస్త్రం	63-00
58.	ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59.	పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60.	అష్టకవర్గు (కొండపల్లి)	63-00
61.	బృహత్‌జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62.	లగ్నరత్నాకరం	63-00
63.	షట్పంచాశిక	120-00
64.	40 రోజుల్లో జ్యోతిషంనేర్చుకొనండి	270-00
65.	40 రోజుల్లో సాముద్రికంనేర్చుకొనండి	180-00
66.	40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67.	40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68.	40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69.	మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70.	కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71.	ముహూర్తచింతామణి	99-00
72.	సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73.	ప్రసిద్ధవ్యక్తుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74.	అదృష్టరెమెడీస్	144-00
75.	గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76.	జ్యోతిష రెమిడీస్	300-00
77.	జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78.	జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79.	నాడీజ్యోతిషం	63-00
80.	నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81.	లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82.	గౌతమసంహిత	63-00
83.	హోరారత్నమాల	63-00
84.	జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85.	పుష్కర పంచాంగం (2013-14నుండి 2024-25)	560-00
86.	దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87.	వింత జోష్యములు	63-00
88.	షోడశవర్గులు	200-00
89.	రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90.	చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91.	కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92.	బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93.	గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94.	శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిధున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖికాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

బి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్థరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతిః	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహుర్త చింతామణి-పార్టు2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ఠ సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్‌బైండ్)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో "వాస్తువిద్య" నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5.	గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6.	వాస్తు పూజ	63-00
7.	వాస్తు సూత్రములు	63-00
8.	వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9.	గృహవాస్తు వర్గులు	99-00
10.	విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11.	విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12.	విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13.	ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14.	శుభవాస్తు	270-00
15.	వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16.	వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17.	హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18.	గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19.	వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20.	గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21.	జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22.	వాస్తురత్నాకరం (కొండపల్లి)	63-00
23.	వాస్తుశిరోమణి ,,	120-00
24.	వాస్తుసంగ్రహమ్ ,,	63-00
25.	పంచవాస్తు పారిజాతం ,,	120-00
26.	వాస్తుడిండిమమ్ ,,	63-00
27.	వాస్తుదుందిభి ,,	120-00
28.	విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్‌బైండ్)	250-00
29.	కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30.	జలవాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31.	మయవాస్తు (గోరసవీరభద్రాచార్య)	120-00
32.	వాస్తు జ్యోతి	63-00
33.	మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34.	వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35.	వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్రశాస్త్రాలు

1.	మంత్రసాధన	63-00
2.	తంత్రజాలం	63-00
3.	మంత్రశక్తి	63-00

4.	దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5.	దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6.	తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7.	యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8.	మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9.	సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10.	మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11.	సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12.	సదాచార దీపిక	63-00
13.	యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14.	ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15.	బదనిక తంత్రమ్	63-00
16.	ఉచ్ఛిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17.	గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18.	గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19.	సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20.	యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21.	పాశుపత తంత్రం	99-00
22.	పంచదశ మహాఖడ్గ తంత్రం	99-00
23.	రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24.	మంత్రసిద్ధి	120-00
25.	పరశురామతంత్రమ్	108-00
26.	శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27.	శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28.	గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29.	మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30.	శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31.	మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32.	సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33.	హవన తంత్రం	250-00
34.	షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35.	శాక్తేయతంత్రం	250-00
36.	రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37.	లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38.	హిరణ్యశూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీతంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాఃకల్పమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాఃకల్పమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16.	వీరభద్రారాధన	99-00
17.	కుజగ్రహారాధన	99-00
18.	భైరవారాధన	99-00
19.	దైవారాధన	99-00
20.	గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21.	శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22.	హయగ్రీవారాధన	99-00
23.	లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24.	శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25.	దేవీ లీలామృతం	99-00
26.	పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27.	పురాణపండ రామాయణం	99-00
28.	పురాణపండ భారతం	99-00
29.	పురాణపండ భాగవతం	99-00
30.	(సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31.	కాలసర్ప యోగం	99-00
32.	నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33.	నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34.	వేదసూక్తములు	99-00
35.	వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36.	పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37.	సూక్తిరత్నాలు	99-00
38.	హనుమచ్చరిత్ర	99-00
39.	నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40.	నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41.	సాలగ్రామములు	99-00
42.	గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడీ	99-00
43.	శనిగ్రహరెమిడీస్	99-00
44.	జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45.	వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్‌మ్యాచింగ్‌గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46.	మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్‌గైడ్) ,,	99-00
47.	మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్‌కరక్షన్ ,,	99-00
48.	న్యూమరాలజీ రెమిడీస్	99-00
49.	మూకపంచశతీ	99-00
50.	శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51.	రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52.	ఉపాసన విధానం	99-00
53.	పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54.	దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55.	గణపతిభాష్యం	99-00
56.	యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57.	నవయోగులు	99-00
58.	ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59.	సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60.	సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్‌బైండింగ్)	216-00
61.	సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62.	ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63.	బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64.	సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65.	శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66.	శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం	99-00
67.	మార్షల్‌ఆర్ట్స్ (కరాటే,కుంగ్‌ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68.	మ్యాజిక్‌గైడ్	99-00
69.	చదరంగం	99-00
70.	పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71.	గరుడపురాణం	40-00
72.	మాఘపురాణం	36-00
73.	శివపురాణం	36-00
74.	వైశాఖపురాణం	36-00
75.	కార్తీక పురాణం	36-00
76.	కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77.	సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78.	పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79.	గాయత్రీ మహిమ	36-00
80.	వృక్షదేవతలు	63-00
81.	యాజుష స్మార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82.	సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83.	చతుర్వేదములు	120-00
84.	నవగ్రహారాధన	120-00
85.	తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86.	మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్‌బైండు)	250-00

87.	మానవధర్మములు		120-00
88.	వేదమంత్ర సంహిత		120-00
89.	సహస్రలింగార్చన		120-00
90.	శ్రీ శివగీత		120-00
91.	ద్వాదశఉపనిషత్తులు		120-00
92.	పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్‌బైండ్)	250-00
	(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా	120-00
93.	బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము		200-00
94.	బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
95.	బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
96.	కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు		63-00
97.	దక్షిణావృత శంఖములు		63-00
98.	108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని		36-00
99.	ధర్మసింధువు(కేస్‌బైండింగ్)		270-00
100.	భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని		99-00
101.	చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర		36-00
102.	భగవత్‌స్తుతి		63-00
103.	సూర్యోపాసన		36-00
104.	కాశీఖండం		250-00
105.	దేవీభాగవతం		360-00
106.	శ్రీ ఆంజనేయం		216-00
107.	ధర్మసందేహాలు		216-00
108.	ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు		250-00
109.	రామాయణం		600-00
110.	పోతన భాగవతం		900-00
111.	శివమంత్రములు		63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1.	ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2.	మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3.	ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4.	గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5.	గృహవైద్యసారం	36-00
6.	హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7.	ప్రకృతివైద్యం	36-00
8.	ఆహారం-వైద్యం	99-00

9.	సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10.	ఆయుర్వేదమ్	36-00
11.	ఆయుర్వేద మూలికావైద్యదీపిక	99-00
12.	దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13.	ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14.	అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15.	రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16.	ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17.	ఒబెసిటి	99-00
18.	హెల్త్‌గైడ్	99-00
19.	ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20.	ఫుడ్‌థెరపి	63-00
21.	న్యాచురల్‌థెరపి	99-00
22.	సంపూర్ణఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23.	కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24.	యోగామంత్ర	63-00
25.	యోగా మండే టు సండే	63-00
26.	హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్‌టుడే	99-00
27.	హెల్త్‌ఫైల్	108-00
28.	వస్తుగుణపాఠం	250-00
29.	రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30.	వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31.	నాటువైద్యం -(కేస్‌బైండ్)	360-00
32.	నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33.	ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యప్ప - భవానీ రకాలు

1.	శ్రీ అయ్యప్ప లీలామృతం	30-00
2.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనపాటలు	63-00
3.	శ్రీ అయ్యప్ప పూజాకల్పం	20-00
4.	శ్రీ అయ్యప్ప భక్తి గీతాలు	20-00
5.	హారతిగైకొనుమా	40-00
6.	శ్రీ అయ్యప్ప దీక్ష F	10-00
7.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనమాల F	10-00
8.	శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యపూజ P	10-00

9.	శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10.	భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11.	దేవీలీలామృతం	99-00
12.	శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13.	దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14.	భవానీదీక్ష P	10-00
15.	దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17.	అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1.	అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2.	శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3.	సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4.	వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5.	సౌభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6.	సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7.	చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8.	జాతీయ గీతాలు	10-00
9.	దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10.	పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11.	గొబ్బిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12.	అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13.	పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14.	భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినీస్టైల్)	36-00
15.	సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16.	బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17.	అన్నమయ్య సంకీర్తనానిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1.	ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2.	ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3.	ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4.	పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5.	ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6.	ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7.	వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8.	సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1.	శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2.	శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్‌వెజ్)	63-00
3.	శాకాహార వంటలు	30-00
4.	మాంసాహారవంటలు	30-00
5.	చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6.	అందానికి చిట్కాలు	30-00
7.	పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8.	పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9.	లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శాలీబోర్డర్స్	36-00
10.	లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11.	చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12.	పసందైన ఫాస్ట్‌ఫుడ్ వంటలు	30-00
13.	పలావ్‌లు, ఫ్రైడ్ రైస్‌లు, వెరైటీరైస్‌లు	30-00
14.	వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15.	బ్రేక్‌ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16.	పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17.	మైక్రోవేవెన్ వంటలు	99-00
18.	సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19.	పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20.	పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21.	మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22.	మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23.	నోరూరించే నాన్‌వెజ్‌వంటలు	99-00
24.	మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్‌బుక్ (క్రౌన్‌సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సాయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్మాలు (బైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్రగడరామారావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్‌చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజిలీ కథలు		63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)		600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు		595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు		
విశ్వకర్మ ప్రకాశము		80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	,,	250-00
నారద సంహిత	,,	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	,,	60-00
మయమతము - వచనము	,,	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	,,	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి		......
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)		....
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు	,,	....
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక	,,	....
మహాదశా పారిజాతం	,,	....
వాస్తు నారాయణీయం	,,	120-00
యోగావళీఖండం	,,	120-00
ముహూర్తసింధువు		150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)		1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (దావూద్)		370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)		590-00
సాయి...	,,	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	,,	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	,,	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)		500-00
తాజుద్దీన్‌బాబా సచ్చరిత్ర		100-00

సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి
ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ది కారికలు	200-00
నపుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్థంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(టీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్ధాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్ధ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తొట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చిన్తామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ఠ సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్మృతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్థంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యయం	360-00
ముహుర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00